

DAGSORDEN Fylkesutvalget d. 27-08-2024

Mødedato Tirsdag d. 27. august 2024 kl. 11:30

Mødested Ankerkvartalet, Stavanger, Fylkesutvalgssalen

Indholdsfortegnelse

Møtedokumenter.....	3
RS 9/2024 Habilitetsvurderinger i fylkesutvalgsmøte 27. august 2024.....	5
SP 12/2024 Spørsmål til fylkesutvalget 27.08.24 - Ulv i Rogaland (AP).....	7
SP 13/2024 Spørsmål til fylkesutvalget 27.08.24 - Fylkeskommunen sitt ansvar for kollektivtilbud.....	8
PS 113/2024 Godkjenning av protokoll fra fylkesutvalgets møte 4. juni 2024.....	10
PS 114/2024 Godkjenning av protokoll fra fylkesutvalgets møte 11. juni 2024.....	11
PS 115/2024 Høring - Veieierskap - Rv 509 - Transportkorridor vest.....	12
PS 116/2024 Riksantikvarens håndverksstrategi - høyringssvar.....	20
PS 117/2024 Filmkraft Rogaland AS - endring av vedtekter.....	26
PS 118/2024 Bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljøer - svar på høring.....	31
PS 119/2024 Time kommune - gnr 54 bnr 7 - søknad om nydyrking - klage på vedtak om avslag på.....	38
PS 120/2024 Time kommune - Detaljregulering for kjøpesenteret M44 - Bryne sentrum - plan 0552.....	48
PS 121/2024 Time kommune - Revisjon av kommunedelplan for Bryne sentrum.....	78
PS 122/2024 Hå kommune - høring av detaljregulering for Kviamarka næringsområde, plan 202104.....	95
PS 123/2024 Randaberg kommune - gnr. 49, bnr. 35 m.fl. - høring av detaljregulering for Bøveien 1.....	103
PS 124/2024 Sandnes kommune - gnr. 86, bnr. 72 - godkjenning av eksisterende brygge - klage.....	108
PS 125/2024 Sandnes kommune - gnr. 111, bnr. 988 - dispensasjon fra krav til parkeringsdekning -.....	115
PS 126/2024 Høringssak - NOU 2024:7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer.....	122
PS 127/2024 Høring - Forslag til endringer i energilovforskriften - Innføring av effektbasert grense.....	136
PS 128/2024 Rogaland Revisjon IKS - godkjenning av opptak av Klepp kommune som ny deltaker.....	144
PS 129/2024 Søknad om støtte til TV-aksjonen 2024 - Barnekreftforeningen.....	150
PS 130/2024 Høringssvar - Ny lov om offentlige anskaffelser - delutredning II.....	153
PS 131/2024 Anskaffelser i 2023 - generell rapportering.....	160
PS 132/2024 Ryfylkefondet kommunalt oppgavefellesskap - eventuell videreføring av avtale om kc.....	166

Møteinnkalling

Utvalg: Fylkesutvalget

Møtested: Ankerkvartalet, Stavanger, Fylkesutvalgssalen

Dato: 27.08.2024

Tidspunkt: 11:30 -14:05

Eventuelt forfall må meldes snarest.

Vararepresentantene møter etter nærmere beskjed.

Forfall meldes harald.eide.ellingsen@rogfk.no.

Dersom det er aktuelt med habilitetsvurdering må man melde fra om dette tidlig, slik at det blir tid til å innhente en juridisk vurdering.

Ole Ueland
Fylkesordfører

Harald Eide Ellingsen
Utvalgssekretær

Referatsak

Arkivreferanse: 2023/73503-8
Saksbehandler: Harald Eide Ellingsen
Avdeling: Politisk sekretariat

Habilitetsvurderinger i fylkesutvalgsmøte 27. august 2024

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
------------	----------	--------

9/2024	27.08.202	Fylkesutvalget
--------	-----------	----------------

Vedlegg:

- 1 Habilitetsvurdering - Ole Ueland - FU sak 1322024 -260824

Sak 132/2024 – Ryfylkefondet kommunalt oppgavefellesskap

Ueland vurderes som inhabil i saken.

Spørsmål

Arkivreferanse: 2024/14719-21

Saksbehandler: Harald Eide Ellingsen

Avdeling: Utvalgssekretariat

Spørsmål til fylkesutvalget 27.08.24 - Ulv i Rogaland (AP)

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
12/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Spørsmål fra Bente Gravdal, AP

Det er sjelden at ulv streifer til Rogaland, men en ung ulv har nå oppholdt seg i sørfylket siden slutten av juli.

Minst 30 sauer har pr 19. august blitt drept av ulv i Dalanekommunene Eigersund, Sokndal og Lund. Dette er forståelig nok en belastning for de berørte og bønder i regionen.

Hva er fylkeskommunens rolle når det kommer til rovdysrforvaltning?

Rogaland er prioritert for beitebruk, og fellingstillatelse er gitt av Statsforvalteren. Har Rogaland fylkeskommune foretatt seg noe for å bidra til at denne ulven blir tatt ut?

Spørsmål

Arkivreferanse: 2024/14719-22

Saksbehandler: Harald Eide Ellingsen

Avdeling: Utvalgssekretariat

Spørsmål til fylkesutvalget 27.08.24 - Fylkeskommunen sitt ansvar for kollektivtilbod og integrering (SP)

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
13/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Spørsmål fra Hanne Marte Vatland (SP)

Fylkeskommunen sitt ansvar for kollektivtilbod og integrering

Eit godt kollektivtilbod er viktig for distriktene i Rogaland. Distriktskommunane i fylket vårt har gjort ein enorm innsats med å ta i mot flyktningar frå Ukraina sidan våren 2022. Suksessen bak integreringa i distriktra er i stor grad knytta til at dei får ein plass og tilhørighet i lokalsamfunnet. Som ein ordførar sa det: "Her treng vi dei til å fylle arbeidsplassar, til å fylle opp klassar på skulane og i barnehagen, og til å kunne tromme i saman eit fotballag. Dei vil fort kjenne at dei trengs, og at dei kan høyre til."

Men dei fleste flyktningar er avhengige av kollektivtransport, og tilbodet er dårlegast i distrika. Fylkeskommunen har etter integreringslova ansvar for det regionale integreringsarbeidet. Me har ansvar for å anbefale kor mange flyktningar kommunane bør busette. Og me har ansvar for kollektivtilbodet, som i distriktene blir stadig dårlegare. Ordførar og flyktningekonsulentane i Sokndal har uttrykt stor bekymring

knytta til kutt i busstilbodet, fordi det nettopp er flyktningar som bruker tilbodet mest. I Hjelmeland må kommunen sjølv betale for ein ekstrasjuss slik at flyktningar i introduksjonsprogram skal kome seg til norskundervisninga, då dei ikkje er å rekne som skuleelevar med rett på skulesjuss. Den einaste løysinga Kolumbus tilbyr for å sikre tilstrekkeleg kapasitet på skuleruta, er å nekte passasjerar som ikkje er skuleelevar å følge bussen. Svaret blir dermed at kommunen sjølv tek kostnaden med ein ekstra buss.

1. Kva gjer fylkeskommunen for å sikre at kollektivtilbodet i distriktene er i tråd med med fylkeskommunen sitt regionale integreringsansvar?
2. meiner fylkesordføraren det er rett at kommunane skal å overta fylkeskommunen sitt ansvar ved å betale for økt kapasitet på eksisterande bussar?

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/7816-7

Saksbehandler: Harald Eide Ellingsen

Avdeling: Utvalgssekretariat

Godkjenning av protokoll fra fylkesutvalgets møte 4. juni 2024

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
113/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Protokoll fra fylkesutvalgets møte 4. juni 2024

Fylkesordførers innstilling

Protokoll fra fylkesutvalgets møte 4. juni godkjennes.

Ole Ueland

fylkesordfører

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/7816-8

Saksbehandler: Harald Eide Ellingsen

Avdeling: Utvalgssekretariat

Godkjenning av protokoll fra fylkesutvalgets møte 11. juni 2024

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
114/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Protokoll fra fylkesutvalgets møte 11. juni 2024

Fylkesordførers innstilling

Protokoll fra fylkesutvalgets møte 11. juni godkjennes.

Ole Ueland

fylkesordfører

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/56447-4

Saksbehandler: Olav Andreas Sagen

Avdeling: Samferdselsavdelingen, enhet strategi

Høring - Veieierskap - Rv 509 - Transportkorridor vest

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
115/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Sammendrag

Statens vegvesen foreslår å endringer i veieierskapet på rv. 509 på strekningen Kontinentalvegen-Sundekrossen, samt selve Kontinentalvegen (fv. 512) ut til utenriksterminalen. Bakgrunnen for saken er blant annet vegenes funksjon og forhold knyttet til videre utvikling av Bymiljøpakkens prosjekt Transportkorridor vest i sammenheng med Bussveien korridor 2 i Sola og Stavanger kommune.

Fylkesdirektøren støtter Statens vegvesens anbefaling om å omklassifisere Kontinentalvegen fra fylkesveg til riksveg og omklassifisere rv. 509 fra Kontinentalvegen til Sundekrossen fra riksveg til fylkesveg.

Fylkesdirektørens innstilling

- Rogaland fylkeskommune er positiv til å omklassifisere Kontinentalvegen fra fylkesveg til riksveg
- Rogaland fylkeskommune er positiv til å omklassifisere rv. 509 fra Kontinentalvegen til Sundekrossen fra riksveg til fylkesveg

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Stine Haave Åsland

samferdselsdirektør

Bakgrunn for saken

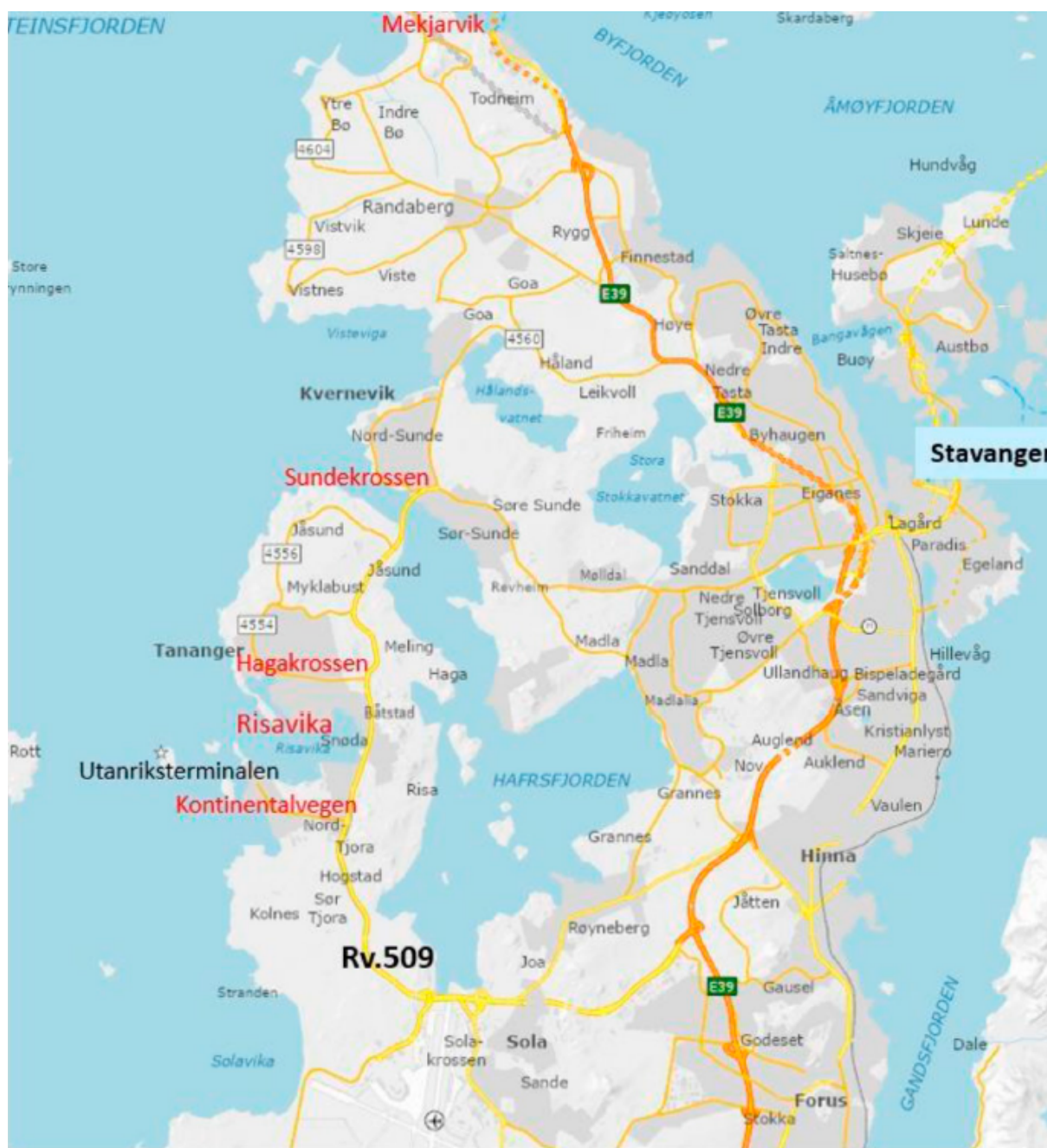
Statens vegvesen har vurdert vegeierskap for rv. 509 på strekningen Kontinentalvegen-Sundekrossen i Sola og Stavanger kommuner. Utredningen er sendt på høring til kommunene i Bymiljøpakken og Rogaland fylkeskommune med høringsfrist 14 juni 2024. Rogaland fylkeskommune har bedt om utsatt frist til 30. august.

I Handlingsprogrammet 2024-2027 i Bymiljøpakken står det: *Transportkorridor vest er en omkjøringsveg med formål å gi bedre tilkomst til og fra E39 for næringstransport til Stavanger lufthavn Sola, stamnetthavnen Risavika havn og virksomheter i Dusavika og Mekjarvik. Og videre: Statens vegvesen vil ta et initiativ til å drøfte vegeierskap på strekningen fra Risavika havn og nordover med fylkeskommunen. Dette vil kunne påvirke framtidig finansiering med hensyn på fylkeskommunal mva.-kompensasjon.*

Regionalplan for Transportkorridor vest ble vedtatt av Rogaland fylkesting i juni 2011. Premissene har siden den gang blitt endret, og prosjektet har blitt sammenvevd med Bussveien på deler av strekningen. Bussveien og Transportkorridor vest er finansiert av byvekstsamarbeidet i Bymiljøpakken.

Transportkorridor vest er planlagt for å gi kollektivtrafikken og næringstransporten bedre fremkommelighet, samt å sikre bedre tilbud for gående og syklende.

Overordnet skal prosjektet videreutvikle tilgjengeligheten for tungtransport mellom Ganddal godsterminal, Stavanger lufthavn, Risavika, Mekjarvik og Dusavik og deres tilkomst til E39. Strekningen mellom E39 og Ganddal godsterminal (rv. 444) og rv. 509 Solasplitten til Sør-Tjora er bygget. Strekningen mellom Sør-Tjora og Kontinentalvegen er under bygging nå (2024). Videre nordover på rv. 509 er det fra Kontinentalvegen til Hagakrossen, og fra Jåsund til Sundekrossen, planlagt fellesstrekninger med Bussveien og utvidelse fra to til fire felt.

Problemstilling

Rogaland fylkeskommune skal ta stilling til fremtidig vegeierskap på deler av rv. 509
Tanangervegen og fv. 512 Kontinentalvegen

Saksopplysninger

Ved klassifisering av veg er det primært vegen sin funksjon som skal legges til grunn. Funksjonen en veg har kan endres ved for eksempel bygging av ny vegtrase som overtar funksjonen for eksisterende veg, ombygging som endrer vegen sin funksjonen eller det kan være andre forhold som tilsier at eksisterende veg sin funksjon endres eller påvirkes.

Alternativ

Statens vegvesen har skissert fem ulike alternativ for hvordan fremtidens vegsystem kan se ut i tabellen under.

Alternativ	Fylkesveg-riksvegssystem	Vegens funksjon
Alternativ 0	Dagens system	Tilkomst til Stavanger lufthamn, Sola og utenriksterminalen – nasjonal funksjon. Nordover fra Kontinentalvegen er det blandet trafikk – regional funksjon.
Alternativ 1	<i>Riksveg:</i> fra E39 Solasplitten til Kontinentalvegen, samt Kontinentalvegen ut til utenriksterminalen. <i>Fylkesveg:</i> Fra kryss Kontinentalvegen til E39 Finnestad	Tilkomst til Stavanger lufthamn, Sola og utenriksterminalen – nasjonal funksjon. Nordover fra Kontinentalvegen er det blandet trafikk – regional funksjon.
Alternativ 2	<i>Riksveg:</i> Fra E39 Solasplitten til Hagakrossen, samt Kontinentalvegen ut til utenriksterminalen <i>Fylkesveg:</i> Fra kryss Hagakrossen til E39 Finnestad	Tilkomst til Stavanger lufthamn, Sola og utenriksterminalen – nasjonal funksjon. Nordover fra Kontinentalvegen er det blandet trafikk – regional funksjon.
Alternativ 3	<i>Riksveg:</i> Rv. 509 som i dag til Sundekrossen, samt Kontinentalvegen ut til utenriksterminalen. <i>Fylkesveg:</i> Sundekrossen-E39 Finnestad	Tilkomst til Stavanger lufthamn, Sola og utenriksterminalen – nasjonal funksjon. Nordover fra Kontinentalvegen er det blandet trafikk – regional funksjon.
Alternativ 4	<i>Riksveg:</i> Forlenge dagens rv. 509 fra E39 Solasplitten i sør til E39 Finnestad i nord, samt Kontinentalvegen til utenriksterminalen.	Tilkomst til Stavanger lufthamn, Sola og utenriksterminalen fra sør og nord – nasjonal funksjon.

Statens vegvesen sin konklusjon og anbefaling

E39 er den nasjonale hovedåren som binder Stavanger sammen med resten av Sør-Norge, både sørover og nordover. Gjennom Stavanger har E39 en god standard når prosjektet Smiene-Harestad er gjennomført. Statens vegvesen mener derfor det ikke er nødvendig å ha en egen riksveg som omkjøringsveg. Fylkesvegnettet kan benyttes til omkjøring når det er behov for det.

Det er flere årsaker til at Statens vegvesen ønsker å omklassifisere Kontinentalvegen fra fylkesveg til riksveg:

- Utenriksterminalen i enden av Kontinentalvegen er et viktig knutepunkt for persontrafikk mellom Norge og kontinentet (terminaltilknytning).
- På den 130 meter lange strekningen mellom rv. 509 og krysset med Tankvegen er det etablert fire felt for å sikre god trafikkutvikling. Statens vegvesen har lagt ned mye teknisk utstyr for trafikkstyring av kontrollplassen øst for Kontinentalvegen, samt utstyr for håndtering av overvann til et større fordrøyingsbasseng i Tankvegen.
- Tilkomst til Stavanger lufthavn, Sola og utenriksterminalen i Risavika havn er nasjonale funksjoner.

Statens vegvesen tilrår alternativ 1, som da blir:

- Riksvegtilkomst til utenriksterminalen ved at Kontinentalvegen blir omklassifisert fra fylkesveg til riksveg
- Risavika havn får riksvegtilkomst fra sør, rv. 509 til krysset med Kontinentalvegen
- Nordover fra krysset med Kontinentalvegen til Sundekrossen blir rv. 509 omklassifisert til fylkesveg.

Dersom anbefalt alternativ får tilslutning, vil Statens vegvesen gå videre med omklassifisering i dialog med Rogaland fylkeskommune.

Fylkesdirektørens vurderinger

Fylkesdirektøren er positiv til å omklassifisere Kontinentalvegen fra fylkesveg til riksveg. Dette vil gi god tilkomst til Risavika havn fra sør, og naturlig avslutning på riksveg-tilknytningen til stamnetthavnen.

Statens vegvesen viser gjennom sin anbefaling at de anser tilkomsten til Risavika havn som ivarettatt med tilkomst fra E39 via Solasplitten, og anbefaler at det ikke skal være riksveg nord for Kontinentalvegen. Næringslivet har meldt om behov for både en tilknytning til E39 via Solasplitten, men også mot nord. Imidlertid er en hovedtilkomst til Risavika fra sør, i samsvar med fylkesdirektørens vurdering som er blitt forelagt Styringsgruppen i 2021 (Sak 26/2021) og 2022 (1/2022). I nevnte saker er det en faglig anbefaling å hovedsakelig legge til rette for transport som er i tråd med nullvekstmålet nord for Risavika.

Det skal bygges bussvei fra Sundekrossen, over Hafrsfjord bru, Tananger ring og mellom Kontinentalvegen og Hagakrossen. Det er utslagsgivende at prosjekteier er ansvarlig for styring og kostnadskontroll i egne prosjekt. Fylkesdirektøren ser derfor at det er viktig at fylkeskommunen, som eier av bussveiprosjektet, har kontroll over vegnettet hvor bussveien bygges.

Fylkeskommunalt veieierskap vil også ha en positiv betydning for kostnader i Bymiljøpakken med hensyn til at merverdiavgift (MVA) blir tilbakeført. På riksvegstreking vil kostnader i Bymiljøpakken føres inkludert moms, mens det på fylkesveg føres kostnader eksklusiv moms.

Fylkesdirektøren er opptatt av at pågående planlegging og prosjektering av de gjenstående strekninger på riksvegdelen av Transportkorridor Vest, blir videreført på en god måte ved en omklassifisering til fylkesveg. Prosesser for dette vil være tema i videre dialog med Statens vegvesen.

Hafrsfjord bru er fra sekstitallet, og vil uansett ha behov for betydelige investeringer i årene framover. Brua hadde et større vedlikehold i 2000. Forventet varighet på vedlikeholdet er 20-30 år. Hafrsfjord bru er en avgjørende lenke i det overordnede transportsystemet i byområdet på Nord-Jæren. Eventuelle restriksjoner på brua, som følge av redusert bæreevne og sikkerhet må unngås. Fylkesdirektøren noterer at porteføljen i Bymiljøpakken ikke er fullfinansiert, slik porteføljen fremstår per i dag. Fylkesdirektøren understreker derfor viktigheten av at Styringsgruppen for

Bymiljøpakken sikrer at prosjektet over Hafrsfjord prioriteres opp i porteføljen, for å realiseres så tidlig som mulig.

Konklusjon

Fylkesdirektøren er positiv til å omklassifisere Kontinentalvegen fra fylkesveg til riksveg, samt å omklassifisere rv. 509 fra Kontinentalvegen til Sundekrossen fra riksveg til fylkesveg i henhold til Statens vegvesens anbefalte alternativ 1.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2023/72695-9

Saksbehandler: Kristian Valen

Avdeling: Seksjon for kulturarv

Riksantikvarens håndverksstrategi - høyringssvar

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utval
116/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Riksantikvarens håndverksstrategi - Svar på høyring
- 2 Riksantikvarens håndverksstrategi - Utsendelse av høring.PDF
- 3 Høringsutkast Riksantikvarens håndverksstrategi.PDF

Samandrag

Riksantikvaren har sendt forslag til handverkstrategi på høyring, og ønsker innspel på om satsingane og målsettinga for strategien er riktige og relevante.

Strategien skal bidra til at eigarar og forvaltarar av freda og verneverdige bygg, anlegg og fartøy har tilstrekkeleg og stabil tilgang på handverkarar med relevant kompetanse. Riksantikvaren har valt ut tre overordna satsingar i strategien:

1. Handverkskompetansen og -kapasiteten skal styrkast.
2. Fleire bedrifter med relevant kompetanse skal ta oppdrag på kulturminne og -miljø.
3. Erfaringsbasert kunnskapsutvikling og forskning skal styrkast.

Strategien vil vere eit viktig verktøy i fylkeskommunens arbeid for å fremme tradisjonshandverk, og vil bidra til å bygge opp under fylkets eigne mål og satsingsområde i regionalplan for kulturmiljø 2023-2035.

Strategien hadde høyringsfrist 14. juni 2024. Fylkesdirektøren sendte inn eit foreløpig høyringssvar innan fristen, med atterhald om politisk handsaming etter sommaren. Fylkesdirektøren har i sitt svar og gitt innspel til korleis Riksantikvaren bør følgje opp strategien, og kva Rogaland fylkeskommune ønsker å gjere for å halde tradisjonshandverket levande.

Fylkesdirektørens innstilling

Fylkesutvalet sluttar seg til høyringssvaret til Riksantikvarens handverksstrategi, slik det framgår av vedlegg 1 , oppsummert i følgande punkt:

1. Rogaland fylkeskommune gir honnør til Riksantikvaren for ein god strategi som vil bidra til å bevare og utvikle tradisjonshandverket og til at eldre bygg, anlegg og fartøy blir tatt vare på.
2. Rogaland fylkeskommune peiker på at utdanning og kursing er særleg sentralt for å auke handverkarkapasiteten. Riksantikvaren bør, i samarbeid med opplæringssektoren, arbeide for å styrke og vidareutvikle utdanningstilbodet nasjonalt og regionalt, og legge til rette for at handverkarar kan ta utdanning, vidareutdanning og kursing.
3. Rogaland fylkeskommune meiner at strategien bør bidra til nettverksbygging og kursing, som er viktig for å skape interesse for tradisjonshandverk, spreing av kunnskap og kunnskapsutvikling.
4. Bygningsvernrådgivingstenester kan bidra til både kursing, nettverksbygging og forbetring av kontakten mellom marknad og handverkar. Riksantikvaren bør arbeide for slike tenester i heile Noreg.

Gunn Claire Westad

Fylkesdirektør

Rune Thele

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saka

Handverkarar som arbeider med freda og verneverdige bygg, anlegg og fartøy må ha kunnskap og kompetanse i tradisjonelt handverk og istandsetting. Det er krevjande å få tak i handverkarar med rett kompetanse og nok kapasitet, både nasjonalt og regionalt. Oppdragsmengda innan antikvarisk istandsetting blei i 2022 nasjonalt berekna til å vere 1000 millionar årleg. Riksantikvaren ser og ein auke i klimarelaterte skader på kulturmiljø. Samla bidrar dette til å auke behovet for kapasitet, handverkskompetanse, og kunnskapsutvikling innan tradisjonshandverk. Riksantikvarens handverkstrategi skal bidra til at tilgangen på handverkarar med relevant kompetanse er tilstrekkeleg og stabil.

Strategiutkastet er utarbeida med grunnlag i «rammeverket for Riksantikvarens håndverksstrategi». Rogaland fylkeskommune gav administrativt innspel til rammeverket desember 2023.

Problemstilling

Fylkesutvalet skal ta stilling til høyringssvar til Riksantikvarens håndverksstrategi slik det kjem fram i vedlagte brev og konklusjon i saksframlegget.

Saksopplysningar

Riksantikvaren har utarbeidd ein handverksstrategi for å sikre at eigarar og forvaltarar av freda og verneverdige bygg, anlegg og fartøy har tilstrekkeleg og stabil tilgang på handverkarar med relevant kompetanse. Strategien er sendt på høyring, med svarfrist 14. juni. Etter avtale med Riksantikvaren har fylkesdirektøren sendt eit høyringssvar innan fristen, med atterhald om politisk godkjenning. Saksframlegg og vedtak blir ettersendt.

Handverksutvikling er eit sektorovergripande tema. Riksantikvaren gjev uttrykk for at samarbeid mellom regionalforvaltninga, utdanningssektoren, byggenæringa og andre kulturhistoriske fagmiljø er ein avgjerande suksessfaktor for å lykkast med handverksstrategien.

Handverksstrategien inneheld tre overordna satsingar som adresserer særskilte utfordringar. Kvar satsing peikar på kor Riksantikvaren skal legge inn ein strategisk innsats, og kva områder strategiens handlingsplan skal legge vekt på. Definerte mål

skal synleggjere resultatane Riksantikvaren ønsker å oppnå. Handlingsplanen er ikkje ein del av denne høyringa, men vil bli utarbeidd i 2024.

Riksantikvaren oppsummerer satsingane i strategien slik:

Strategisk satsing 1 – Handverkkompetansen og -kapasiteten skal styrkes:

Riksantikvaren vil jobbe for gode og relevante utdannings- og opplæringstilbod i handverksfag over heile landet. Desse tilboda bør tas i bruk av både ungdom som skal velje ein yrkesveg og allereie etablerte handverkarar som ønsker å spesialisere seg innanfor tradisjonelle handverksteknikkar, restaurering og istandsetting.

Strategisk satsing 2 – Fleire bedrifter med relevant kompetanse skal ta oppdrag på kulturminne og -miljø:

Riksantikvaren vil jobbe for ein velfungerande marknad for istandsetting og vedlikehald av freda og verneverdige bygg, anlegg og fartøy blir utført av handverkarar med relevant kompetanse etter antikvariske prinsipp. Koplinga mellom marknad og bedrift må betrast, og offentlege verkemidlar må bidra til at bedrifter med relevant kompetanse tar oppdrag på kulturmiljøfeltet.

Strategisk satsing 3 - Erfaringsbasert kunnskapsutvikling og forskning skal

styrkast: Riksantikvaren vil jobbe for at handverkarar som har oppdrag på freda og verneverdige bygningar, anlegg og fartøy tar del i kunnskapsutviklinga på handverksfeltet. Erfaringsbasert kunnskapsutvikling og forskning på handverksfeltet er premissar for god og berekraftig ivaretaking av kulturmiljø. Det trengs meir kunnskap om tradisjonelle byggemetoder og materialbruk når samfunnet skal omstille seg frå prioritering av nybygg til auka tilpassing og ombruk av eksisterande bygningar.

Sjå vedlagte strategi for utfyllande opplysningar (vedlegg 3).

Fylkesdirektørens vurderingar

Fylkesdirektøren har i sitt foreløpige høyringssvar (vedlegg 1) gitt utfyllande vurderingar av strategien, dei tre måla samt korleis strategien bør bli følgt opp.

Oppsummert vurderer fylkesdirektøren at handverksstrategien er eit godt og konkret bidrag for å løyse utfordringar knytt til bevaring og bruk av eldre bygg, anlegg og fartøy. Det er sentralt at strategien legg vekt på at utfordringane knytt til mangel på tradisjonshandverkarar må løysast av fleire sektorar, og at det blir trekt opp linjer til andre sektorar enn kulturmiljøforvaltninga, mellom anna opplæringssektoren og byggebransjen. Fylkesdirektøren sitt forslag til høyringssvar er utarbeidd av

fagområda kulturarv og opplæring i samarbeid. Strategien skal mellom anna bidra til å sikre og bevare kulturarven, gje lokale leverandørar ei marknad for produkt til byggevare, og samstundes stimulere sirkulærøkonomien i samfunnet.

Fylkesdirektøren vurderer at målsetningane i Riksantikvarens handverkstrategi er i tråd med forslag til utviklingsplan for Rogaland 2025 – 2028, som er planlagt vedteken i fylkestinget 29. oktober i år. Utviklingsplanen har langsiktige mål om utvikling av levande og attraktive byar, sentre og lokalsamfunn gjennom kompetanse og nettverksbygging, og ei auka satsing på førebygging, opprusting og vedlikehald av mellom anna bygningar og kulturarv for å gjere Rogaland rusta til å møte klimaendringar og redusere klimagassutsleppa.

Riksantikvarens handverkstrategi bygger og opp under fylkeskommunen sine eigne mål og satsingsområde i regionalplan for kulturmiljø 2023-2035, som seier at me skal stimulere til at tradisjonar og tradisjonshandverk blir haldne levande.

Strategien vil, slik fylkesdirektøren vurderer det, vera eit viktig verktøy i fylkeskommunens arbeid med å fremja tradisjonshandverk.

Fylkesdirektøren vurderer at strategi 1, om handverkskompetanse og –kapasitet, er særleg viktig. Etablering av formelle utdanningsløp knytt til tradisjonshandverket, samstundes som ein legg til rette for meir uformelle moglegheiter for kompetanseheving og bygging av nettverk, kan slik fylkesdirektøren vurderer det bidra til å auke rekrutteringa av fleire handverkarar til tradisjonshandverk. Manglande kapasitet er ei utfordring også i Rogaland, og Rogaland fylkeskommune har iverksett fleire tiltak for å imøtekomme denne utfordringa. Dei to tenestemråda Opplæring og Samfunn i fylkeskommunen samarbeider mellom anna med Ryfylkemuseet for å legge til rette for utdanning i tradisjonshandverk på vidaregåande skule, i tråd med opplæringsutvalets vedtak i referatsak 2/2024. I tillegg samarbeider musea, fylkeskommunen og ulike organisasjonar om å gjennomføre kurs i tradisjonelle teknikkar. Til sist skal det nemnast at fylkeskommunen nyleg oppretta ei stipendordning for tradisjonshandverkarar, kor årets tildeling blir handsama i Regional, kultur og næringsutvalet i september.

Fylkesdirektøren meiner og at etablering av bygningsvernrådgivingstenester i kvar region vil vere eit stort løft for tradisjonshandverket. Slike tenester kan bidra til nettverksbygging, kursing og betre kontakt mellom eigarar og handverkarar.

Nytteverdien av regionale bygningsvernsentre eller tilsvarende rådgivingstenester er også omtalt og anerkjent i meld.st. nr.16, 2019-2020, Nye mål i kulturmiljøpolitikken. Rogaland fylkeskommune har i tråd med handlingsprogrammet for Regionalplan for kulturmiljø starta opp to pilotar for slike rådgivingstenester, i samarbeid med Haugalandmuseet og Ryfylkemuseet. Statleg støtte til slike prosjekt kan gjere det enklare å etablere tilbod i resten av Rogaland og i heile landet.

Fylkesdirektøren ser fram til at handlingsplanen som skal fylgje opp strategien blir klar i haust. Denne bør gje svar på korleis dei strategiske satsingane skal omsetjast til praksis, og kva tiltak som blir særleg prioritert. Forventningane til andre aktørar på feltet må vera tydelege og “klare til å takast i bruk”. Det bør også vurderast om det kan fylgje nasjonale midlar med nokon av tiltaka, slik at det kan være mogleg å gjennomføre desse på regionalt eller kommunalt nivå.

Konklusjon

Fylkesdirektøren vurderer Riksantikvarens handverksstrategi som eit godt og konkret bidrag for å løyse utfordringar knytt til bevaring og bruk av eldre bygg, anlegg og fartøy.

Fylkesdirektøren tilrår utvalet å gje si tilslutning til det foreløpige høyringssvaret til Riksantikvarens handverksstrategi som vart sendt innan fristen.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/66100-1

Saksbehandler: Maria Randeberg

Avdeling: Kultur- og næringsavdelingen

Filmkraft Rogaland AS - endring av vedtekter

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
117/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Filmkraft-Rogaland-Vedtekter-pr-17.06.21
- 2 Forslag om endring av vedtekter i Filmkraft Rogaland AS.pdf

Sammendrag

Saken omhandler forslag til endring av vedtektene for Filmkraft Rogaland AS.

Til generalforsamlingen 05. juni 2024 fremmet Haugesund kommune forslag om vedtektsendring. Forslaget til endring er å stryke følgende fra §4 Styret: «Styremedlemmer og varamedlemmer har ikke anledning til å søke om støtte til prosjekter fra selskapet».

Det er et ønske om å øke antall kvalifiserte kandidater til styret som har relevant erfaring fra filmfeltet og den audiovisuelle bransjen, både regionalt og nasjonalt. Habilitetsspørsmål vil ivaretas ved å gjennomføre løpende vurderinger.

Forslaget krever politisk behandling i Rogaland fylkeskommune, og saken legges derfor frem for fylkesutvalget med innstilling om å godkjenne endringen, før endringsforslaget legges fram på ny i ekstraordinær generalforsamling i høst.

Fylkesdirektørens innstilling

Fylkesutvalget godkjenner endringen som er foreslått i vedtektene til Filmkraft Rogaland AS.

Gunn Claire Westad

Fylkesdirektør

Rune Thele

Samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Filmkraft Rogaland AS ble etablert i 2006 som et heleid kommunalt aksjeselskap. Per juni 2024 eies selskapet av Rogaland fylkeskommune (50 %), Stavanger kommune (25 %), Haugesund kommune (5 %) og Sandnes kommune (20 %).

Selskapet har som formål å bidra med økonomisk støtte til utvikling av film, spill og serier, og økt videreutvikling av den audiovisuelle bransjen for å gi kontinuerlig virksomhet og økt verdiskapning i Rogaland, samt aktivitet som naturlig står i forbindelse med dette.

Til generalforsamlingen 5. juni 2024 fremmet Haugesund kommune forslag om å gjøre en endring i vedtektene til selskapet. Forslaget om å endre vedtektene ble utsatt til ekstraordinær generalforsamling høsten 2024, i påvente av politisk behandling.

Delegasjonsreglementet («[Ansvar og myndighet i Rogaland fylkeskommune](#)») tilsier at større vedtektsendringer må behandles av fylkestinget, mens fylkesutvalget skal «vedta mindre vedtektsendringer for fond, fylkeskommunale foretak, stiftelser, aksjeselskaper med videre».

Fylkesdirektøren har vurdert forslaget som en mindre vedtektsendring som omhandler styrets sammensetning, og saken legges derfor fram for fylkesutvalget.

Problemstilling

Fylkesutvalget skal ta stilling til forslag til endring av vedtektene for Filmkraft Rogaland AS.

Saksopplysninger

Til generalforsamlingen i Filmkraft Rogaland AS den 5. juni 2024, fremmet Haugesund kommune forslag om å endre §4 i vedtektene til selskapet (vedlegg 2).

Forslaget fra Haugesund kommune:

«Generalforsamlingen vedtar å endre §4 i vedtektene til Filmkraft Rogaland AS ved å fjerne setningen: 'styremedlemmer og varamedlemmer har ikke anledning til å søke om støtte til prosjekter fra selskapet'».

Haugesund kommune foreslår å stryke denne formuleringen fra vedtektenes §4 Styret, for å sikre at kompetente og engasjerte regionale og nasjonale bransjerepresentanter kan bidra i styret uten å bli avskåret fra å søke støtte til prosjekter som kan fremme selskapets formål.

Ønsket om endring begrunnes med at å fjerne denne hindringen vil kunne øke antall kvalifiserte kandidater som kan velges inn i styret, men også at det kan styrke formålet til selskapet om økt verdiskapning i Rogaland. Bransjerepresentanter i styret vil sikre faglig kompetanse og legitimitet hos bransjen selv. Samtidig fremheves det at habilitetsvurderinger skal gjennomføres løpende for å sikre at beslutninger tas på en objektiv og forsvarlig måte.

Fylkesdirektørens vurderinger

I denne saken er det snakk om en mindre vedtektsendring som omhandler styrets sammensetning.

Gjeldende formulering i vedtektene hindrer styremedlemmer og varamedlemmer i å kunne søke støtte til prosjekter fra selskapet. Bakgrunnen for at dette i sin tid ble tatt inn i vedtektene, var for å motvirke uheldig sammenblanding og eventuelle forfordelinger av styremedlemmer.

Fylkesdirektøren har over tid erfart at ekskluderingen fra å søke støtte har gjort at faglig kompetente personer har vegret seg for å gå inn i styret, samtidig som styreverv har skapt hindringer for å utvikle egne prosjekter.

[Rogaland fylkeskommunes eierskapspolitikk](#) fastsetter 10 prinsipper for godt eierskap. I denne saken henvises det til prinsipp 8:

«Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart. Styremedlemmene representerer foretaket».

Den overordna eierskapspolitikken understreker fylkeskommunens ønske om å ha faglig tyngde i styrene til selskapene som fylkeskommunen har eierinteresser i, slik at det fattes faglig gode vedtak.

Den gjeldende formuleringen i vedtektene har til tider gjort rekruttering av faglig kompetanse til styret krevende, og fylkesdirektøren mener forslaget til endring i større

grad vil kunne bidra til å sikre et faglig kompetent styre og samtidig også styrke formålet til selskapet.

Fylkesdirektøren vurderer, i tråd med forslaget fra Haugesund kommune, at alminnelige habilitetsregler og rutiner knyttet til dette, er tilstrekkelige til å sikre forsvarlig og ryddig behandling av søknader.

Fylkesdirektørens vurdering er at fylkeskommunen som eier kan godkjenne den foreslåtte vedtektsendringen, og at de problemstillinger den opprinnelige var ment for vil kunne ivaretas gjennom alminnelige habilitetsregler og løpende vurderinger.

Konklusjon

Fylkesdirektøren er enig i vurderingene som er lagt frem i forslaget til Haugesund kommune, og innstiller derfor på å godkjenne vedtektsendringen.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/33299-6

Saksbehandler: Anne Mette Haugen

Avdeling: Seksjon for kulturarv

Bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljøer - svar på høring

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
118/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø - Høring av forslag
- 2 Forslag til bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø
- 3 Bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljøer - svar på høring

Sammendrag

Riksantikvaren har sendt forslag til bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø på høring. Riksantikvaren ber om innspill på utfordringsbildet, avgrensning av strategien og deltemaene, samt prioriteringer innenfor deltemaer og innsatsområder.

Meld. St.16 (2019-2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken — Engasjement, bærekraft og mangfold introduserer bevaringsstrategier som et verktøy for å tilrettelegge for at kulturminner, kulturmiljø og landskap blir bevart og brukt som en ressurs i samfunnsutviklingen. Totalt skal seks strategier lanseres. Bevaringsstrategien for kystens kulturmiljø er tidligere behandlet av fylkesutvalget, jf. FU-sak 70/24.

Bevaringsstrategien skal bidra til å håndtere viktige behov og utfordringer i forvaltningen av landbrukets kulturmiljø, men også at kulturmiljøene inngår i en

bærekraftig samfunnsutvikling. Strategien beskriver overordnede utfordringer og muligheter, og det er pekt ut fire prioriterte deltemaer. Strategien kan bidra til å bygge opp under flere av fylkets mål og satsningsområder i regionalplan for kulturmiljø.

Fylkesdirektørens vurderinger fremgår av foreløpig høringssvar som ligger vedlagt. Dette ble oversendt Riksantikvaren innenfor høringsfristen, med forbehold om politisk godkjenning. De mest sentrale vurderingene oppsummeres punktvis i fylkesdirektørens innstilling.

Fylkesdirektørens innstilling

Fylkesutvalget gir sin tilslutning til fylkesdirektørens høringssvar til bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø, som oppsummert i punktene nedenfor:

1. Det er positivt at strategien vektlegger større grad av koordinering og samordning av myndigheter, og større mulighet for samarbeid med landbrukssektoren. Rogaland fylkeskommune savner forslag til konkrete løsninger for å imøtekomme flere av utfordringene som beskrives, og vil påpeke at flere av utfordringene bør løses på overordnet, statlig nivå.
2. Ved iverksetting av bevaringsstrategien bør det opprettes en oversikt over virkemidler som kan samordnes på tvers av sektortilhørighet, og tas initiativ til koordinert forvaltning av kulturmiljø og naturmiljø
3. Strategien bør følges opp med egne tilskuddsordninger for å styrke effekten av de gode intensjonene det legges opp til.
4. Utarbeiding av veiledere og eksempelsamlinger vil være svært nyttig for å kunne løse utfordringer knyttet til bevaring, bruk og ombruk.
5. Det bør utvikles en finansieringsmodell for bevaringsstrategien

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Rune Thele
samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Klima- og miljødepartementet (KLD) har gitt Riksantikvaren i oppdrag å utarbeide nasjonale bevaringsstrategier. I tråd med Meld. St. 16 (2019-2020) om nye mål i kulturmiljøpolitikken, skal bevaringsarbeidet videreutvikles med vekt på engasjement, bærekraft og mangfold. Det viktigste verktøyet for å oppnå de nasjonale målene er bevaringsstrategier. Bevaringsstrategiene skal strukturere innsatsen for å oppnå målene ved å koordinere virkemidler og involvere ulike aktører.

Bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø er den andre av i alt seks tematiske bevaringsstrategier. Strategiene lanseres fortløpende. Rogaland fylkeskommune har tidligere gitt sin tilslutning til overordna rammeverk med utvalg av temaer (FU-sak 83/23) og avgitt høringsuttalelse til bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer (FU-sak 70/24). For utfyllende informasjon om bevaringsstrategienes rammeverk, vises det til tidligere saksframlegg, FU-sak 83/23.

Problemstilling

Fylkesutvalget skal ta stilling til høringssvar til *Bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø* slik det framkommer i vedlagt brev og konklusjon.

Saksopplysninger

Riksantikvaren sendte bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø på høring, med svarfrist 30. juni. Etter avtale med Riksantikvaren ble foreløpig høringssvar oversendt innen fristen, med forbehold om politisk godkjenning. Vedtak ettersendes så snart protokollen etter fylkesutvalget er klar.

I høringsbrevet (vedlegg 1) ber Riksantikvaren om innspill til utfordringsbildet og avgrensningen av strategien, samt prioriteringer innenfor deltemaene og innsatsområdene. Riksantikvaren ønsker også tilbakemeldinger dersom noen av de nevnte temaene ikke oppfattes som relevante eller bør nedprioriteres.

Målet med bevaringsstrategien er å finne gode, langsiktige løsninger for bevaring og bærekraftig bruk og forvaltning. Et større mangfold av kulturmiljøer i landbruksområdene skal bli tatt vare på, brukt og sett på som en ressurs i samfunnsutviklingen. Bevaringsstrategien for landbrukets kulturmiljø presenterer bakgrunn og overordnede føringer, utfordringer og muligheter, avgrensning, roller og

ansvar og innsatsområder. Fire prioriterte deltema er beskrevet, etterfulgt av vurderinger og forslag til hvordan innsatsområdene kan oppfylle målene om engasjement, bærekraft og mangfold. Til grunn for valg av deltema ligger en vurdering av utfordringsbildet, kunnskapsmangel, muligheter for samarbeid og samordnet virkemiddelbruk.

Deltema 1 – Bygninger i jordbruket: Handler om den rike og mangfoldige bygningsarven i jordbruket. Denne representerer store kunnskaps-, opplevels-, og ressursverdier, men tapsprosenten er høy. Mange bygninger har gått ut av bruk eller står i fare for å gjøre det. Hovedvekten legges på den førindustrielle gårdens bygninger, enhetslåven og seterbygninger.

Deltema 2 – Jordbrukslandskapet: Handler om å ivareta et større mangfold av kulturlandskap med store kulturmiljøverdier. Deltemaet omhandler også utvikling og iverksetting av tiltak for å redusere og forebygge konflikter mellom jordbruksdrift og arkeologiske kulturminner.

Deltema 3 – Kulturmiljø i skog: Handler om kulturminner og kulturmiljøer knyttet til skogbruk. I deltemaet inngår også utvikling og iverksetting av tiltak for å redusere og forebygge konflikter mellom skogsdrift og arkeologiske kulturminner. Det tredje feltet gjelder tilgang på kvalitetstrevirke til restaurering og annen byggevirksomhet. Det er behov for økt kunnskap knyttet til alle satsingsområdene innenfor deltemaet.

Deltema 4 – Kulturmiljø etter reindrift: Dette er et tema det har vært arbeidet lite med til nå, og det er stort behov for kunnskap om innhold, utbredelse, tilstand og tiltaksbehov. Deltemaet gjelder først og fremst kulturmiljø knyttet til tamreindrift, men inkluderer spor fra overgangen fra villreinfangst.

Riksantikvarens forslag til bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø framgår av vedlegg 2. Fylkesdirektørens vurderinger av høringsforslaget og forslag til høringsvar er oppsummert nedenfor, og kan leses i sin helhet i vedlegg 3.

Fylkesdirektørens vurderinger

Bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø er et viktig bidrag for å finne gode langsiktige løsninger for bevaring, bruk og forvaltning av viktige kulturmiljø tilknyttet landbruket. Forslaget til bevaringsstrategi tar for seg de større utfordringene som gjelder kulturmiljøbevaring og landbruk, og fylkesdirektøren gir sin tilslutning til det

utfordringsbildet som beskrives. En sentral utfordring er å legge til rette for bevaring av kulturmiljø innenfor en sektor som står ovenfor store endringer drevet fram av en overordnet samfunnsendring. Disse utfordringene, som er direkte forbundet med samfunnsendringene som påvirker landbrukssektoren, kan være krevende å løse. Initiativ til tettere koordinering mellom offentlige forvaltningsetater må skje på statlig nivå, slik at det er en tydelig, felles tilnærming til forvaltning, bruk, utvikling og vern av kultur- og naturmiljø. Bevaringsstrategien må ta hensyn til at gårdbrukere er styrt av krav til drift og produksjon som må balanseres opp mot bevaring og ny bruk av kulturmiljø.

Det er positivt at det legges opp til større grad av samordning av økonomiske og juridiske virkemidler. Virkemidler bør ikke bare samordnes, tilgangen til informasjon om støtteordninger og søknadsprosesser bør også forenkles.

Fylkesdirektøren anser valg av deltemaer som en fornuftig prioritering, men påpeker at kulturmiljø i utmark kunne fått større oppmerksomhet i bevaringsstrategien.

Deltema 1 – Bygninger i jordbruket

Fylkesdirektøren er enig i prioriteringen av den førindustrielle gårdens bygninger og enhetslåven. Store driftsbygninger og enhetslåver har stort potensiale for ombruk og gjenbruk, og det er positivt at Riksantikvaren vil vurdere handlingsrommet for ny bruk av landbruksbygninger innenfor eksisterende lovverk. Fylkesdirektøren er enig i at en kan se på virkemidler for ombygging av eksisterende driftsbygninger til løsdriftsfjøs, men at en også bør se på hvilke muligheter som tilbys med tanke på utforming av nye driftsbygninger. I Rogaland erfarer vi at betongelementer er billig og tilgjengelig, og at nye driftsbygg får et standardisert uttrykk som ikke alltid harmonerer med den historiske bebyggelsen.

Seterbygninger er et av satsingsområdene i deltema 1. Tiltak bør konkretiseres for å stimulere til fortsatt setring, og slik ivareta kulturmiljøene og den immaterielle kulturarven knyttet til setertradisjonen. I Rogaland er det behov for bedre oversikt over stølsområdene. Dette bør gjøres i samarbeid med landbrukskontorer i fylket. En slik oversikt er et av tiltakene i handlingsprogram for regionalplan for kulturmiljø.

Fylkesdirektøren vil understreke verdien av økonomiske støtteordninger som et verktøy for å komme i dialog med eiere av verneverdige bygninger. Slike insentiver

gjør det mulig å bistå og veilede eiere i langt større grad enn gjennom ordinær saksbehandling og forvaltning.

Deltema 2 – Jordbrukslandskapet

Det er positivt at deltemaet vektlegger det helhetlige kulturlandskapet og de lange tidslinjene. Fylkesdirektøren anbefaler at strategien også vektlegger bevaring av restarealer i landbruket, det vil si arealer som ikke er fulldyrket, og verdiene som ligger her. Bevaringsstrategien bør følges av en tilskuddsordning som retter seg mot helhetlige kulturmiljø og kulturhistoriske elementer i kulturlandskapet, for eksempel steingarder og kultivert beitemark.

Aktivt jordbruk er på mange måter en forutsetning for å ta vare på kulturminner, men det er reelle utfordringer som fører til konflikt mellom moderne landbruksdrift og bevaring av kulturminner. Deltemaet adresserer flere av disse utfordringene, særlig knyttet til forvaltning av automatisk freda kulturminner. Strategien gir et forenklet inntrykk av at det er en enkel prosess å fjerne automatisk freda kulturminner, uavhengig av omfang og verdi. Fylkesdirektøren stiller også spørsmål ved at utgraving av automatisk freda kulturminner foreslås som aktuelle sikrings- og bevaringstiltak. Dette strider mot prinsippet om at kulturmiljø er ikke-fornybare ressurser, og det er svært uheldig at det foreslås som tiltak i bevaringsstrategien.

Deltema 3 – Kulturmiljø i skogen

Resultatmål, tiltak og aktiviteter vitner om gode intensjoner, men det er få forslag til konkrete løsninger for å minske konfliktnivået mellom aktiv skogsdrift og ivaretaking av kulturminner. Potensialet for tap av og skader på kulturminner i skog er stort, som følge av få systematiske registreringer av kulturminner i skog, og fordi det ikke er krav om å vurdere forholdet til ikke-kjente kulturminner før hogst. Fylkesdirektøren støtter forslaget om at gjeldende regelverk og saksbehandlingsrutiner bør gjennomgås for å bedre sikre kulturminner i skog. Dette kan skape mer forutsigbarhet for både skognæringen og kulturmiljøforvaltningen.

Deltema 4 – Kulturmiljø etter reindrift

Fylkesdirektøren er enig i at temaet er viktig å løfte nasjonalt, men det har liten relevans for Rogaland. Med unntak av noen få forsøk i Lyse- og Ryfylkeheiene på 1800-tallet, er det ikke kjent at det har vært tamreindrift i Rogaland. Temaet kommenteres derfor ikke ytterligere.

Konklusjon

Riksantikvaren har utarbeidet en relevant strategi for landbrukets kulturmiljø som tar for seg aktuelle utfordringer og problemstillinger. Strategien vil, sammen med de andre tematiske bevaringsstrategiene, gi retning for mye av fylkeskommunen sitt videre arbeid med kulturmiljø.

Strategien vektlegger større grad av koordinering og samordning mellom myndigheter, og større mulighet for samarbeid med landbrukssektoren. Dette er et godt utgangspunkt for å finne gode langsiktige løsninger for bevaring, bruk og utvikling. Strategien har potensial for å løfte kulturmiljøene som en ressurs for sektoren. Fylkesdirektøren savner forslag til konkrete løsninger for å imøtekomme flere av utfordringene som beskrives, og vil påpeke at mange av utfordringene bør løses på overordnet, statlig nivå.

Strategien kan med fordel følges opp med egne tilskuddsordninger for å styrke effekten av de gode intensjonene det legges opp til.

Fylkesdirektøren tilrår at utvalget slutter seg til det foreløpige høringssvaret som ble sendt innen høringsfristen.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/50850-7

Saksbehandler: Sikke Viste

Avdeling: Seksjon for kulturarv

Time kommune - gnr 54 bnr 7 - søknad om nydyrking - klage på vedtak om avslag på søknad om dispensasjon etter kulturminneloven § 8 første ledd

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
119/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Klage på avslag om vedtak etter kulturminneloven § 8 første ledd
- 2 Fylkesdirektørens vedtak av 23.04.2024
- 3 Arkeologisk museum, UiS sin faglige tilrådning
- 4 Søknad om dispensasjon fra kml§ 8 første ledd
- 5 Brev datert 28.04.2023 - uttale etter arkeologisk registrering
- 6 Søknad om nydyrking
- 7 Rapport fra arkeologisk registrering i 2023

Sammendrag

Saken gjelder klage på avslag på søknad om tillatelse/dispensasjon til inngrep i form av fjerning av automatisk freda kulturminne, i forbindelse med nydyrking på eiendom i

Time kommune. Det er søkt om å nydyrke et 14,8 dekar stort areal av innmarksbeite. Deler av det omsøkte arealet ligger innenfor et automatisk freda gravfelt. Grunneier har søkt om tillatelse/dispensasjon fra kulturminneloven § 8 første ledd for å dyrke opp det aktuelle arealet. Fylkesdirektøren gav avslag på søknaden i tråd med faglig tilrådning fra Arkeologisk museum, UiS.

Fylkesdirektøren har i sitt avslag vurdert verdien av kulturminnene opp mot samfunnsnyttene nydyrkingen vil gi, og funnet at bevaring av kulturminneverdiene bør tillegges størst vekt i denne saken. Dette fordi det har høy verneverdi og omfatter en rekke ulike automatisk freda kulturminner, herunder gravminner, og at det er en del av et større nærliggende kulturmiljø. Videre er kulturminner som ikkefornybare ressurser under stort press på grunn av utviklingen i landbruket. Det er også lagt vekt på at det innenfor den aktuelle eiendommen finnes andre arealer som ikke er fulldyrket og at disse bør vurderes som reelle alternativer.

Fylkesdirektørens innstilling

Fylkesutvalget tar ikke klagen fra Jarle Risa til følge, og opprettholder fylkesdirektørens avslag på søknad om tillatelse til fjerning av automatisk fredet kulturminne ID 44858 på gnr. 54 bnr. 7 i Time kommune.

Gunn Claire Westad
fylkesdirektør

Rune Thele
samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Jarle Risa har søkt om nydyrking av ca. 14,8 dekar innmarksbeite.

Bakgrunnen for søknaden er behov for mer grovfor for å forbedre gårdens driftsgrunnlag, samt behov for mer spredeareal. I tillegg til eget areal, leier klager noe dyrka jord og beiteareal, og han oppgir at nydyrking av eget areal er en sikrere investering.

Innenfor det omsøkte arealet for nydyrking ligger et automatisk freda kulturminnefelt (Askeladden ID 44858), jf. kulturminneloven §§ 3 og 4. For å kunne gjennomføre nydyrkingen kreves tillatelse/dispensasjon til fjerning av kulturminnefeltet, jf. kulturminneloven § 8 første ledd. Fylkesdirektøren avslo dispensasjonssøknaden fra Risa i vedtak av 23.04.2024. I avslaget er hensynet til bevaring av viktige kulturminner tillagt større vekt enn private og samfunnsmessige hensyn. Avslaget er også i tråd med faglig tilrådning fra Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger datert 11.04.2024, hvor museet ikke tilrår at det gis dispensasjon fra kulturminnelovens § 8 første ledd.

Risa klaget på fylkesdirektørens avslagsvedtak i brev datert 03.06.2024. Risas anførsler er gjengitt i eget punkt under.

Klagen på avslagsvedtaket forelegges fylkesutvalget som underinstans jf. nærmere redegjørelse for roller og myndighet i klagesaken i neste punkt.

Om saksgang og myndighet i dispensasjonssaker arkeologi

Fra 1. januar 2020 ble dispensasjonsmyndigheten for inngrep i arkeologiske kulturminner/automatisk fredete kulturminner overført til fylkeskommunene.

Fylkestinget har delegert myndigheten til å fatte vedtak om tillatelse/dispensasjon til inngrep i automatisk fredete kulturminner til fylkesdirektøren, jf. ansvar og myndighet i Rogaland fylkeskommune.

Fylkesutvalget er delegert myndighet som underinstans i klagesaker, selv om det er fylkesdirektøren v/seksjon for kulturarv som har fattet vedtaket som påklages. Etter forvaltningsloven § 33 kan underinstansen i klagesaker oppheve eller endre vedtaket dersom den finner klagen begrunnet.

I tråd med «Forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven», innhenter fylkesdirektøren faglig tilrådning fra Arkeologisk museum, UiS eller Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) før vedtak fattes. Dersom fylkesdirektøren fattet vedtak i strid med slik faglig tilrådning, skal Riksantikvaren varsles og kan beslutte å overta saken, jf. underretningsplikten (§ 7 i Forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven). Riksantikvaren overtar i så fall fylkeskommunens myndighet etter denne forskriftens § 3. Riksantikvaren er også klageinstans og har den endelige avgjørelsesmyndigheten.

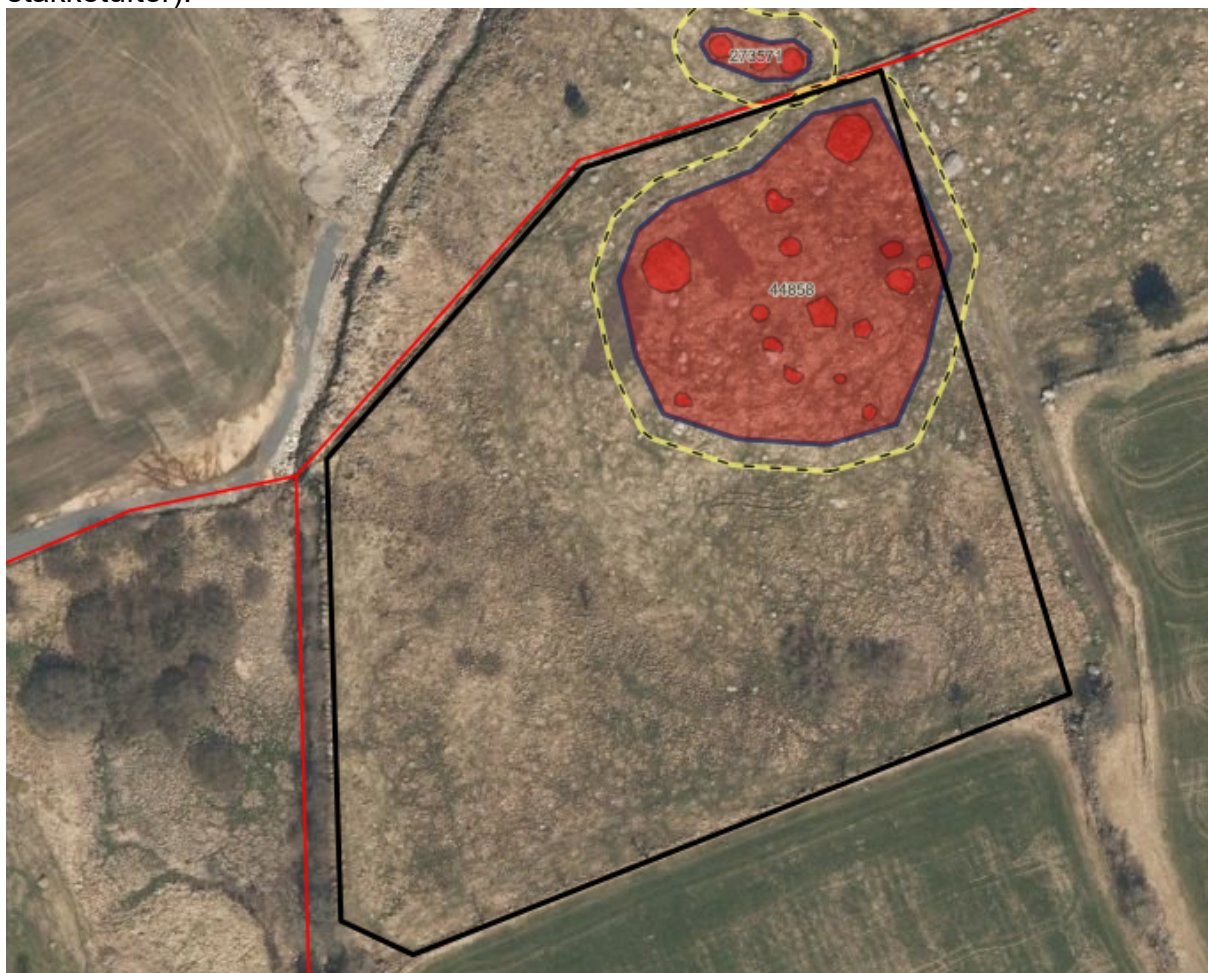
I praksis betyr dette at uavhengig av om fylkesutvalget opprettholder eller omgjør fylkesdirektørens vedtak, må saken sendes til Riksantikvaren, da enten som klageinstans, eller ved underretning hvor de på selvstendig grunnlag kan vurdere om de vil overta saken eller ikke.

Fylkesdirektøren har myndighet til å sette vilkår for dispensasjon. Dette innebærer gjerne en form for arkeologisk gransking av de arkeologiske kulturminnene før de frigis og tiltak kan iverksettes. Omfang og kostnader ved en arkeologisk gransking avgjøres av Riksantikvaren.

Saksopplysninger

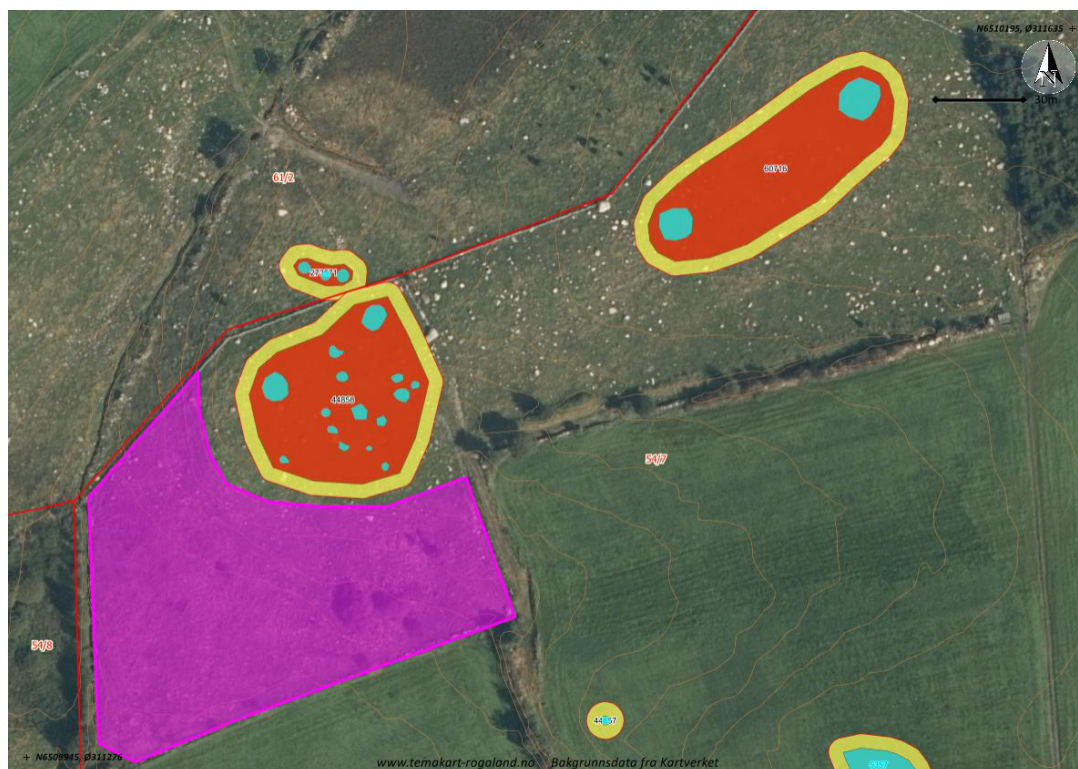
Jarle Risa søkte i februar 2023 om nydyrking av et 14,8 dekar innmarksbeite, jf. vedlegg 6. I mars 2024 søkte Risa om tillatelse til inngrep i automatisk freda kulturminne, jf. vedlegg 4. Fylkesdirektøren avslo i vedtak av 23.04.2024 søknaden, jf. vedlegg 2. Jarle Risa har klaget på avslaget i brev datert 03.06.2024, jf. vedlegg 1. Klagen er sendt innen fristen.

Innenfor det omsøkte nydyrkingsarealet er det registrert et automatisk freda gravfelt som består av både gravminner, stakketufter og rydningsrøyser og andre røyser. Arealet som er søkt nydyrket vil fjerne hele det registrerte gravfeltet, som til sammen består av 15 enkeltminner (5 gravrøyser, 4 rydningsrøyser, 4 røyser og 2 stakketufter).

Figur 1. Flyfoto av det aktuelle området. Omsøkt nydyrkingsareal vises med svart heltrukken linje. Det aktuelle gravfeltet ligger i nordøstre hjørne av dyrkingsarealet.

Etter at fylkesdirektøren mottok søknad om nydyrking i februar 2023 ble det gjennomført en arkeologisk registrering av det omsøkte arealet for å kartlegge automatisk fredete kulturminner. I forkant av registreringen var det registrert to stakketufter innenfor området. Gjennom sjakting med maskin og overflaterregistrering ble det påvist ytterligere fem gravrøyser, fire rydningsrøyser og fire røyser. Samtlige kulturminner er automatisk freda. I vår uttale etter arkeologisk registrering informerte vi grunneier om at det var registrert et automatisk freda kulturminnefelt som var i direkte konflikt med det omsøkte tiltaket, jf. kulturminneloven §§ 3 og 4. Fylkesdirektøren frarådte derfor søknaden slik den var omsøkt. Vi orienterte imidlertid om at dersom søknaden ble endret til ikke å omfatte det registrerte kulturminnefeltet ville vi kunne tilrå søknad om nydyrking i området. Til denne uttalelsen var det lagt ved et kart som viste området vi kunne tilrå nydyrking av. Dette arealet har en størrelse på rundt 9,5 dekar og er vist i figur 2 under.

Figur 2. Rosa område viser den delen av det omsøkte arealet som fylkesdirektøren mener kan dyrkes opp. Det aktuelle gravfeltet som er søkt fjernet ligger nærmest det rosa feltet, i kartet ses også andre nærliggende kulturminnefelt.

Jarle Risa ønsker imidlertid å nydyrke hele det omsøkte arealet, og søkte derfor om dispensasjon etter kulturminneloven § 8 første ledd for inngrep i automatisk freda kulturminne.

I vedtak av 23.04.2024 gav fylkesdirektøren avslag på denne søknaden. I avslaget har fylkesdirektøren lagt vekt på at det omsøkte gravfeltet inngår i et større kulturmiljø sammen med kjente kulturminner i nord og øst, se fig. 2. Avslaget er også begrunnet med at det aktuelle tiltaket (nydyrking) vil fjerne synlige kulturminner med høy verneverdi. I avslaget er det særlig vist til at gravminner har en stor verdi som

minnesmerker som forteller om tidligere organisering av samfunnet. I tillegg er de viktige landskapsmarkører. Fylkesdirektøren har i sitt avslag tillagt kulturminneverdiene i området større vekt enn den nytteverdien nydyrkingen vil gi. I tillegg er det også lagt vekt på at det innenfor den aktuelle eiendommen finnes andre arealer som ikke er oppdyrket og at disse bør vurderes som reelle alternativer.

Fylkesdirektøren var i kontakt med klager i etterkant av avslaget og det ble gjennomført en befaringsrunde den 30.04.2024 hvor saksbehandler i Rogaland fylkeskommune og klager deltok. Det aktuelle området med gravfeltet ble da gått over, i tillegg ble det gått over tilgrensende arealer i øst for å diskutere alternativer.

Faglig tilrådning fra Arkeologisk museum, UiS

Arkeologisk museum, UiS har i brev datert 11.04.2024 gitt sin faglige tilrådning til søknaden, jf. vedlegg 3. Museet frarår at det gis dispensasjon for nydyrking. Frarådingen begrunnes særlig i at det omsøkte gravfeltet inngår i en del av et større kulturminnelandskap med flere synlige kulturminner som utgjør en helhet. I tillegg påpeker museet at det aktuelle gravfeltet inneholder en variasjon av kulturminner som har en opplevelsesverdi. Museet mener at det også er verdt å påpeke at kulturminner av typen som er registrert på den aktuelle eiendommen er under sterkt press i regionen, og at det derfor er viktig at man bevarer lokaliteter som ligger i et større kulturmiljø.

Klagers anførsler

Klager er for det første uenig i at gravfeltet har en opplevelsesverdi. Det er etter hans oppfatning ikke mulig å oppfatte at det er gravrøyser og stakketuffer i området hvis man ikke er gjort kjent med dem. De er heller ikke merket slik at de ikke gir noen generell opplevelsesverdi for vanlige folk. Klager viser til at det er registrert mange tilsvarende og kjente kulturminner i området og ellers på Jæren, siden det i avslaget er lagt vekt på at mange kulturminner har gått tapt på grunn av nydyrking og andre tiltak i landbruket.

Klager har behov for å dyrke mer jord for å styrke og opprettholde driftsgrunnlaget og husdyrgrunnlaget på eiendommen. Søker peker konkret på at den aktuelle nydyrkingen vil føre til økte avlinger. Det aktuelle arealet har en størrelse på 14,8 dekar. Søker oppgir at arealet som beiteareal gir en gjennomsnittsavling på 400 forenheter pr. dekar. Ved nydyrking vil denne avlingen øke til ca. 1000 forenheter pr. dekar og en total meravling på 8880 forenheter.

Klager oppgir behov for mer spredeareal, og at nydyrking vil øke spredearealet med ca. 60 % på et 14,8 dekar stort areal. Det er vist til forslag til endring i gjødselsvareforskriften og innskjerpede krav til spredeareal, som fører til at bønder må sikre seg mer spredeareal. Dette gir også mulighet for flere dyr, bedre utnyttelse av kapasiteten i fjøset og økte inntekter.

Søker viser også til at han i dag leier både dyrka mark og beitemark i tillegg til eget areal. Dette er dyrt og gir lite forutsigbarhet grunnet høye leiepriser og korte leieavtaler som kan bli sagt opp. Det er derfor en stor økonomisk fordel og bedre investering å dyrke opp areal på egen eiendom.

Tillatelse til nydyrking vil også møte landbrukspolitiske mål, planer og strategier om økt jordbruksproduksjon og selvforsyningsgrad.

Til slutt ligger ønsket areal for nydyrking nærmere driftsbygning m.v. enn jord som leies. Tillatelse til nydyrking på ønsket areal vil medføre redusert kjøring, drivstoffutgifter og klimagassutslipp i forhold til annet areal som leies.

Regelverk

Lov om kulturminner § 3 sier at:

Ingen må – uten at det er lovlig etter § 8 - sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule, eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje.

Lov om kulturminner § 8 lyder:

Vil noen sette igang tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte som er nevnt i [§ 3 første ledd](#), må vedkommende tidligst mulig før tiltaket planlegges iverksatt melde fra til vedkommende myndighet eller nærmeste politimyndighet. Vedkommende myndighet avgjør snarest mulig om og i tilfelle på hvilken måte tiltaket kan iverksettes. Avgjørelsen kan påklages til departementet innen 6 uker fra underretning om vedtaket er kommet fram til adressaten.

Ved vurderingen skal kulturminnefaglige hensyn veies opp mot private og samfunnsmessige hensyn. Det legges i så måte opp til en bred og sammensatt vurdering av flere ulike og til dels motstridende hensyn.

Fylkesdirektørens vurderinger

Kulturminneforvaltningen skal verne om kulturminner som ikke-fornybare ressurser, og arbeide for at kulturminneverdiene på best mulig måte ivaretas og nyttiggjøres i et samfunn i endring.

I fylkesdirektørens vedtak om avslag på søknad om dispensasjon ble det lagt vekt på at gravfeltet består av synlige kulturminner i et større helhetlig kulturminnelandskap. Avslaget ble også begrunnet med at kulturminnefeltet blant annet består av stakketuffer, rydningsrøyser, røyser og ikke minst gravrøyser, som har en stor formidlings-, opplevelses- og vitenskapelig verdi, og at de derfor bør bevares for ettertiden i det landskapet de er en del av. Til søkers bemerkning om at de aktuelle kulturminnene ikke har en opplevelsesverdi, vil fylkesdirektøren påpeke at opplevelsesverdien til et kulturminnefelt ikke kun er knyttet til synbarheten til hvert enkelt kulturminne, men til opplevelsen av flere synlige kulturminner i et mer eller mindre intakt kulturlandskap, som her i bevart beitemark. Vi kan være enig med søker i at hvert enkeltminne alene kan virke små og unnselige og ikke lett gjenkjennelig for et utrent øye. Vi vil derfor understreke at det er det helhetlige kulturmiljøfeltet og dets rolle i kulturlandskapet som tillegges opplevelsesverdi i denne saken.

Fylkesdirektøren fremhevet videre at gravminner anses å ha en særlig høy kulturminneverdi, og at det derfor skal foreligge tungtveiende samfunnsmessige eller private hensyn for å fjerne slike kulturminner. Fylkesdirektøren vurderte derfor at kulturminneverdiene i denne saken oversteg samfunnsnyttene en nydyrking av det aktuelle arealet ville gi. Fylkesdirektøren mente også at søker har reelle alternativer på egen eiendom som ikke er i konflikt med automatisk freda kulturminner.

Søker har i sin klage fremhevet at han har forståelse for at kulturminner skal ivaretas, men han mener samtidig at dette må vurderes opp mot hans behov for å dyrke mer jord, og hans behov for mer spredeareal for husdyrgjødsel. Han peker i sin klage på fylkesdirektørens påstand om at mange kulturminner har gått tapt på grunn av nydyrking og andre tiltak i landbruket. Han mener derimot at det fremdeles er mange tilsvarende kulturminner igjen i området, og også ellers på Jæren. Søker ber om at det gjøres en vurdering av dette ved behandling av klagen.

Fylkesdirektøren erkjenner at det er registrert mange tilsvarende kulturminnelokaliteter i nærområdet, og ellers på Jæren. Det aktuelle gravfeltet består av gravrøyser, rydningsrøyser, røyser og stakketuffer. Disse opptre også i kulturminnekategoriene «røysfelt», «rydningsrøysfelt», «gårdsanlegg» og «stakketuffer», i tillegg til «gravfelt». I den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden, er det registrert 350 kulturminnelokaliteter i de nevnte kategoriene i Time kommune, noe som tilsier at kategoriene ikke er direkte sjeldne i kommunen. For Time kommune, og Jæren ellers, er det høye antallet synlige, automatisk freda kulturminner noe av det som definerer kulturlandskapet her, ikke bare regionalt, men også nasjonalt. Lav-Jæren er et av de rikeste fornminneområdene i landet, med kulturminner fra alle perioder av forhistorien. De synlige kulturminnene og kulturmiljøene er vitnesbyrd om et landskap som har gitt gode forhold for jordbruk helt fra dette ble innført i landet for om lag 6 000 år siden. Fylkesdirektøren vil påpeke at mengden og sammenhengen av synlige kulturminner er noe bør tilstrebe å bevare, fremfor å fjerne stykkevis og delt.

For de 5 fornminneartene er det registrert 62 fjernende kulturminnelokaliteter, altså en tapsprosent på rundt 17 %. Selv om det ikke er et forholdsvis stort antall, indikerer det at det er blitt fjernet en hel del kulturminner i kommunen, gitt at dette er automatisk freda kulturminner. Antallet fjernede kulturminner er heftet med usikkerhet da ikke alle kulturminnelokaliteter i Askeladden er oppdatert med riktig vernestatus; «tapt/fjernet». Flere kulturminnelokaliteter er registrert som automatisk fredet, mens de i realiteten er tapt/fjernet, ofte gjennom tidligere oppdyrking av beitearealer. Det reelle antallet tapte/fjernede kulturminner er derfor høyere. Fylkesdirektøren mener at dette viser at denne typen kulturminnelokaliteter er under et press i denne regionen, og fremhever fortsatt at det er særlig viktig av man bevarer lokaliteter som sammen utgjør et større kulturmiljø.

Sammenhengende områder med synlige kulturminner vurderes til å ha stor verdi. Rogaland fylkeskommune skal, som regional kulturmiljømyndighet, sikre en ansvarlig forvaltning av de gjenværende forhistoriske kulturlandskapene med gravrøyser, rydningsrøyser, røyser, stakketuffer mm., som fortsatt er bevart. Dette er kulturminnetyper som den regionale kulturmiljømyndigheten har et særskilt ansvar å ivareta som en del av en felles kulturarv. Automatisk freda kulturminner er vernet gjennom lov, og det skal vektige grunner til før dispensasjon kan gis. I situasjoner der

det finnes reelle alternativer der konflikt kan unngås, vil fortsatt vern av kulturminnene veie tungt.

Fylkesdirektøren mener at søker har reelle alternativer på sin eiendom som ikke er i konflikt med automatisk freda kulturminner. Vi hadde ingen merknader til at søker fikk dyrket opp området som er merket med rosa polygon i figur 2 over. Vi foreslo også et alternativt område på rundt 20 dekar i den nordøstlige delen av eiendommen som et reelt alternativ. Søker har i sin klage påpekt at dette området egner seg best som beite, og at det ut fra et arronderingsperspektiv er gunstigere for ham å dyrke opp arealet som er omsøkt. Fylkesdirektøren har forståelse for at det for grunneier er mer hensiktsmessig å dyrke opp et areal som ligger i tilknytning til dyrka marker, slik som påpekt i klagen. Vi ser imidlertid at vårt foreslåtte areal også ligger i tilknytning til dyrka marker, med like muligheter for oppdyrking.

Fylkesdirektøren har forståelse for grunneiers behov for mer dyrka jord og økt spredeareal. Vi vurderer imidlertid at han har reelle alternativer for nydyrking på egen gård som ikke er i konflikt med automatisk freda kulturminner. Det er krevende å vurdere økonomiske verdier opp mot kulturminneverdier, da disse ikke kan verdsettes direkte i kroner og øre. Vi vurderer likevel at den økonomiske verdien en oppdyrking av rundt 3,8 dekar beiteareal (som tilsvarer størrelsen på det aktuelle gravfeltet) ikke overstiger verdien til kulturminnene, og at det ikke er ansvarlig ressursforvaltning å frigi de aktuelle kulturminnene i denne saken. Denne verdivurderingen er begrunnet i forholdene vist til ovenfor. På bakgrunn av faglig tilrådning fra arkeologisk museum, og etter en samlet vurdering, fastholder derfor fylkesdirektøren at kulturminneverdiene i denne saken i vesentlig grad overstiger nytteverdien som en nydyrking av arealet vil gi.

Klagen inneholder etter fylkesdirektørens syn ikke nye opplysninger som skulle tilsi en endring av denne vurderingen.

For det tilfelle underinstansen skulle vurdere saken på annen måte er det av stor betydning å undersøke og dokumentere kulturminnene nærmere før det eventuelt gis tillatelse til gjennomføring av nydyrkingstiltaket. Et eventuelt vedtak i den retning må, for å sikre en slik kartlegging, sette som vilkår at vitenskapelige undersøkelser skal gjennomføres før området frigis.

Konklusjon

Fylkesdirektøren anbefaler på bakgrunn av dette at fylkesdirektørens vedtak om avslag på søknad om dispensasjon for inngrep i deler av automatisk freda kulturminne opprettholdes og at klagen ikke tas til følge.

Dersom fylkesutvalget ikke tar klagen til følge sendes klagen videre til Riksantikvaren som klageinstans for endelig vedtak.

Skulle fylkesutvalget ta klagen til følge vil klagen sendes til Riksantikvaren som underretning. Det må slik fylkesdirektøren ser det også settes som vilkår fra underinstansens side at de berørte kulturminnene skal underlegges vitenskapelig undersøkelse før området frigis og omsøkt tiltak om nydyrking kan igangsettes.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2022/71607-15

Saksbehandlar: Lars Olav Tjeldflaat

Avdeling: Plan-, miljø- og samfunnsavdelingena

Time kommune - Detaljregulering for kjøpesenteret M44 - Bryne sentrum - plan 0552.00

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utval
120/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Høringsvedtak - Offentlig ettersyn- plan 0552- Detaljregulering for kjøpesenteret M44, Bryne sentrum.pdf
- 2 Kommunens saksframlegg til 1. gongs behandling
- 3 Plankart
- 4 Reguleringsføresegner
- 5 Planomtale
- 6 Fasadar og snitteikningar
- 7 Konsekvensutgreiing

Lenke til fullstendige saksdokument: [Dokument 24/5950 - 1. gangsbehandling for 0552.00 Detaljregulering for kjøpesenteret M44, Bryne sentrum - Time kommune - Hovedportal](#)

Samandrag

Planforslaget legg til rette for ca. 133.000 m² bruksareal, eller ca. 114000 m² om fiktive plan i høge etasjar ikkje vert rekna med. Kjøpesenteret M44 med tilknytt areal

for tenesteyting og parkering vil få ei stor utviding, og mye av dagens areal til bakkeparkering blir omdisponert. Det blir også noko kontorareal, og dessutan litt forretning/kontor/tenesteyting i kulturvernbygga knytt til Bryne Mølle. Planen innfører bustadføremål, med 80 bueiningar på toppen av ny kjøpesenterdel.

Eit separat nybygg, «fleirfunksjonsbygg» i nord, opnar for parkering som hovudføremål, og får biltilkomst frå ny rundkøyring på Arne Garborgs veg.

Nybygga orienterer seg mot det overordna vegnettet i vest og nord, og vil gje lange fasadar med høgder som bryt vesentleg med føresegnene i sentrumsplanen.

Planen kan bli eit særskilt viktig element i sentrumsutviklinga, ved å tilføra Bryne mye bruksareal og arbeidsplassar, og nye funksjonar. Samstundes er det viktig at bygg og byrom blir sikra høg kvalitet og verker inviterande. Høgder og fasadeutforming vil vere viktig for opplevinga av Bryne i innfallsporten frå vest, og for å unngå det lukka og innovervendte uttrykket tradisjonelle kjøpesenter ofte har. I etasjar på gatenivå vil det vere viktig å sikre mest mogleg publikumsretta funksjonar, og at bygga bidreg til gateliv med aktive eller opne fasadar. Fylkesdirektøren meiner planen kan betraktast på desse punkta, noko som er nærare drøfta i kommunen sitt saksframlegg.

Planforslaget vil føre til innstramming av parkeringsdekninga, men utfordrar likevel retningslinene i regionalplanen. Dette gjeld både for sykkelparkering og bilparkering. Parkering under bakkenivå er ikkje prioritert, og delar av bakkeparkeringa blir vidareført. Dette reduserer handlingsrommet for alternative planløysingar og arealdisponering i området, og ei løysing med parkering under bakken bør utforskast nærare.

Planen oppfyller ikkje regionalplanen sine krav til områdeleikeplass. Sentrumsplanen har moglegheit til fritak frå arealkravet gjennom økonomiske bidrag til eksterne grøne område, men planforslaget bidreg i avgrensa grad til oppgradering av grønstruktur. Del av grønstrukturen i nordvest blir omdisponert til gatetun, og trass i positive krav om opparbeiding, blir byens grønstrukturkapital redusert.

Biltilkomst via Reevegen til parkering på tak blir vidareført, og betyr at biltrafikk kryssar eit viktig byrom, vist som framtidig plass i sentrumsplanens temakart.

Møllebygga rundt Kaizers plass blir regulert til bevaring, og det blir lagt opp til ny bruk av bygga. Kjøpesenter/fleirfunksjonsbygg gjev uheldige verknader på kulturmiljø/byrommet her grunna høgder, nær lokalisering, og skuggeverknad.

Fylkesdirektøren har faglege råd om endringar, men tilrår også fylkesutvalet å fremma **motsegn** knytt til parkering, områdeleikeplass og grønstruktur, og mot biltilkomst frå Reevegen til parkeringsanlegg.

Utforming av samferdselsanlegg bryt på fleire punkt med tekniske krav i handbok N 100, og fylkesdirektøren fremmer **administrativ motsegn** mot planen der dette er tilfelle. Det blir i tillegg gitt fagleg råd om at hovudsykkelrute langs fv.44 ikkje blir omlagt.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Fylkesutvalet stiller seg positiv til ambisjonane i reguleringsforslaget om å vidareutvikle Bryne sentrum sin posisjon som delregionsenter på Sør-Jæren. Samstundes er det forhold i planen som er i konflikt med Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke, som krev endring av planforslaget.
2. Fylkesutvalet fremmer motsegn mot planen då det er for høg bilparkeringsdekning og for låg sykkelparkeringsdekning.
3. Fylkesutvalet fremmer motsegn mot innkøyring til parkeringsanlegg frå Reevegen. Dette vidarefører biltrafikk på tvers av arealet vist som framtidig plass i sentrumsplanens temakart, og forringer kvaliteten for opphald, aktivitet og ferdsel til fots i det viktige byrommet mot det historiske sentrum i Bryne.
4. Fylkesutvalet fremmer motsegn mot forslaget om omdisponering av grønstruktur i nord-vest til torgareal (o_GT4), og mot planen si løysing av områdeleikeplass/aktivitetsplass.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Rune Thele

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Time kommune har lagt ut privat forslag til detaljregulering for utviding av kjøpesenteret M44 til offentlig ettersyn. I tillegg til kjøpesenter og forretning, legg planen også til rette for bustadføremål, tenesteyting, næringsbygg for kontor, og parkering. Deler av forslaget vil vere konfliktfylt i forhold til regionale interesser, og blir dermed lagt fram for behandling i fylkesutvalet.

Problemstilling

Planforslaget legg til rette for ei større utviding av eksisterande kjøpesenter M44 i Bryne sentrum, og eit tilgrensande nytt stort bygg nord for senterbygget. Planen gjev også rom for tenesteyting og kontorføremål. I tillegg blir bustadføremål lagt inn som eit nytt element i planområdet, noko som krev gode uteopphaldsareal. Rammene i sentrumsplanen for Bryne blir utfordra når det gjeld høgder og utforming av bygg, og planløyising for å sikre kvalitetar i byromma er eit viktig tema. Forslaget bryt med retningslinene for parkering i Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke, og krav til områdeleik og byromskvalitetar. Planen er og i strid med tekniske krav til samferdselsanlegg, som fylkesdirektøren har delegert mynde til å forvalte.

Fylkesutvalet må ta stilling til om det skal fremmast politisk vedtak om motsegn og krav om endring av planen.

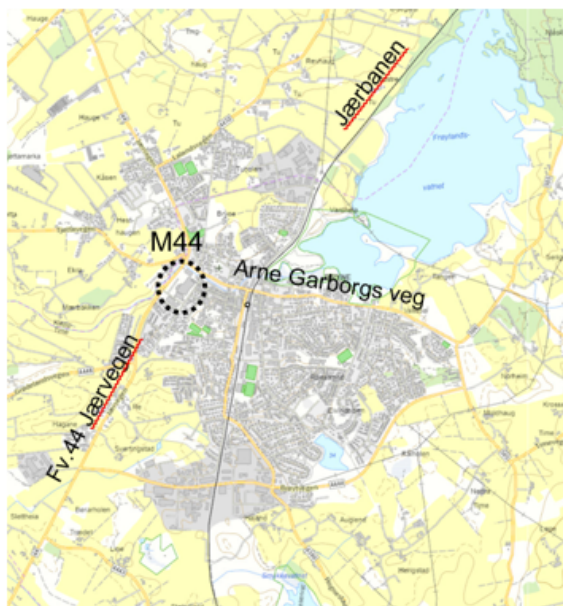
Saksopplysningar

Kjøpesenteret M44 ligg lengst vest i kommunedelplan for Bryne sentrum, og grensar til det overordna vegnettet fv.44 i vest, og fv. 506, Arne Garborgs veg i nord.

Planområdet er ca. 70 dekar stort, og kan tilføra sentrumsområdet eit betydeleg nytt bruksareal.

Nåverande tal på arbeidsplassar i M44 er opplyst å vere 690 stk. Etter utviding/påbygg er det lagt til grunn at tal på arbeidsplassar vil auke til ca. 1128 stk. (prognosar basert på arealbrukstal). Samla bruksareal, alt medrekna, er ca. 133.000 m² BRA.

Oversiktskart M44 på Bryne

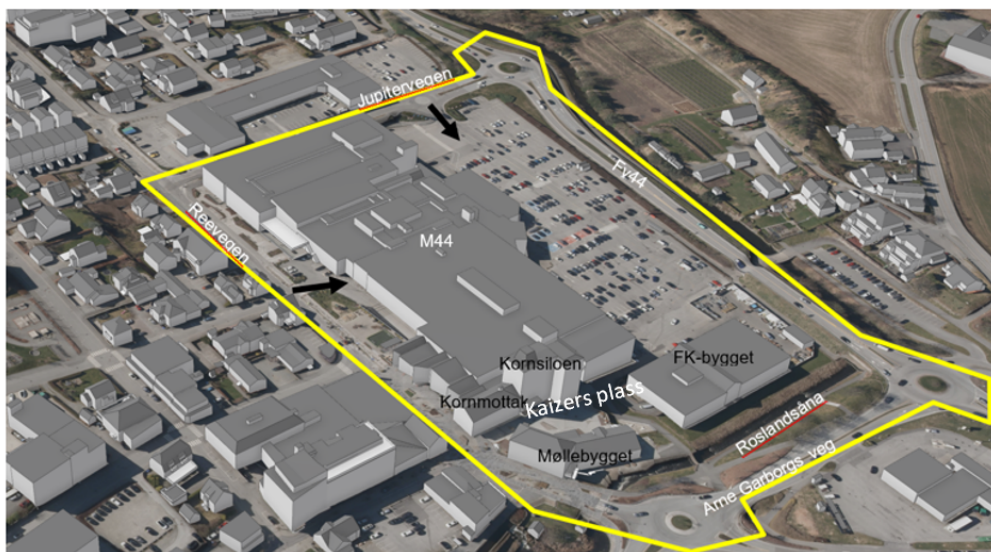
Planområdet med eksisterende bygg og gjeldande føremål i sentrumsplanen

Planen har omfattande saksdokument, og det kan vere krevjande å få innsikt i konsekvensane av planen. Det er naudsynt å samanhalde både plankart, føresegner, planomtale og saksutgreiing med ein annan, då ikkje all informasjon er eins i dei ulike dokumenta. Fylkesdirektøren viser ein del illustrasjonar over dagens og framtidig situasjon, då tilpassing av så store bygg er krevjande i ein sentrumssituasjon.

Illustrasjonar vedlagt reguleringsaken kan ein sjå på følgjande lenker: [APL-020 1. etasje ca. K+19.90](#) [Layout \(onacos.no\)](#) [wfdocument.ashx \(onacos.no\)](#). I planomtalen og i kommunen sitt vedlegg nr 17 [0245_M44 Bryne Fasader M44 M. KOTER \(onacos.no\)](#) er det også andre illustrasjonar, og snitteikningar sett frå ulike retningar.

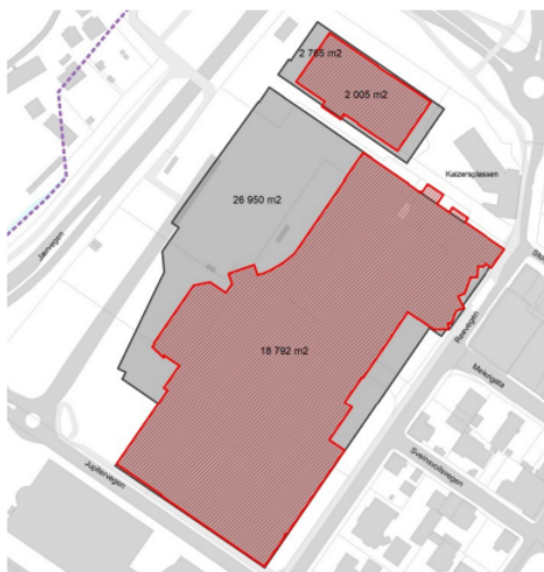
Figuren under viser planområdet med eksisterende bygg, og innkøyringer fra sør (Jupitervegen) og aust (Reevegen)

Skråfoto frå sør-vest av nå-situasjon henta frå planomtalen

Figuren under til venstre viser fotavtrykk i eksisterende og ny situasjon/

Figuren til høyre viser planforslaget

I vest er den ubygde delen av området nytta til overflateparkering, med tilkomst frå sør (Jupitervegen). Det er også parkering på tak av bygget, med tilkomst frå aust (Reevegen). I planforslaget blir bakkeparkering redusert, men det blir framleis 119 p-plassar på terreng mot fv.44. Det blir nytt p-anlegg inne i den nye kjøpesenterdelen, og i nybygget mot nord, «fleirfunksjonsbygget». Her ligg eit lågt bygg i dag, kalla Felleskjøpbygget.

Kommunen har i 2022 fatta vedtak om prinsippavklaring av tilkomst frå ny rundkøyring på Arne Garborgs veg, og fylkeskommunen har i samband med denne saka stilt krav om nærare utgreiing.

Køyretilkomst med bil er vist på figuren til venstre. Dei to eksisterande tilkomstane blir vidareført, der Reevegen gir tilkomst til parkering på tak. Den nye tilkomsten er markert med sirkel. Denne må kryssa Roslandsåna og det overordna grøntdraget her på bru, og vil gå inn i fleirfunksjonsbygget med parkeringsanlegg. Derifrå skal det lagast tunnelforbinding til p-anlegg i kjøpesenteret.

Viktige element i sentrumsplanen

Det er fleire område av særskild allmenn interesse innanfor plangrensa.

«*Kaizers plass*» (sjå namnsett oversiktsbilete over) og kringliggande bygningsmiljø knytt til den tidlegare mølledrifta ved Roslandsåna, er eit viktig byrom og ein populær opphaldsstad for unge. Nokre av bygningane har stor kulturminne- og kulturmiljøverdi, regulert til bevaring, og gjev fine rammer rundt eit viktig byrom.

Grønstrukturen gjennom sentrum følgjer Roslandsåna langs Arne Garborgs veg, og dreier mot sør langs fv.44. Kaizers plass er knytt saman med grønstrukturen, jf. utsnitt av temakart til sentrumsplan i figuren under. Temakarta viser også prioriterte grønne samband og traséar for mjuke trafikantar. Innanfor planområdet er slike samband vist dels i grønstrukturen langs Roslandsåna, og dels som gangakse mellom M44 og Felleskjøpbygget. Denne gangaksen går ned til det framtidige park-/grøntområdet mot fv.44, og er også ei forlenging av den gamle handlegata Storgata i det historiske sentrum.

Også mot Reevegen i aust er det i sentrumsplanens temakart «Grøne byrom» vist eit område som *framtidig plass*, dvs. område for utvikling av gode byromskvalitetar (gult område i temakartet). Deler av området er vist som friområde i sentrumsplanen, og er nå opparbeidd m.a. med planter og ein liten leikeplass. Tilkomst til parkering på tak av M44 går via Reevegen, og deler plassområdet i to (jf. figur med tilkomstløysingar over). Dette gjer at ein del av området som er avsett til «*framtidig plass*», blir disponert til trafikkareal, og at det fortsett blir kryssande biltrafikk på tvers av det samanhengande byrommet mellom M44 og Reevegen. Samstundes blir parkeringsplassar langs Reevegen omdisponert til uteopphaldsareal, og bidreg positivt for mjuke trafikantar og byliv.

Hovudgrep i planforslaget

Planen får ein utnyttingsgrad på 290 % BRA, som er nær maksimalt nivå fastsett i sentrumsplanen. Nye bygningsvolum kjem i vest og nord, der sentrumsplanens høgdegrensar blir utfordra. Mot bykjernen i aust, blir det ikkje vesentlege endringar. Bustadblokker i tre separate volum blir lagt på toppen, i vestkanten av nytt kjøpesenterbygg. I sørvest er det lagt til rette for handelsverksemd og tenesteyting, der det er skissert mogleg treningssenter.

Nytt fleirfunksjonsbygg i nord er tilrettelagt for parkering som dominerande føremål, og vil ha 6 etasjar. Lengst aust, mot Kaizers plass og kulturmiljøet ved møllebygga, er bygget trappa ned til 3 etasjar. Lokalet med inngang frå torgarealet nærast bygget, skal på gateplan nyttast til publikumsretta verksemd. Denne delen av bygget er plassert i ein del av grønstrukturen i sentrumsplanen, men som motvekt er det frigjort areal til grønstruktur i andre enden av bygget.

Den nye biltilkomsten frå Arne Garborgs veg til fleirfunksjonsbygget, kjem relativt nær møllebygget og byrommet rundt mølla, og vil gje inngrep i grønstrukturen.

Kjøpesenterbygget (BAA3) og fleirfunksjonsbygget (BAA4) blir liggande sentralt i innfallsporten til Bryne frå vest, og vil endre bylandskapet vesentleg i denne retninga. Byen får eit nytt/forsterka funksjonelt og bygningsmessig tyngdepunkt. Dei nye bygga har ein større skala enn sentrum elles, og gjev ein langstrakt, høg, og i stor grad samanhengande fasade. Fasaden går langs fv.44 nordover, og dreier austover langs Arne Garborgs veg, opp mot Møllebygga og Kaizers plass.

Biltilkomst frå sør og aust blir som nemnd vidareført, og det blir ikkje større bygningsendringar i austre del av kjøpesenteret, mot bykjernen.

Bustadene og deler av næringsverksemdene får parkering på tak av kjøpesenteret. Bustadene får også felles uteopphaldsareal på taket.

Fordeling av bruksareal på ulike føremål

Planen legg opp til fleksibilitet i arealbruksfordelinga. Der det er kombinasjon av føremål, har kvart delføremål ei maksimalgrense som i sum vil overstige tillaten utnytting. Med mye bruksareal til eit føremål betyr det at bruksarealet til eit anna føremål vil bli redusert, slik at samla bruksareal i kvart delfelt ikkje blir overskride.

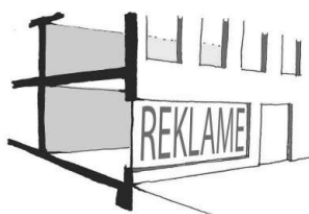
Funksjonsfordeling av bruksareal, henta frå planomtalen, er vist i figuren under. Det er stort avvik frå tala kommunedirektøren viser til, der kjøpesenterareal / handelsareal er oppgitt til 93.000 m² bruksareal. I dette talet er fiktive etasjar rekna med i bruksarealet. Utan fiktive etasjar blir bruksarealet til nemnde føremål 67.000 m² slik det er opplyst i planomtalen. Parkeringsareal kan vere opp til 34.000 m². Kontorføremål er oppgitt med ulike tal i saksdokumenta, 5100 – 9000 m² BRA, men kan ut frå fleksibiliteten i reguleringsføresegnene bli større eller mindre.

Funksjon	Ca. M ² BRA
Handel, tjenesteyting, bevertning	67 000
Kontor	5 100
Offentlig tjenesteyting, kultur	4 000
Bolig	7 500
Parkering, inkl. parkeringsplasser på tak og på bakkeplan	34 000
Maks tillatt BRA	117 600

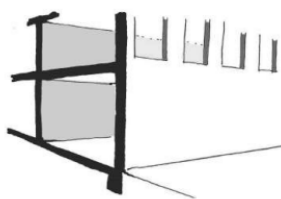
Fleirfunksjonsbygget er ikkje sikra tilstrekkeleg etasjehøgde i reguleringsføresegnene til at parkeringsetasjar kan byggast om til næringsføremål eller tenesteyting, slik det er skissert i planomtalen. Kulturbygga knytt til mølleverksemda blir regulert til bevaring, og kan ha kombinasjon av kontor, forretning og tenesteyting.

Aktive og opne fasadar

Sentrumsplanens temakart viser gatelenker der bygga skal ha aktive eller opne fasadar for å styrke byliv på gateplan.

Open fasade (vindauge i første etasje), men ikkje ein aktiv fasade (innsyn ikkje mogleg).

Verken open eller aktiv fasade.

Sentrumsplanen, jf. figuren over, viser *aktive* fasadar med grønne liner, mens *opne* fasadar har raude liner. 50 % av samla faselengd skal fylle dette kravet.

Publikumsretta verksemder er særleg viktig i aktive fasadar, og reguleringsføresegnene har krav om dette for både opne og aktive fasadar.

Det skal vere *opne* fasadar mot nord (Roslandsåna) i fleirfunksjonsbygget og i kjøpesenterbygget mot Jupitervegen (mot sør). Det skal være *aktive* fasadar mot Kaizers plass og passasjen mot vest, og mot Reevegen. Inngangsparti til

kjøpesenterbygget og fleirfunksjonsbygget mot Kaizers plass, skal og bidra til å aktivisera byrommet ved Kaizers plass.

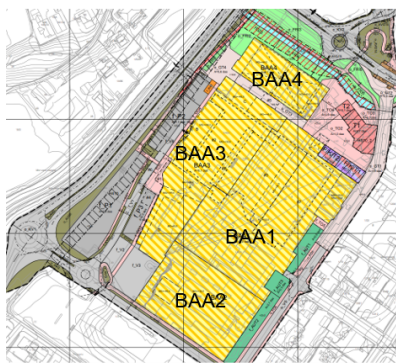
Vindauge i opne fasadar kan i følge reguleringsføresegnene dekkast heilt til, mens vindauge i aktive fasadar kan dekkast til på 30 % av flata. Rom for sykkelparkering og verkstad er definert som aktive innslag, og gjer at kravet til aktive fasadar i så fall blir etterkome.

Høgder

Nytt bygg i vestre og nordre del (BAA3 og BAA4) bryt med sentrumsplanens høgdegrenser. Fleirfunksjonsbygget (BAA4) blir 2 til 3 etasjar høgare enn sentrumsplanens høgder, mens kjøpesenterbygget med bustader blir 3 etasjar høgare enn sentrumsplanens grenser. Bygga vil få 7-8 etasjar i fasaden mot Fv.44, og i hovudsak 6-7 etasjar mot Arne Garborgs veg i nord. Nærast Møllebygga og Kaizers plass er fleirfunksjonsbygget heilt i aust trappa ned 3 etasjar, men denne delen av bygget er plassert i sentrumsplanens grønstruktur. Mot Reevegen og overgangen til det historiske sentrum, blir høgdene som dei er.

Plassering av bustader (rosa, 3-4 etasjar på toppen av ny kjøpesenterdel), uteareal, og takparkering. 4 bustadetasjar i nordvestre hjørne.

Delfelt i planen

Figurane under viser enkelte illustrasjonar av bygningane. Form og materialbruk er ikkje juridisk bindande, men viser plassering og skala slik bygga er tenkt. Jf. også lenker på side 5 til illustrasjonar og kommunen sine saksvedlegg.

Fugleperspektiv frå vest og aust (Reevegen). Nybygg markert med grønne tak og uteareal for bustader. Bryne Mølle i forkant av erstatningsbygget der Felleskjøp-bygget ligg i dag.

Nybygg sett frå nordvest. Kornsiloen med ny fasade til venstre i illustrasjonane.

Fasadar mot fv.44 Jærvegen. Bustader i dei tre voluma i midten (3 og 4 etasjar). Fleifunksjonsbygget til venstre, gangpassasje mellom dette og kjøpesenterbygget.

Parkering

Bilparkering

Samla blir det 750 p-plassar, mot 700 i dag. Grunna mye nytt bruksareal går parkeringsdekninga ned frå 1,7 til maksimalt 1,0 p-plassar pr 100 m² BRA . Regionalplanen har krav om maksimalt 0,9 p-plassar.

Reguleringsføresegnene er upresise når det gjeld bruk av føremål i krav om parkeringsdekning for dei ulike reguleringsføresegnene. Det er brukt omgrepa «handels- og næringsareal», noko som gjer at føremålet «tenesteyting» ikkje har spesifikke parkeringskrav. «Handel» reknar vi med er meint å dekke reguleringsføresegnene «Kjøpesenter» og «Forretning», som begge er føremål brukt i planen.

Det er opplyst at det i tillegg er tilsette-parkering på regulert p-areal på motsett side av fv.44. Det er her regulert felles p-plass for ca. 50 bilar, men det er ikkje nærare informasjon om formalitetar knytt til M44 sin bruk av dette området. I utgangspunktet, basert på informasjonen i saken, meiner fylkesdirektøren dette parkeringsarealet må reknast med i parkeringsdekninga. I så fall blir parkeringsdekninga høgare enn 1,0 p-plass pr 100 m² for føremåla utanom bustadføremål.

Bustadføremålet har eige parkeringskrav, sett til maksimalt 1 p-plass pr bueining. Dette er noko lågare enn tilrådd maksimalgrense i regionalplanen.

Fordeling av parkeringsareala innanfor planområdet er vist i figuren under. Summen er i samsvar med reguleringsføresegnene, mens planomtalen viser noko meir bakkeparkering. Det blir lagt til grunn at dette skuldast manglande oppdatering.

Plassering av parkeringsplasser for bil	Antall
Overflateparkering	119
Parkeringsanlegg i M44	305
Parkering på tak (M44)	164
Parkeringsanlegg i flerfunksjonsbygg	162
SUM	750

	Parkeringsplasser boligdel	Parkeringsplasser næringsdel	Totalt antall parkeringsplasser i planområdet	Avvik fra norm i forslaget
Planforslaget	80	670	750	
Kommuneplanens norm	Ca. 81	670	751	-1
Regionalplanens norm	96	603	699	+51

Parkeringsdekning i tråd med regionalplanen er opplyst å gje 699 p-plassar.

Mogleg parkering under terreng i staden for bakkeparkering er omtalt, men er ikkje prioritert i planen.

Minst 5 % av p-plassane skal vere tilrettelagd for lading av el-bil, og det skal vere sikra straumforsyning slik at det kan etablerast opplegg for el-bil-lading for alle bustadene. Minst 5 % av p-plassane skal vere avsett til forflytningshemma, og skal vere nær inngangsparti.

Sykkelparkering

For sykklar har planen krav om minst 2 pr. bustad, og minst 1 pr. 100 m² BRA handels- og næringsareal. Mobilitetsplan er lagt til grunn for kravet.

Som nemnd over bruker ikkje føresegnene formelt rette reguleringsføresmål, og har ikkje med «Tenesteyting».

I retningslinjene til regionalplanen er minstenorma sett til 3 sykkelparkeringsplassar pr bustad, og 2 pr. 100 m² kjøpesenter/forretning/næringsføremål/tenesteyting. Planen har med dette eit betydeleg avvik frå regionalplanen.

Føresegnene stiller elles krav om at minst 3 % av p-plassane skal vere tilrettelagde for lastesyklar, og minst 5 % skal ha lademoglegheit.

Parkeringsplan

Føresegnene har krav om at det skal lagast ein parkeringsplan for gradvis reduksjon av bilparkeringsplassar pr 100 m² BRA, og gradvis auke av tal sykkelparkeringsplassar pr 100 m² BRA. For nye «næringsareal» skal sykkelparkering etablerast i takt med utbygginga. For eksisterande «nærings- og handelsareal» skal sykkelparkering vere etablert «før siste bruksløyve for felt BAA3». Kommunen peiker på at formuleringa om «siste bruksløyve» ikkje er ei formulering som kan nyttast i byggesaksbehandlinga. Det blir derfor ikkje eit eintydig krav til kva tidspunkt sykkelparkering for eksisterande arealbruk skal vere etablert.

Fylkesdirektørens vurderingar

Allmenne planforhold

Behov for vidare arbeid med planforslaget

Ved førstegangsbehandling av planen vedtok Utval for lokal utvikling å legge den ut til høyring og offentleg ettersyn, men at utbyggjar før 2. gangsbehandling skal gå i dialog med kommunen for å finna moglege løysingar på fem konkretiserte oppfølgingspunkt i kommunen sitt saksframlegg.

Dette gjeld viktige element i planen, som m.a. bygghøgder og utforming, konsekvensar for sentrums kvalitetar, areal for lek og kvalitet i byrom, biltilkomst frå Reevegen, betre sikring av kulturminneverdiane, tilrettelegging for plasskrevjande handel, og betre sikring mot 200-års flaum.

Med utgangspunkt i kommunen sitt vedtak og dei faglege utgreiingane som ligg til grunn, vil den vidare prosessen kunne føre til at planen blir betre på punkta kommunen har peika på som utilfredsstillande. Ved større endringar må det vurderast om dette utløyser krav til ny høyring.

Etter fylkesdirektøren si vurdering ville planprosessen vore tent med ein ekstra gjennomgang og vidare arbeid med problematiske sider i planforslaget før høyring. Dette ville gitt eit betre grunnlag for allmenn medverknad og forståing av konsekvensar, basert på eit tydelegare planutkast der det vesentlege innhaldet er i tråd med det kommunen ser som aktuelle løysingar.

Høyringsprosessen skal sjølvstendig ha ein reell funksjon der innspel skal kunne påverke planutforminga. Av dette følgjer det også at høyringsutkast skal kunne endrast før endeleg plan blir vedtatt. Dersom det er aktuelt med store endringar som krev ny høyring, vil ein moglegheit vere å legge ut planforslag i to alternativ. I dette tilfellet ville vidare arbeid med planforslaget vore det mest ønskjelege.

Parkering

Fellesanlegg under terreng

Mykje av nåverande bakkeparkering blir flytta inn i nybygg til kjøpesenteret og i fleirfunksjonsbygget (BAA4), men det blir framleis ca. 119 plassar igjen som bakkeparkering, og 164 plassar på tak.

Regionalplanen tilrår fellesanlegg under terreng i bymessige område, m.a. for å få større handlingsrom i arealdisponeringa på og over bakkenivå. I dette tilfellet kan ei slik løysing vere mogleg under nybygg til kjøpesenteret, og der det fortsett skal vere bakkeparkering. Alternativet er omtalt (m.a.) i planinitiativet, men er ikkje utgreidd på eit nivå som gjer det mogleg å ta stilling til fordelar og ulemper. Eksisterande teknisk infrastruktur vil vere i vegen, men dette må i stor grad leggjast om uansett. Nærleik til Roslandsåna, som er flomveg, er også vist til som uheldig for nedgravd p-kjellar. Forslagsstillar legg vidare vekt på at det klimamessige fotavtrykket ved slike anlegg er stort, både i form av konstruksjon og masseoverskot.

Isolert sett er dette rett, men fylkesdirektøren meiner det gir eit forenkla bilete, der det ikkje blir tatt omsyn til arealdimensjonen i byutviklinga. Meir effektiv arealbruk gjer at fleire kan nytta byen sine tilbod med mindre transportarbeid, og at det samstundes gir moglegheit for fleire arealfunksjonar, som t.d. grøne areal, og dermed større attraktivitet for eit fotgjengarbasert bymiljø. I dette tilfellet er det særleg mangelen på områdeleikeplass som det kan tenkast å finnast ei løysing på, dersom bakkeparkering blir fjerna.

Planen har ikkje klart definerte utbyggingstrinn. Dersom fleirfunksjonsbygget blir bygd tidleg, opnar det for mange nye parkeringsplassar. Dette vil likevel ikkje kunne gje ein reell auke av tal p-plassar, sidan føresegnene har krav om at samla tal p-plassar ikkje kan auke før det er etablert bruksareal som gjev parkeringsdekning i samsvar med kravet i ny plan.

Med referanse til regionalplanen gir fylkesdirektøren **fagleg råd** om at felles parkeringsanlegg under bakkenivå blir konkret utgreidd.

Bilparkering

For bustader kan det vere maksimalt 1 bilparkeringsplass pr bueining, som er innanfor regionalplanen sine tilrådingar for bustader i denne sona.

Detaljreguleringa har føresegner om parkering for *handels- og næringsareal*, men nemner ikkje reguleringsføremålet *tenesteyting*, som er eit eige spesifikt reguleringsføremål, og som ikkje går inn under føremålet «*næringsbygningar*». «Handel» er ikkje formelt korrekt omgrep etter plan- og bygningslova, men blir oppfatta å skulle dekke kjøpesenter- og forretningsføremål.

Reguleringsføresegnene må dermed korrigerast og supplerast med dei rette reguleringsføremåla parkeringsføresegnene skal gjelda for. Omgrepet «næring» bør rettast og spesifiserast til relevante underføremål under «næringsbygningar», som ut frå planomtalen vil vere «kontorføremål».

For «handels- og næringsareal» er parkeringsdekninga for bil satt til 1 p-plass pr 100 m² bruksareal (BRA). Det skal lagast plan for gradvis reduksjon av parkeringsdekning etter kvart som området blir utbygd. Etter fylkesdirektøren si vurdering bør ein slik plan vere utarbeidd ved høyring, slik at den kan konkretiserast i føresegnene.

Det er lagt opp til 750 p-plassar i alt, mot 700 i dag. Nåverande parkeringsdekning er 1,7 p-plass pr. 100 m² BRA, men blir etter kvart redusert sidan auken i bruksareal blir større enn auken i tal parkeringsplassar.

Tilsetteparkering utanfor planområdet må reknast med i parkeringsdekninga, og slik fylkesdirektøren forstår saken, dreier det seg om ca. 50 p-plassar. Samla tal parkeringsplassar blir i så fall ca. 800. Parkeringsdekninga blir då vesentleg større enn 1,0 pr 100 m² BRA, som er lagt til grunn i planforslaget.

I føresegnene står det at det skal settast av parkering til delebilordning, men det er ikkje spesifisert kor mange plassar det skal vere. Dette er positivt og framtidsretta, men fylkesdirektøren fremmer **fagleg råd** om å konkretisere omfanget.

Kommunedelplan for Bryne sentrum blei vedtatt 19.08.2016, og gjeld føre seinare vedtatt kommuneplan (spesifisert i planføresegnene). Føresegnene om bilparkering blei differensiert i eit indre og ytre område. Indre område blei gitt parkeringsdekning på 0,76 p-plassar pr 100 m² BRA (unntatt for bustadføremål), mens ytre område blei gitt p-dekning på 1,0 pr 100 m² BRA. M44 ligg i det ytre området, og forslagsstillar har lagt sistnemnde dekning til grunn.

Regionalplan for Jæren blei revidert og vedtatt 12.06.2019 (Regionalplan for Jæren 2050). Der blei retningslinene for parkering for første gong konkretisert. For parkeringssonen som Bryne ligg i, blei det vedtatt parkeringsdekning på maksimum 0,9 p-plassar pr 100 m² BRA for dei her relevante planføremåla, bustader unntatt.

Regionalplanen har i sterkare grad enn sentrumsplanen tatt opp i seg utfordringar knytt til klimaendringar, arealeffektivitet, og føringar for meir miljøvennlege reisemiddlar i byar og større tettstader. Regionalplanen er også den planen som sist har gjort ei konkret vurdering av kva parkeringsnormer som må til for å oppnå reisemiddelfordeling i tråd med nullvekstmålet. Regionalplanen har også mål om nullvekst i biltrafikken for intern persontransport i tettstadene (lokalt nullvekstmål), *utanfor* storbyområdet. Ettersom regionalplanen med retningsliner om parkering er vedteke etter sentrumsplanen, og vedteke på nytt seinast i juni 2023, er det regionalplanen som må leggjast til grunn for krav om parkeringsdekning.

Sykkelparkering

Parkeringsdekning for sykkel er som nemnd lågare enn retningslinene i regionalplanen.

Fylkesdirektøren er likevel samd med vurderingane av kjøpesenteret sitt behov i mobilitetsplanen. Senteret har eit regionalt nedslagsfelt, og mykje av handelen vil vere bilbasert. For kjøpesenteret blir det derfor vurdert som akseptabelt med sykkelparkeringsdekning på 1, i staden for 2 syklar pr. 100 m² BRA.

Dette gjeld ikkje for kontorføremål og tenesteyting, der retningslinene i regionalplanen bør følgjast, dvs. minst 2 syklar pr. 100 m² BRA.

For bustader er kravet sett til minst 2 p-plassar pr bueining, mens regionalplanen seier minst 3. Planen har krav om variasjon i storleik på bustadene, og fleirtalet kan nyttast som familiebusader. Sjølv om erfaringstal tyder på at det vil bli færre familiar med barn i sentrum enn i tilgrensande område, kan ein ikkje utelukke dette. Det må også leggst vekt på at den teknologiske utviklinga har gjort sykkel langt meir attraktiv, der el-syklar med lastekapasitet representerer eit betydeleg uutnytta potensial. Parkeringsdekninga bør aukast.

Konklusjon parkering

Fylkesdirektøren legg retningslinene i regionalplanen til grunn, og tilrår at det blir fremma **motsegn** mot *bilparkeringsdekning* høgare enn 0,9 p-plassar pr. 100 m² BRA for næringsbygg, kjøpesenter, forretnings- og tenesteytingsføremål.

Fylkesdirektøren ser det som viktig at dei nemnde føremåla får like krav til parkeringsdekning. Tilsetteparkering utanfor planområdet må vere med i utrekning av parkeringsdekninga.

Fylkesdirektøren tilrår at det blir fremma **motsegn** mot for låg *sykkelparkeringsdekning* for bustadføremål, kontorføremål og tenesteyting, jf. retningslinene i regionalplanen. Det blir ikkje tilrådd motsegn på dette punktet for kjøpesenter- og forretningsføremål.

Uteopphaldsareal, grønstruktur og byrom

Planområdet er stort, 70 dekar, og som del av byutviklinga er det viktig at planen bidreg til attraktivitet, både i form av godt tilpassa bygningsmiljø, samspel mellom byggas funksjonar og gater/byrom dei vender seg mot, og dessutan styrking av grønstrukturen.

Møteplassar/sandleik

Ved å innføre bustadføremål i planområdet, må det også sikrast uteopphaldsareal, både i form av bustadnære møteplassar/sandleikeplassar, og kvartalsleikfunksjonar.

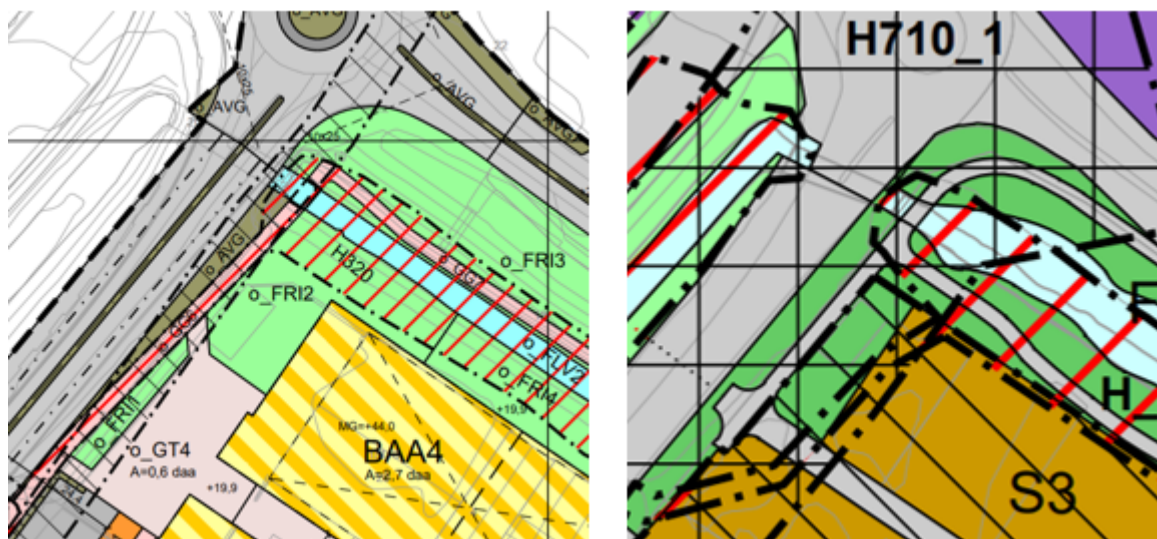
Fylkesdirektøren meiner uteopphaldsarealet nær bustadane kan bli godt, sjølv om det ligg på taket av kjøpesenteret. Storleik, god form på avgrensinga, og moglegheit for vegetasjon er moment i denne samanhengen. Føresetnaden er at området får god vindskjerming, slik planen legg opp til.

Områdeleikeplass/kvartalsleik

Regionalplanen føreset at det må vere områdeleikeplass når bustadtalet blir 25 eller meir. I dei mest sentrale og tettaste delane av Bryne, der det vil vere vanskeleg å finna areal til områdeleik, er det innført eit system der det er mogleg med såkalla fritak frå kravet. Prosjekt kan då betala ein sum fastsett av kommunestyret, som skal nyttast til nye område eller oppgradering av eksisterande område. Sentrum er inndelt i soner, der det i kvar sone er vist uteopphaldsareal der pengane skal nyttast. I planområdet ligg ca. 1/3 av arealet i ei sone med tilordna uteopphaldsareal, mens resten ligg utanfor soneinndelinga. Årsaka er truleg at ein ikkje har føresett at bustadføremål var aktuelt.

Planen har forslag om å etablere eit nytt leike-/aktivitetsområde (aktivitetspark), «o_FRI2» i nord-vest, ved fv.44. Området skal vere minst 650 m² og innretta mot større barn.

Figuren under viser o_FRI2 i reguleringsforslaget, samanlikna med grønstrukturen i sentrumsplanen.

Ein ser at leikeområdet er plassert innanfor grønstrukturen i sentrumsplanen, men karta viser også at deler av grønstrukturen blir omdisponert til torgareal. Den overordna grønstrukturen har ein annan funksjon, og er eit anna reguleringsføremål enn områdeleik. Sistnemnde høyrer inn under det overordna omgrepet byggje og anleggsføremål, mens grønstrukturen er eit eige hovudføremål som skal dekke dei meir overordna behova for rekreasjon og natur i bystrukturen.

Områdeleikeplass er direkte knytt til behova som blir utløyst av bustadføremål.

Forslaget er konfliktfylt ettersom leikeareal til bustader innan planområdet ikkje blir dekkja på eige areal, men blir tatt av den overordna grønstrukturen. At grønstrukturen blir omdisponert til torg reduserer den allmenne tilgangen til slikt areal ytterlegare.

I kommunen sitt saksframlegg blir det vurdert at lokaliseringa er uheldig, då arealet er relativt isolert frå bystruktur og byrom elles, og at dette er uheldig med omsyn til sosial kontroll av aktivitetsområdet. I tillegg er området støyutsett og er lite gunstig i forhold til luftforureining frå vegtrafikken på fv.44. Området er også vesentleg mindre enn kravet til områdeleikeplassar, og administrativt blir løysinga frårådd i kommunen.

Fylkesdirektøren deler innvendingane mot lokaliseringa, men ser det som vesentleg å behalde grønstrukturen som er vist i sentrumsplanen. Planarealet og omfanget på bygningsvolumet i planen, tilseier at det også bør etablerast områdeleik innanfor området. Behovet er som nemnd resultat av at det er planlagt 80 nye bueiengar.

Samstundes meiner fylkesdirektøren at det også bør vurderast korleis «fritaksordninga» for uteopphaldsareal kan nyttast, jf. at 1/3 av arealet er omfatta av ordninga. Denne delen av sentrum skal ha høg arealutnytting, og samstundes gjev eksisterande bygg og strukturar ein del bindingar for planlegginga. Fylkesdirektøren meiner derfor det bør søkast ei løysing som kombinerer etablering av nytt aktivitetsareal innanfor planområdet, og bruk av fritaksmidlar for styrking av uteopphaldsareala vist i temakart til sentrumsplanen. Sistnemnde må sikrast i planen.

Konklusjon uteopphaldsareal og grønstruktur

Fylkesdirektøren tilrår at det blir fremma **motsegn** mot planen grunna mangelfull løysing for områdeleikeplass, og omdisponering av overordna grønstruktur.

Handel

Forslagsstillar opplyser at det samla arealet til handelsverksemd og tenesteyting er 67.000 m² om fiktive plan ikkje blir medrekna. I nybygg er arealet 29.000 m².

Ei gjentakande problemstilling i Time har vore lokalisering av såkalla big-box-handel, eller storhandelskonsept. Dette er handelskonsept basert på stort omsetningsvolum, ofte i enkle bygg, blanda vareutval med ein stor del små artiklar, men der også større vareslag kan inngå. God tilgjengelegheit med bil har vore eit lokaliseringspremiss, og vanskar med å finna eigna areal i sentrum har vore argument for å opne for sentrumsekstern lokalisering.

Fylkesdirektøren viser til det store tilskotet av handelsareal i M44, der det også er enkel tilkomst med bil frå overordna vegnett. Reguleringsforslaget legg til rette for at slik handel nå kan lokaliserast i sentrum, og at presset for sentrumsekstern handelslokalisering dermed kan reduserast. Ettersom biltransport berre vil vere naudsynt for store varer, vil lokalisering av denne typen handelskonsept i M44 kunne redusere transportbehovet, samstundes som Bryne sentrum kan bli meir attraktivt gjennom eit breiare handelstilbod.

Gitt at denne typen handelskonsept får arealeffektiv utforming, vil det vere godt grunnlag for å marknadsføra M44 som lokaliseringsstad også for slik handel.

Volum og høgder på bygg

Eksisterande kjøpesenter er eit stort bygg der volum og form er prega av funksjonen senteret er bygd for. Bygningane avvik frå bygningsuttrykket i det historiske bysenteret, og som element i ein sentrumskontekst er det primært mot Reevegen og det historiske sentrum det er gjort tilpassingar som bygg opp om byromskvalitetar. Gjennom nybygg vil det vere mogleg å betre dei arkitektoniske kvalitetane, samstundes som publikumsretta funksjonar på bakkenivå kan bidra til å aktivisera fotgjengarbaserte uterom.

Ut mot fv.44, Jærvegen, og fv.506, Arne Garborgs veg, gjer kombinasjonen av lange fasadar og høge bygg, at bygningsstrukturen kan oppfattast som ein massiv vegg med lite oppmjukande variasjonar. Dette kan gje eit lukka uttrykk, samstundes som møllebygga, som er ein viktig identitetsfaktor for Bryne, blir skjult frå den vestre innfallsporten.

Figuren under til venstre viser nye bygg sett frå fv.44 nordfrå. Kornsiloen kan skimtast, mens møllebygga elles er skjult. Til venstre ser ein møllebygga slik situasjonen er i dag, men der sett frå Arne Garborgs veg, austover frå fv.44

Figuren under viser fasadar sett frå fv.44 og frå Arne Garborgs veg, med markering av sentrumsplanen sine høgder og kommunedirektøren sitt forslag til reduksjon av høgdene. Vurderinga er at sentrumsplanen sine høgder kan fråvikast, men ikkje i den grad planen foreslår.

Figuren under viser nye bygg frå vest. Høgdene på kjøpesenterbygget er 3 etasjar over sentrumsplanen sine høgder her, kor det og er krav om variasjon mellom 4 og 5 etasjar.

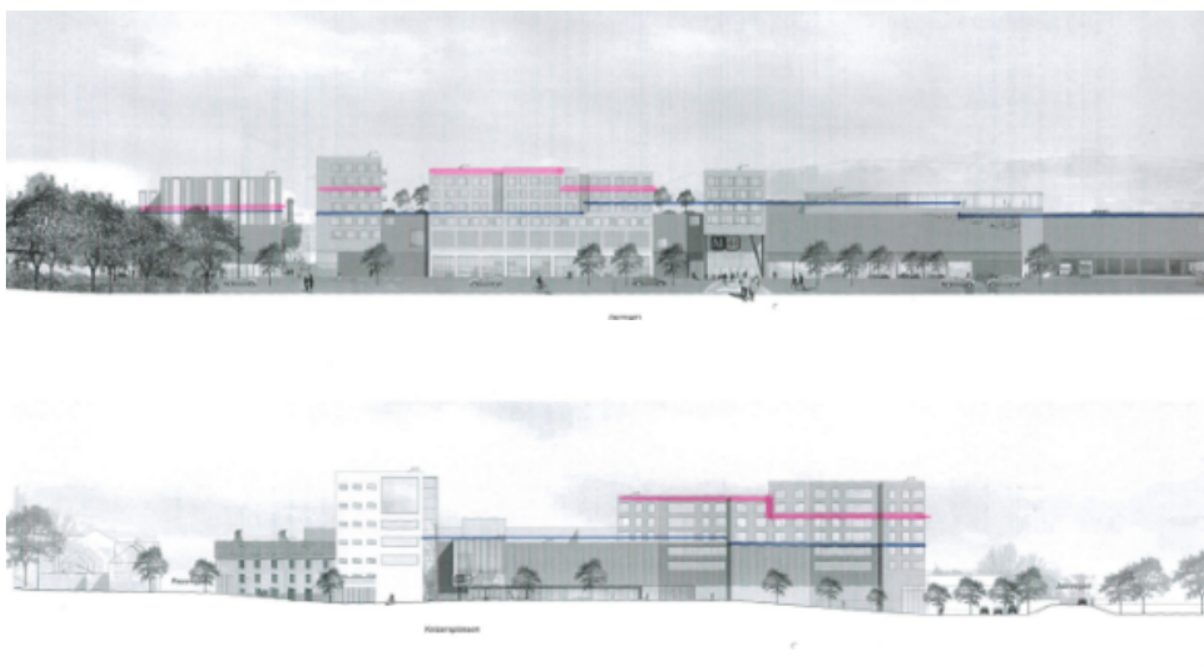

Fig 11 og 12 På figurane over har kommunedirektøren teikna inn foreslåtte reduserte høgder på kjøpesenterbygget med rosa farge. Blå strek syner rammer for høgde i sentrumsplanen.

Figuren under illustrerer nye bygg sett i fugleperspektiv frå vest, med bustadblokkene på toppen av kjøpesenteret.

Fylkesdirektøren meiner bylandskap og byrom vil vere tent med endringar i retning av det kommunedirektøren foreslår, og gjev **fagleg råd** om å følgje opp forslaget.

Ein annan konsekvens er at den grønne passasjen mellom fleirfunksjonsbygget og kjøpesenteret får redusert attraktivitet grunna dei nærliggande og høge bygga. Normalt søkjer ein å oppnå eit forhold mellom bygningshøgde og mellomliggande bakkeareal på 2 til 3 for å få nok lys og sol. I dette tilfellet blir forholdet heller nærare 3 til 1. For å oppnå ønska byromskvalitet, og gjere det attraktivt med publikumsretta verksemdar, bør det vurderast større avstand mellom bygga, og kortare strekk med høge fasadar i passasjen.

Figuren til venstre er ein illustrasjon av passasjen mellom fleirfunksjonsbygget og kjøpesenterbygget i følgje planen, og slik det er i dag. I framkant ser ein del av Bryne Mølle, kornmottaket, og den høge kornsiloen. Passasjen blir skuggefull, men om det lukkast med planting av tre som føresett, blir vindforholda akseptable.

Fylkesdirektøren gjev **fagleg råd** om å redusera bygghøgder, og auke avstand mellom bygga, for å legge betre til rette for attraktivitet i passasjen mellom bygga, og ikkje minst skape meir rom og luft rundt Kaizers plass. Det er positivt at kommunen har signalisert at dette er blant problemstillingane ein ønskjer å drøfte nærare med forslagsstillar.

Nyare tids kulturminne

Som sektorstyresmakt for kulturmiljø, hadde fylkesdirektøren ved varsel av oppstart innspel knytt til kulturminneverdiane i nord-austre del av planområdet kring Bryne mølle. Time kommunen sitt politiske vedtak om å leggja planen ut til offentleg ettersyn krev at kulturminneverdiane til kornmottaket og siloen må sikrast betre i planen. Dette skal gjerast før 2. gongs behandling av planen.

Fylkesdirektøren ser at forslaget til plan som no er på offentleg ettersyn har svakare føresegner knytt til vern av dei gamle bygga enn den eksisterande reguleringsplanen har. Fylkesdirektøren har følgjande **faglege råd** knytt til korleis kulturminneverdiane kan sikrast betre:

Møllebygningane

Bryne mølle

Omsynssone for bevaring av bygningen er vidareført frå dagens reguleringsplan. Forslag til føresegner i ny plan kan føra til eit svekka vern for bygningen og bør skjerpast. Forslag til nye føresegner opnar for endringar av bygningen i større grad enn dei noverande. Fylkesdirektøren meiner derfor eksisterande føresegner i stor grad bør vidareførast.

Kornmottaket

Omsynssone for bevaring av bygningen er vidareført frå dagens reguleringsplan. Det er bra. Forslag til føresegner kan føra til eit svekka vern for bygningen og bør skjerpast. Kornmottaket har høg verneverdi og er ein viktig, særmerkt bygning i Bryne sentrum. Saman med Bryne mølle og siloen dannar dette eit viktig kulturmiljø. Kornmottaket er allereie endra ved at kjøpesenteret er bygd vegg i vegg på søre vegg. Mot vest ligg siloen. Fasadane mot nord og aust har derfor høg verneverdi og tiltak som skal tillatast her skal vera godt gjennomtenkte og visa omsyn til bygningens uttrykk.

Forslag til føresegner seier «eksisterande vindusåpningar skal i hovudsak vidareføres», og opnar for at det «Tillates nye dører, innganger og glassfelt i etasje mot gateplan» jf. 4.2.1.4 og 4.2.1.5. Fasade mot gateplan er ein viktig del av bygningen og føresegner knytt til dette må på betre vis sikra at dette kan bevarast.

Det kan tenkast at bygningen toler nokre ny vindaug- og dørøpningar, men dette bør fortrinnsvis kunne gjennomførast ved å bruke eksisterande hol i fasaden.

Føresegner for bygningen må i større grad sikra at bygningens unike uttrykk og fasadeelement kan takast vare på, sjølv om bygningen får ny bruk.

Siloen

Omsynssone for bevaring av bygningen er vidareført frå dagens reguleringsplan. Siloen er ein nyare bygning som høyrde til mølledrifta og bidreg til å fortelja området sin nyare historie. At siloen framleis er tydeleg som ein del av denne historia er viktig. For å oppnå dette må føresegnene vera noko tydelegare.

Forslag til føresegner

Fylkesdirektøren meiner innhald i eksisterande føresegner 5.1. skal vidareførast, og det bør leggjast til noko om forbod mot riving av bygningane. Gjeldande 5.1.1 kan for eksempel omskrivast slik:

«Bygg påført hensynssone H_570 er regulert til bevaring og får ikke rives, endres eksteriørmessig eller flyttes. Hovedform, møne- og gesimshøyde, takform, fargeskala og materialbruk opprettholdes»

Elles kan gjeldande føresegner nyttast vidare i ny plan.

I tillegg kan det leggjast til føresegner som berre gjeld kornmottaket og siloen. Føresegnene skal sikra at bygningane sitt særmerkte uttrykk blir bevart, samstundes som det opnast for at bygningane gis ein ny bruk. Her bør ein og lage føresegner som er meir konkrete i forhold til den ønska etableringa av glassveggjer under den utkraga austre delen av kornmottaket.

Nye føresegner må ta opp i seg:

- Siloen skal ha ei overflatebehandling som svarar til dagens støypte, pussa og malte overflate.
- Det kan tillatast fasadeendring av siloen, men opphøveleg stiluttrykk skal føres vidare.

Kaizerplassen

Føresegner knytt til Torg/Kaizerplassen må hengje saman med noverande 5.1.8 som seier at "Tilgrensande uteareal og gater med tilhørende møblering skal ha en utforming i samspill med bygningstypen og omgivelsene"

Fylkesdirektøren gjentek innspel knytt til ny inngang for kjøpesenteret som blei sendt inn til varsel om oppstart:

«Det er viktig at ett nytt inngangsparti må være tilbakeholdent i uttrykket slik at ikke fasadene på den siden overdøver uttrykket til de gamle bygningene. Dette må sikres i planarbeidet, og det bør også utarbeides en illustrasjon for Kaizersplassen som kan vise dette.»

Felt BAA4

Byggjelinja til «Felleskjøpet-bygget»/felt BAA4 er flytta 7 meter nærmare møllebygga enn det er i dag. Bygningen som skal oppførast på BAA4 er planlagt til å vera betrakteleg høgare enn dagens bygning. Dette kan vera skjemmande for møllebygningane og kan vera i strid med gjeldande føresegn 5.1.6 som omhandlar utforming av byggverk inntil bevaringsverdige anlegg og kulturmiljø. Korleis dette påverkar møllebygningane og arealet mellom dei må synleggjerast i illustrasjonar. Det bør vurderast å trekkje byggjelinja noko tilbake. Det kan og vurderast om høgda på tilbygget mot mølleområdet kan verte noko lågare enn det er foreslått.

Samferdsel

Fylkesvegnettet

Planforslaget legg til rette for utvikling av kjøpesenteret M44 med nye næringslokale og 80 nye bustader. Omkringliggande vegnett, deriblant fv. 44, Jærvegen, og fv. 506, Arne Garborgs veg, inngår i planområdet.

Fylkesveg 44 er i gammal plan regulert til 4-felts veg. Dette er vidareført i planforslaget. Vi kan ikkje sjå at krav i nå gjeldande handbok N100 Veg- og gateutforming er ivaretatt fullt ut.

Rundkøyeringar på 4-felts vegar skal ha ein ytre diameter på minst 45 m. Dette vil her omfatte kryssa fv. 44 x fv. 506 og fv. 44 x Jupitervegen.

KRAV 4.1.2—3 **SKAL**

GJELDENE FRA 22.06.2021

Rundkjøringer på 4-feltsveger skal ha en ytre diameter på minst 45 m.

Arne Garborgs veg kan klassifiserast som gate. For rundkøyringer i gater er det krav om at dei skal regulerast i tråd med krav i N100 kap. 4.1.2.

KRAV 4.1.2—1 **SKAL**

GJELDENE FRA 22.06.2021

Rundkjøringer på 2-feltsveger skal ha en ytre diameter på minst 30 m. Ytre diameter skal være minst 40 m på hovedveger.

Fylkesvegar og kryss med desse og som omfattast av reguleringsplanen, må regulerast i tråd med krav i nå gjeldande handbok N100. Dagens utforming eller krav i tidlegare vegnormalar kan ikkje leggst inn i ny reguleringsplan. Alternativet er å justere plangrensa.

Med bakgrunn i krav i handbok N100 fremmar fylkesdirektøren **administrativ motsegn** til vist utforming av rundkøyringer på fylkesveg 44. Den næraste delen av parkeringsplass f_P1 vil også komme i konflikt med ei rundkøyring i tråd med krav i handbok N100, og parkeringsplassen må difor innsnevrast noko mot rundkøyringa.

Tiltak for mjuke trafikantar

Gjeldande plan for M44 visar g/s-veg langs fv. 44 på austsida av fylkesvegen. Denne er ikkje vidareført i planforslaget, men er i staden ført inn i planområdet mellom parkering og intern åtkomstveg som ein felles gangveg.

Langs fv. 44 går det ein g/s-veg på vestsida av fylkesvegen. Denne går gjennom bustadområde og kommunalt vegnett litt sør for M44 fram til fv. 4448, Grødelandsvegen. Denne varettek ikkje eit fullgodt alternativ for mjuke trafikantar langs fv. 44 mellom Arne Garborgs veg og Orrevegen.

Med bakgrunn i dette gir fylkesdirektøren **fagleg råd** om at regulert g/s-veg langs austsida av fv. 44 vidareførast frå gjeldande plan. Parkeringsplass f_P1 må trekkast noko lenger aust og tilpassast g/s-veg langs fv. 44. Det må også regulerast anna veggrunn mellom parkeringsplass og g/s-veg langs fv. 44.

I planforslaget er g/s-veg langs fv. 44 og fv. 506 avsett som o_GG, altså som offentlig gangveg. I dag er denne definert som gang- og sykkelveg, og må gjere det også i ny plan. Delar av g/s-vegen er i plassert på grunn eigd av Rogaland fylkeskommune. Fylkesdirektøren kan ikkje akseptere at vår g/s-veg endrast til gangveg.

Dette fører til at gangvegane o_GG5 - o_GG10 må endrast til gang- og sykkelveg o_GS5 – o_GS10.

Ved etablering av ny rundkøyring i krysset fv. 506 x Reevegen, må g/s-veg frå Reevegen og Tinghusvegen til fotgjengarundergang og busshaldeplassar leggst om. Slik o_GG8 er utforma, er ikkje krav i handbok N100 ivaretatt. Bredde, radier og langsgående sikt må regulerast i tråd med krav til g/s-veg. Det bør også vurderast om det i tillegg er naudsynt med eit alternativ i form av trapp for å sikre ein kortast mogleg veg for fotgjengarar.

Vi vil nemne at Reevegen og undergang i kommunedelplan for Bryne sentrum er foreslått som hovudsykkelerute. Det er også difor viktig med ei god og tiltalende utforming slik at g/s-vegen og undergangen byr på intuitiv og effektiv sykling.

Fylkesdirektøren fremmar **administrativ motsegn** til vist løysing av o_GG8, og krev at krav i N100 til g/s-veg ivaretakast.

Friområde

Føresegna § 3.3.1.3 seier at det innafor o_FRI2 kan etablerast aktivitetspark for større barn. Dette området er plassert tett opptil fv. 44 og g/s-veg langs denne. I samband med etablering av aktivitetsparken, må det etablerast tiltak som hindrar at eksempelvis ballar kan bli kasta/sparka ut på g/s-vegen eller køyrevegen. Eit gjerde eller en voll med god avstand til g/s-vegen kan her vere naudsynt.

Areal langs fv. 44 og fv. 506 som er eigd av Rogaland fylkeskommune, må regulerast til anna veggrunn. I planforslaget er store delar av dette arealet vist som friområde.

Busshaldeplassar

Utforming av kantstopp er fastsett i handbok N100 krav 4.3.3.1-1. Storleik på venteareal (leskur) er omtala i handbok N-V123 Kollektivveiledning kap. 4.6. Minimum storleik er sett til 1,6 x 2,5 m. Rundt leskuret er det behov for areal for

vedlikehald av leskuret. Det må difor settast av eit areal på minimum 2,1 x 3,5 m til venteareal (LPL).

Renovasjon til bustader

Renovasjon til bustader er plassert innerst på parkeringsplass f_P2. Denne plasseringa synast noko uheldig då han vil føre til rygging på areal som nyttast av mjuke trafikantar. Fylkesdirektøren gjer råd om at ein vurderer ei anna og meir trafikksikker plassering som ikkje inneber rygging.

Reguleringsføresegn

Føresegna § 2.11.1 viser til T-1442-21. Fylkesdirektøren gjer råd om at ein ikkje visar til årstal, berre sjølve retningslina T-1442. Då vil den til ein kvar tid gjeldande retningsline gjelde.

§ 2.13 omhandlar tekniske planar for veganlegg. § 2.13.1 varetek ikkje i tilstrekkeleg grad dei krav vi har med omsyn i fylkesvegnettet. Fylkesdirektøren ber difor om at ein endrar ordlyden til: *Tekniske teikningar for alle tiltak på og langs fylkesvegnettet, må sendes Rogaland fylkeskommune til gjennomsyn. Handbok R700 teikningsgrunnlag må leggjast til grunn.*

Fylkesdirektøren gjer også merksam på at det for nokre tiltak vil vere naudsynt med gjennomføringsavtale.

Opparbeiding av kollektivhaldeplass er sikra i føreseigna § 6.3.2. Ein visar her blant anna til opparbeiding av o_GG1. Vi klarar ikkje å finne o_GG1 på plankartet. Kan det vere at det her skulle vore vist til o_GG10?

(Vi nemner samstundes vårt tidlegare nemnde krav om at dei offentlege gangvegane må endrast til g/s-vegar.)

Konklusjon

Planens ambisjon om utvikling av Bryne sentrum er i tråd med prioriteringane i regionalplanen. Det er likevel fleire forhold i planforslaget som er i konflikt med retningsliner og føringar i regionalplanen, og som tilseier at reguleringsforslaget må omarbeidast. Fylkesdirektøren fremmer administrativ motsegn knytt til samferdselsanlegg, og tilrår fylkesutvalet å fremma motsegn mot planen der dette er spesifisert i saksframlegget.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2020/61675-15

Saksbehandlar: Lars Olav Tjeldflaat

Avdeling: Plan-, miljø- og samfunnsavdelingena

Time kommune - Revisjon av kommunedelplan for Bryne sentrum

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utal
121/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

1. Plankart, datert 22.03.2024.pdf
2. Føresegner og retningslinjer, datert 22.03.24.pdf
3. Planforslag 2024-2035 - Tekstdokument, 22.03.24.pdf
4. 5. Fagnotat - Vurdering av Prinsippavklaringer, 22.03.24.pdf
5. 6. Fagnotat Overvannshåndtering, datert 22.03.2024.pdf
6. 7. Fagnotat Parkering og gatebruksplan, mars 2024.pdf

Lenke til fullstendige saksdokument:

[Dokument 21/15461 - Godkjenning av planprogram for avgrenset revisjon av
Kommunedelplan for Bryne sentrum 2015-2026 - Time kommune - Hovedportal](#)

Samandrag

Revisjon av kommunedelplan for sentrum er denne gong avgrensa til tre hovudtema, og det er ikkje store endringar i arealkartet. Som del av klimatilpassinga, er det gjort eit omfattande og viktig arbeid med oppdatering av prognosar for nedbørsavrenning

og faresoner for flaum. På einiskilde punkt bør føresegnene bli endra, for å sikre større omsyn til vassdrag, naturmangfald og forureiningsfare.

Parkeringssituasjonen i sentrum er gjennomgått på nytt, då tidlegare planer om tre moglege offentleg tilgjengelege fellesanlegg er forkasta. Det er nå foreslått at eit område like ved kulturhuset og togstasjonen blir avsett spesifikt til parkeringsføre mål. Området er i bruk til bakkeparkering i dag, men kapasiteten er føreset utvida noko. Området er sentralt, og dermed verdfullt for framtidig byutvikling. Det bør vurderast å vise området med kombinerte føremål, der parkering inngår saman med relevante sentrumsretta føremål, og å stille krav om at parkeringsanlegg skal leggst under terreng.

Det bør vurderast nærare om området også i framtida bør ha funksjon for innfartsparkering, eller om andre meir sentrale sentrumsbehov bør få prioritet.

Planforslaget utfordrar retningslinene i regionalplanen om parkeringsdekning for bil og sykkel. Parkeringsdekning for bil er for høg for næring, tenesteyting og handel, mens parkeringsdekning for sykkel er for låg for bustader.

Kommunen har tidlegare behandla prinsipielle einskildsaker som er av betydning for framtidige saker, og ønskjer synspunkt på om det bør gjerast endringar i kommuneplanføresegnene som følgje av einskildvedtaka. Ein av desse sakene gjeld om parkeringsareal under terreng skal reknast med i bruksarealet når utnyttingsgraden skal bereknast. Fylkesdirektøren viser til regionalplanen og tilrår at parkeringsareal under terreng ikkje skal inngå i berekningsgrunnlaget når utnyttingsgraden blir utrekna.

Foreslått føresegn om bruk av frikjøpsordning når det ikkje kan skaffast nok uteareal på eigen tomt, bør presiserast nærare, jf. fylkesdirektørens vurderingar. I prinsippssaken om 4 m minstehøg i 1. etasje, meiner fylkesdirektøren at planen bør ha eit slikt krav. Dette vil gjere at sentrumsbygg enkelt kan konverterast til næringsverksemd, og slik sett gje sentrum større fleksibilitet for framtidige behov i byutviklinga.

Fylkesdirektøren har faglege råd om å endre trasé for hovudsykkelrute langs fv.44, og å utvide omsynssone for å sikre betre trafikktryggleik i området ved ny rundkøyting på Arne Garborgs veg. Endring av hovudrute vil og redusere konfliktpotensialet mellom gåande og syklande i byromma langs Reevegen.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Fylkesutvalet vurderer den avgrensa planrevisjonen som målretta ut frå kommunen sine identifiserte behov. Det er særskild positivt at klimatilpassing og avrenningsproblematikk har vore eit sentralt tema, men på nokre punkt bør føresegnene endrast for å ta større omsyn til vassdrag, naturmangfald og forureining.
2. Føresegner om parkeringsdekning for bil til næringsverksemd, og for sykkel til bustadføremål, avvik frå retningslinene i Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke. Fylkesutvalet fremmer motsegn mot planen på desse punkta.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Rune Thele

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Gjeldande kommunedelplan for Bryne sentrum ble vedtatt i 2016. Etter gjennomgang av planen har kommunen sett behov for å revidera den, men berre på einskilde avgrensa tema. Den reviderte planen er nå send til høyring.

Problemstilling

Hovudtema for revisjon er knytt til flaum og overvasshandtering, parkering, og oppfølging av einskildsaker som har hatt ei prinsipiell vurdering i utval for lokal utvikling. Omsyn til flaum, overvasshandtering, og vassdragsverdiar har, trass i positiv hovudintensjon, nokre uavklåra eller uheldige sider. Parkeringspolitikken avvik frå retningsliner i regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke.

Fylkesutvalet må ta stilling til om planen må endrast, eller om avvik frå regionale føringar for byutviklinga på Bryne likevel kan akseptast.

Saksopplysningar

Planrevisjonen er avgrensa til fastsette tema i planprogrammet, og omfattar overvasshandtering, parkering og konsekvensar for planutforminga av prinsippvedtak i einskildsaker som utval for lokal utvikling har hatt til behandling.

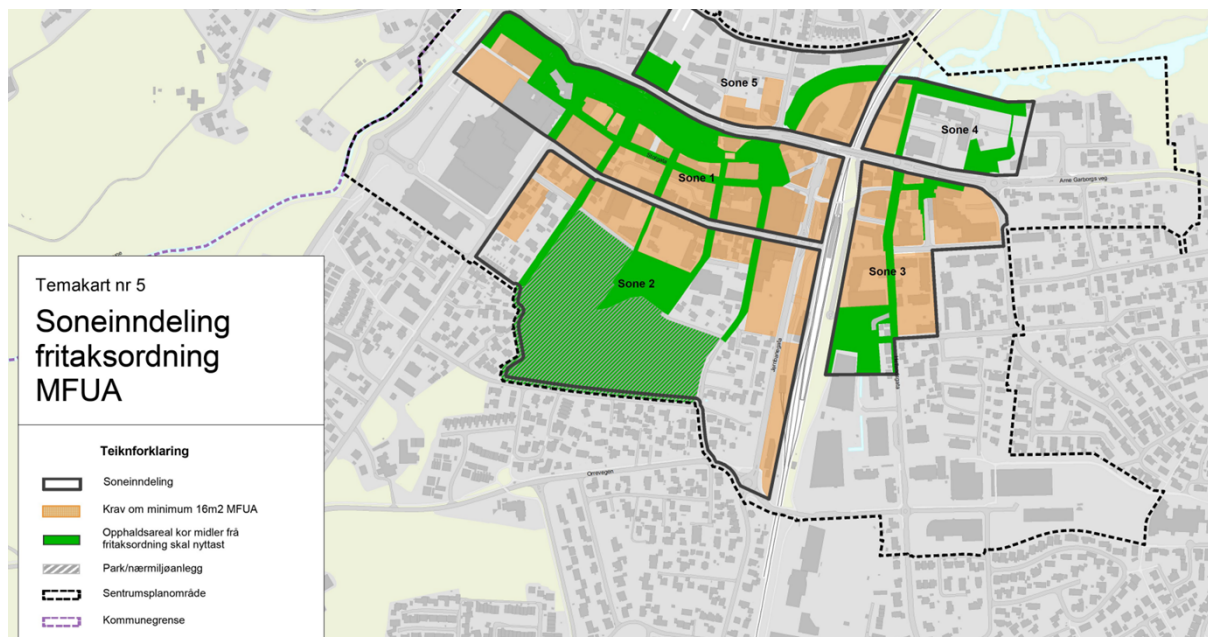
Prinsippsak om parkeringsareal under terreng skal reknast med i utnyttingsgrad

Den eine saka gjeld om parkeringsareal under terreng skal vere med i bruksarealet når utnyttingsgrad blir utrekna. Om det ikkje skal vere med, slik regionalplanen tilrår, må dette leggst inn i planføresegnene. Kommunen legg opp til at eit slikt unntak ikkje skal vere med i planen.

Fritaksordning for uteopphaldsareal på eiga tomt

Neste prinsippsak gjeld presisering av reglar for bruk av fritaksordninga for utearealkrav. For den sentrale delen av Bryne, som for dei andre større senterområda, er det i regionalplanen lagt opp til eit redusert arealkrav pr bueining, dvs. 16 m². I sentrumsplanen er dette nærare definert til dei mest sentrale delane av Bryne, og det er i dette området frikjøpsordninga gjeld. I slike tilfelle kan uteopphaldsareal, på nærare vilkår, heilt eller delvis leggst utanom eiga tomt. Det

er også opna for at inntil 25% av arealet kan etablerast på felles takterrasse/felles balkongar. Dette kan innehalde sandleikeplass/møteplass.

Figuren over viser kor fritaksordninga gjeld, og kor frikjøpsmidlar kan brukast.

Kommunestyret fastset eit beløp pr m2 frikjøpt areal, som skal nyttast til nye eller oppgradering av eksisterande område i tråd med temakartet over.

I forslag til endring av føresegna blir det nå presisert at inntil 25 % av arealet kan vere på tak og at minimum 75 % av arealet skal realiserast på eiga tomt eller inngå i frikjøpsordninga.

Formuleringa er nærare kommentert under fylkesdirektøren si vurdering.

Minstehøgde for 1. etasje

Den tredje prinsippa gjeld krav om minimum 4 m etasjehøgde i første etasje i område med «Sentrumsformål» og «Blanda formål bustad, næring og tenesteyting». Årsaka er at dette gir fleksibilitet i bruken av etasjen mot gatenivå, då bruksendring frå bustad til næringsverksemd enkelt lar seg gjennomføra.

I planforslaget på høyring er dette kravet vidareført.

Andre endringar

I plankartet er det gjort endringar som følgjer opp vedtekne reguleringsplanar og endringar i ny kommuneplan. Sistnemnde betyr at sentrumsområdet er noko innskrenka.

Omsynssone flaum er betydeleg endra i samsvar med oppdatert kunnskapsgrunnlag, og er ei oppfølging av behovet for klimatilpassing.

I gjeldande plan er det vist til *moglege* lokaliseringar av parkeringsanlegg, men desse har vist seg å ikkje kunne realiserast. Planforslaget viser nå eit konkret areal med planformål spesifikt avsett til parkering.

Pågåande prosess med detaljregulering for kjøpesenterområdet M44 inneber avvik frå gjeldande føresegner i sentrumsplanen, m.a. om høgder og kvalitative føringar. Arealbruken blir ikkje endra i sentrumsplanen nå, men det blir lagt til rette for ny tilkomst frå nord, jf. omtalen under.

Samferdse

Deler av areal for jernbaneføremål ved togstasjonen er foreslått endra til kombinert bygge- og anleggsføremål. Grunnen til dette er at driftsbasen kan bli flytta, og i så fall kan arealet bli nytta til sentrumsføremål. Bane Nor har fremma motsegn mot denne endringa. Kommunen har lagt til grunn at kommunedelplan for dobbeltspor på Jærbanen skal bli gjeldande for arealdisponering knytt til jernbaneføremål, men BaneNor vurderer det slik at jernbaneinteressene ikkje er godt nok sikra i kommunedelplanen.

For vegsystemet viser planen lokalisering av ny rundkøyring på fv. 506, Arne Garborgs veg, i form av bandlagt område. Rundkøyringa skal gje ny tilkomst frå nord til området der kjøpesenteret M44 ligg. Tilkomsten vil kryssa Roslandsåna og kringliggande grønstruktur, men dette er ikkje vist i kommunedelplanen ettersom detaljreguleringa skjer parallelt.

Forhold for mjuke trafikantar blir endra ved at hovudrute for sykkel blir flytta austover, bort frå fv.44. Endringa medfører problemstillingar knytt til trygg vegkryssing og blanding av trafikantgruppene gåande og syklande.

Fylkesdirektørens vurderingar

Allmenne planforhold

I Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke har Bryne fått status som delregionsenter for Sør-Jæren, med Jærbanen som knutepunkt for kollektivbasert utvikling. Sentrumsplanen skal gi rom for bustader, tenesteyting og arealeffektive arbeidsplassar, og skal ha ein funksjon for omkringliggande kommunar for å dekke behov for service, tenester og kultur som vanskeleg kan dekkast i dei andre kommunane. Samstundes med at det skal leggjast til rette for bymessig vekst, har Bryne ein historisk planlagt kvartalsstruktur, der gatemønster og bygningsmiljø er sentrale og verdfulle trekk for byens attraktivitet. Gjennom tidlegare planarbeid er det nedfelt viktige rammer for å ivareta desse verdiane. Planens føresegner og temakart er sentrale reiskap for å forvalte Bryne sine særeigne kvalitetar.

Pr nå er det mange vedtekne men urealiserte reguleringsplanar, og kommunen har ikkje sett behov for større endringar i sentrumsplanen for å møte utviklingsbehov i kommande periode.

Klimatilpassing

Det er derimot klargjort behov for betre klimatilpassing i planen. Her har kommunen gjort eit betydeleg arbeid for å oppdatera kunnskapsgrunnlaget for kunne handtera stadig sterkare nedbørsepisodar og flaumavrenning. Som andre etatar allereie har påpeikt, er det ikkje laga oppdatert ROS-analyse, noko som er særleg relevant for temaet klimatilpassing og overvatn./avløpshandtering. Dette er eit krav direkte i plan- og bygningslova.

Den nye kunnskapen er lagt til grunn for avgrensing av faresone for flaum i plankartet, og for føresegnene knytt til vassforsyning og avløp. Behovet for å førebygge/redusere fare for skade av flaumavrenning har fått særleg merksemd. Føresegnene har mellom anna presisert ein tretrinns-strategi med prinsipp for korleis overvatn skal handterast lokalt. I prioritert rekkefølge er dette *infiltrasjon, sikre flaumvegar, og fordrøying* som siste trinn.

Fylkesdirektøren vil framheve at kommunen har gjort eit stort og positivt arbeid med temaet, der omsyn både til trivsel og rekreasjon, vassdrag, biologisk mangfald, og sikker handtering av overvatn er med. Det bør likevel gjerast einskilte endringar.

I følgje «Statlege planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpassing» er hovudregelen at overvatn skal handterast med naturbaserte løysingar. Om slike løysingar blir valt vekk, skal dette grunngjevast. I planføresegnene står det at hovudregelen er at overvatn skal handterast på eigen tomt, men det er også opna for at «overvatn kan sleppast på kommunalt nett om det er kapasitet. Alternativt direkte til resipient, «Orrevassdraget etter tilstrekkeleg reinsing».

Med denne formuleringa blir hovudregelen svekka, ettersom andre løysingar kan akseptast dersom det er kapasitet og reinsing er tilstrekkeleg. Slik fylkesdirektøren ser det går ein då vekk frå prinsippet om at avrenningstoppar i eit nedbørfelt skal dempast mest mogleg ved naturbaserte løysingar på kvar tomt, så langt dette er mogleg. Direkte utslepp til vassdrag vil gje raskare avrenning, og kan dermed gje uheldige konsekvensar nedstraums, som auka erosjon og inngrep i vassdraget som mottiltak.

Fylkesdirektøren viser til Regionalplan for vannforvaltning 2022-2027, og kommunens oppfølging med tiltaksplan for Orrevassdraget, som bør vere grunnlag for utforming av føresegnar om vassdrag og vasshandtering.

Under pkt. 25 i føresegnene er det opna for tilpassing av elvelaup og uspesifiserte tiltak i kantsonene til vassdrag. Dette er forhold som må behandlast etter særregelverk, m.a. etter føresegn om fysiske tiltak i vassdrag. Her er fylkeskommunen styresmakt for tiltak i vassdrag på strekningar *utan* anadrom laksefisk. Det blir fremma **fagleg råd** om å endra føresegnene slik at det blir tydeleg at anna regelverk enn plan- og bygningslova blir styrande.

Parkering

Lokalisering av nytt bilparkeringsanlegg

Parkeringsanlegg som gjeldande sentrumsplan opna for, stor fjellhall sentralt i sentrum, parkering under terreng ved Bryne stadion, og p-anlegg ved kjøpesenteret M44, er blitt forkasta/vurdert å ikkje kunne realiserast.

Det alternative området ved kulturhuset har kort avstand til togstasjonen, og blir nytta til parkering, for ein stor del pendlarparkering (70 %) i nåverande situasjon.

Parkeringsutgreiinga til planen viser at det ikkje er eit udekket p-behov i dag, og at det ikkje er eit snarleg behov for å etablere nytt utvida p-anlegg. For å sikre allmenn tilgang, bør kommunen vurdere å nytte offentleg formål for arealbruken. Det bør også vurderast om det kan vere grunnlag for å knytte rekkefølgjekrav til etablering av eit utvida p-anlegg. Dette vil vere aktuelt dersom det blir overetablering, som i så fall kan gjere det vanskelegare å få til omlegging til miljøvennleg transport.

Dimensjonering av minste tal p-plassar er gjort med utgangspunkt i eksisterande 60 plassar pluss tal plassar som blir fjerna som følgje av andre tiltak i sentrum. I sum blir dette 90 plassar, men dette er som nemnd eit minimumstal.

Kommunen endrar p-kravet frå fast-krav til maks-krav. Dette er eit positivt grep og opnar for at nyetableringar kan velje å ha redusert parkering om dei ser seg tent med det.

Lokaliseringa av eit nytt p-anlegg er viktig for korleis sentrum kan dra nytte av fotgjengarbevegelsar til og frå sentrumskjernen. Med lokalisering som foreslått vil vidare ferdsel mot vest bli leda gjennom torget og den sentrale gangaksen i Storgata. Slik sett er lokaliseringa positiv for å få meir liv i sentrum, samstundes som tilkomst med bil kan skje via det overordna vegnettet.

Eit anna tema er om lokaliseringa på sikt er «rett» i forhold til innfartsparkering. Bryne bør ha innfartsparkering som kan bidra til reisemiddelbytte og utnytting av Jærbanen eller buss for vidare reise. Dette er også tilrådd i regionalplanen.

Det bør samstundes vurderast om lokalisering er *for* sentral, slik at parkering kan bli ein konkurrent til annan relevant og meir ønskjeleg arealbruk i sentrum. Som kommunen skriv kan det derfor vere ønskjeleg å leggje til rette for annan, sentrumsorientert arealbruk, i tillegg til parkering. Å berre legge til rette for bakkeparkering, vil ikkje vere i tråd med føringar om byutvikling i regionalplanen, og den generelle tilrådinga er å legge p-areal under bakken, eller i bygg. Dette er arealeffektivt, og det kan også leggast betre til rette for teknologi- og samfunnsutvikling i retning av mobilitet som ein teneste, mellom anna med delings- og leieløysingar for bil.

Fylkesdirektøren registrer samstundes at byggeavstand til jernbanen kan vere til hinder for ei meir bymessig utvikling, men om mogleg bør andre føremål sikrast i kombinasjon med parkering. Det bør også settast krav om at eit offentleg p-anlegg bør leggst under bakken. Om det ikkje er mogleg med andre byggeføremål over bakken, vil det kunne etablerast eit nytt stort grøntareal i sentrum.

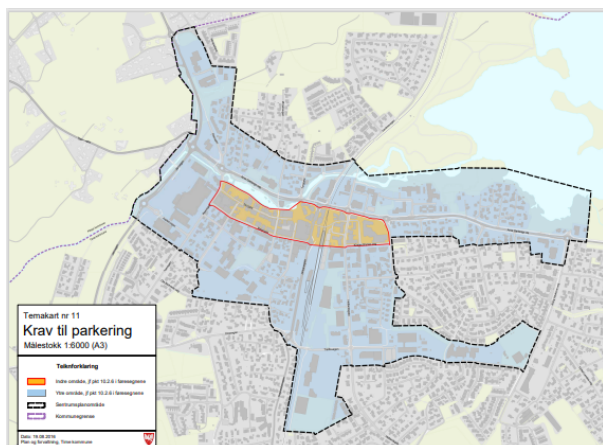
Parkeringsdekning

Bilparkering

Sentrum er delt i ein indre og ytre bilparkeringssone, med differensiert p-dekning. For andre føremål enn bustad, har indre sone maks 0,75 p-plassar pr 100 m² BRA, mens ytre sone har maks 1,0 p-plassar pr 100 m² BRA. I gjeldande plan er det brukt same parkeringsdekning, men som fastkrav i staden for maksimumskrav.

Regionalplanen sine retningslinjer seier maks 0,9 p-plasser pr 100 m² BRA, noko som blei skjerpa etter at sentrumsplanen blei vedtatt. I sum for sentrum må parkeringsdekninga bli noko lågare enn 1,0, men dei langt største areala ligg i den ytre sona. Her ligg også M44, som er i reguleringsprosess for ei større utviding. Med eit stort bruksareal, blir det mange ekstra p-plassar om maksimalgrensa blir sett til 1,0 i staden for 0,9 pr 100 m² BRA.

Figuren under viser indre og ytre parkeringssone, og illustrerer godt kor mykje areal som er dekket av ytre sone. Det er dermed av vesentleg betydning at parkeringsdekninga i ytre sone ikkje blir høgare enn maksimumsgrensa for Bryne, slik dette er fastsett i regionalplanen.

Fylkesdirektøren vil tilrå at det blir fremma **motsegn** mot bilparkeringsdekning med meir enn 0,9 plassar pr. 100 m² BRA.

Sykkelparkering

Planforslaget har lågare minimumskrav til sykkelparkering enn regionalplanen for bustader. I motsetnad til regionalplanen, som set krav til minimums tal syklar pr bueining, er sentrumsplanens krav gitt som minste tal syklar pr 100 m².

Regionalplanen seier minimum 3 sykkelparkeringsplassar pr *bueining*.

Sentrumsplanen sitt forslag er eit minstekrav på 2 sykkelparkeringsplassar *pr 100 m² BRA bustadareal*.

I leilegheitsbygg, som det vil vere mykje av i sentrum, vil mange av bueiningane vere små, og svært mange under 100 m². Det vil derfor vere stor forskjell på regionalplanens krav og det sentrumsplanen foreslår. Bustadene i sentrum blir dermed ikkje tilstrekkeleg tilrettelagt for å bidra til meir miljøvennleg transport.

Fylkesdirektøren rår til at det blir fremma **motsegn** mot sykkelparkeringsdekninga for bustader i planforslaget.

Prinsippsaker behandla av Utval for lokal utvikling – innarbeiding i planen

Det er vist til tre tema der utval for lokal utvikling har behandla enkeltsaker av prinsipiell karakter, med avvik frå gjeldande sentrumsplan. Dette gjeld spørsmål om parkeringsareal skal vere med i berekning av utnyttingsgrad, formulering i føresegner om krav til uteopphaldsareal og frikjøp frå kravet, og krav om minstehøgde i 1. etasje i område med blanda føremål.

Parkeringsareal og metode for utrekning av bruksareal

Kommunen har i behandling av prinsippsak om berekning av utnyttingsgrad kome til at parkeringsareal under bakkenivå bør vere med i grunnlaget for berekning av bruksareal, og dermed utnyttingsgrad. I planen er utnytting i form av % BRA gitt som retningslinjer. Metoden kommunen nyttar er i samsvar med den nasjonal rettleiaren «Grad av utnytting», men det er også mogleg å ha føresegner om at parkeringsarealet ikkje skal reknast med som bruksareal.

I regionalplanen er det tilrådd å utelate parkeringsareal i berekningsgrunnlaget i situasjonar der *parkering ligg under terreng*. Dette har særleg fordelar i kompakte bystrøk, der ein ønsker både høg reell arealutnytting, og at areal på terreng kan utnyttast til gode og attraktive uterom. Der det er bustader, vil ein ha betre høve til å skape trygge, bilfrie uteopphaldsareal.

Parkeringsanlegg under terreng vil ha eit større klimaavtrykk (klimagassutslepp) enn bakkeparkering. Samstundes vil høgare reell utnyttingsgrad gi ein meir kompakt bystruktur, der daglege gjeremål kan gjennomførast utan bilbruk. Ein kan derfor ikkje legge einsidig vekt på klimagassutslepp frå etablering av bygget.

Parkeringsdekning blir berekna med grunnlag i tal m² bruksareal. Dersom parkering på bakkenivå er del av berekningsgrunnlaget, blir resultatet fleire parkeringsplassar, mens den reelle utnyttingsgraden for byggeføremål blir redusert.

Fylkesdirektøren gjev **fagleg råd** om å følgje rettleiinga i regionalplanen, og utelate parkering frå berekningsgrunnlaget når parkering blir lagt under terreng.

Fritaksregel frå krav om uteopphaldsareal

Gjeldande sentrumsplan innførte eit system der det under gitte føresetnader kan bli gitt fritak frå uteopphaldsarealkrav på eigen tomt. Ordninga er avgrensa til den mest sentrale delen av sentrum, der det er redusert krav til uteopphaldsareal (16 m²). I slike tilfelle skal det betalast eit kronebeløp fastsett av kommunestyret, som skal nyttast til oppgradering av eksisterande, eller til etablering av nye uteopphaldsareal. Ulike soner i byen har tilhøyrande, definerte grøne strukturar/byrom. Dette skal gje både fleksibilitet for utbyggingsprosjekt, og sikra kvalitet i byrom og bustadmiljø.

Følgjande er føreslått i føresegnene: «... kan det verta vurdert om inntil 25 % av felles uteopphaldsareal kan bli realisert på felles takterrasse og felles balkongar. Minimum 75% av felles uteopphaldsareal skal realiserast på eiga tomt eller inngå i fritaksordninga.»

Fylkesdirektøren vurderer intensjonen å vere i tråd med systemet som tidlegare er vurdert og akseptert, men meiner teksten bør presiserast slik at det går eintydig fram at minst 75 % av arealet skal vere på bakkenivå, evt. på lokk i terrengnivå på eigen tomt, eller inngå i fritaksordninga. Dette blir fremma som **fagleg råd**.

Krav om 4 m etasjehøgde i første etasje

I sentrumsområde med blanda føremål, dvs. ikkje reine bustadføremål slik vi forstår det, er det foreslått å vidareføre krav til 4 m etasjehøgde i første etasje. Dette er etter fylkesdirektøren si vurdering ei viktig føresegn, då bygningane blir fleksible i forhold til framtidig bruksendring, utan behov for gjennomgripande ombygging. Bygningane si levetid kan då bli vesentleg forlenga, og vil på denne måten gje klimagevinst.

Fylkesdirektøren støtter føresegna.

Føresegner om krav til leikeareal

Føresegner om krav til leikeareal er, basert på erfaringar med dei noverande føresegnene, blitt noko endra. Det er m.a. spesifisert at leikeareal kjem inn under frikjøpsordninga kor deler av arealet kan vere utanfor eigen tomt. Kulepunktene under viser teksten slik den nå er foreslått. Dette er tidlegare tekst der endringar er innarbeidd.

- *I fortettingsprosjekt med 4 bustader, skal det vere leikeplass på minimum 50 m². Er det godkjent leikeplass innan rimeleg og trafikksikker avstand fell kravet bort.*

I gjeldande plan kan løysinga nyttast for opp til 6 bueiningar. Fylkesdirektøren vurderer endringa som positiv, og meir i tråd med praksis i andre kommunar. Kommunen bør likevel ta bort siste setning, då «rimeleg og trafikksikker avstand» er lite presist. Denne typen leikeområde er retta inn mot dei minste barna, der kort avstand til eigen bustad er avgjerande for bruken. Regionalplanen seier at maksimal avstand bør vere 50 – 70 meter frå bustad.

Kommunen bør og vurdere om dette kravet berre skal gjelde for den indre sonen, der utearealkravet er sett til 16 m², og der det er mest problematisk å oppnå det normale kravet om 150 m² for møteplass/sandleik.

- *Det skal etablerast min 150 m² nærleikeplass for prosjekt med meir enn 4 bustader. Dersom dette ikkje kan etablerast på eiga tomt, vil ein kunna nytta fritaksordninga dersom det er tilgjengeleg leikeplass, med trafikksikker tilkomst, nærare enn 150 m frå planområdet.*

Avstandskravet til møteplass/sandleik (nærleikeplass) er også her større enn retningslinene i regionalplanen, jf. det som er nemnd over. Avstanden blei akseptert ved behandling av sentrumsplanen i 2016, og det blei då lagt vekt på den eksisterande bystrukturen og summen av omsyn som er naudsynt å ta for å oppnå skånsam utvikling. Kommunen bør likevel vurdere om avstandskravet bør differensierast mellom indre og ytre sone i sentrum.

- *For prosjekt med meir enn 25 bustader må det sikrast kvartalsleikfunksjonar. Dette kan sikrast ved å utvida leikearealet med 6 m² for kvar bustad utover 25. Fritaksordninga kan verta nytta dersom det er tilgjengeleg offentleg leikeareal med kvartalsleikfunksjonar, med trafikkssikker tilkomst, nærare enn 200 m frå planområdet.*

Føresegna er i tråd med regionalplanen, når det gjeld arealstorleik, og det er fornuftig å legge til rette for gradvis arealauke for kvar ekstra bustad som skal nytte områdeleikeplassen. Ved bruk av frikjøpsordninga vil ikkje dette nødvendigvis føre til auka areal, ettersom også oppgradering/opparbeiding av eksisterande område er aktuelt i staden for meir areal. Fylkesdirektøren viser til at arealstorleiken er gitt med omsyn til at områda skal tole bruk frå det talet bustader som sokner til leikeplassen. I sentrumssituasjonar vil det ofte vere slik at også eksisterande bustader er reelle brukarar,

Kommunen bør vurdere å supplera føresegnene slik at det kan bli tatt omsyn til summen av eksisterande bustader og bustader i nye prosjekt, når kapasiteten på områdeleikeplassen skal vurderast.

Merknadane om leikeareal blir fremma som **faglege råd**.

Samferdsel

Ny rundkøyring i Arne Garborgs veg

Gjennom dialog har fylkesdirektøren akseptert at rundkøyringa fv. 506, Arne Garborgs veg, x Reevegen flyttast noko nærare fv. 44, Jærvegen. Det er satt som forutsetning at rundkøyringa, avstand til kryss med Jærvegen og g/s-vegnettet skal regulerast og planleggast i tråd med krav i handbok N100 Veg- og gateutforming.

Arbeid med reguleringsplan for vidare utbygging av M44 pågår no parallelt. Denne planen omfattar ny rundkøyring på fv. 506. I dette planforslaget er ikkje tiltak for mjuke trafikantar planlagt i tråd med vegnormalane, og vi kan heller ikkje sjå at det er lagt vekt på trafikksikker, intuitiv og forståeleg sykling. Planforslaget må difor omarbeidast noko.

I kommunedelplanen er det berre lagt inn ein omsynssone rundt sjølvne rundkøyringa. Veg frå rundkøyringa til innkøyring til S3 er ikkje vist. Det er heller ikkje påkravd omlegging av Reevegen nord for Arne Garborgs veg, eller naudsynte omleggingar og tiltak for mjuke trafikantar i ny kryssløysing. Vi ber kommunen vurdere om omsynssonen bør utvidast.

Ruter for mjuke trafikantar

Temakart 9 viser ruter for mjuke trafikantar, og er i ny kommunedelplan foreslått endra. Gjeldande plan viser hovudsykkelrute langs fv. 44, og sykkelsamband langs Reevegen. I nytt planforslag er dette endra slik at hovudsykkelruta i nord-sør retning no er vist langs Reevegen. Langs fv. 44, Jærvegen, er det no berre vist eit samband for sykkel på vestsida av fylkesvegen. Dette fører til at det ikkje lenger blir noko hovudrute for sykkel langs fylkesvegnettet.

Reevegen er ein kommunal veg som frå sør synast intuitiv som sykkeltrase for dei som skal til Bryne sentrum. Skal ein vidare nordover, møter ein på utfordringar. Dette gjeld også om ein kjem frå nord og skal sørover til Bryne sentrum eller vidare lenger sør.

Ved M44 møter ein på gatetun med mange fotgjengarar som kryssar vegen og ferdast i området. Her må ein sykla på fotgjengarane sine premiss, og det er stor grunn til å tru at det vil oppstå konflikstar mellom syklistar og gåande.

Vidare vil ein få utfordringar med kryssing av fv. 506, Arne Garborgs veg. Med flytting av rundkøyringa med Reevegen synast det å vere utfordrande å få til ein intuitiv og sikker åtkomst til fotgjengarundergangen under fylkesvegen. Planforslag for M44 visar ei krungete åtkomst til denne undergangen frå nord.

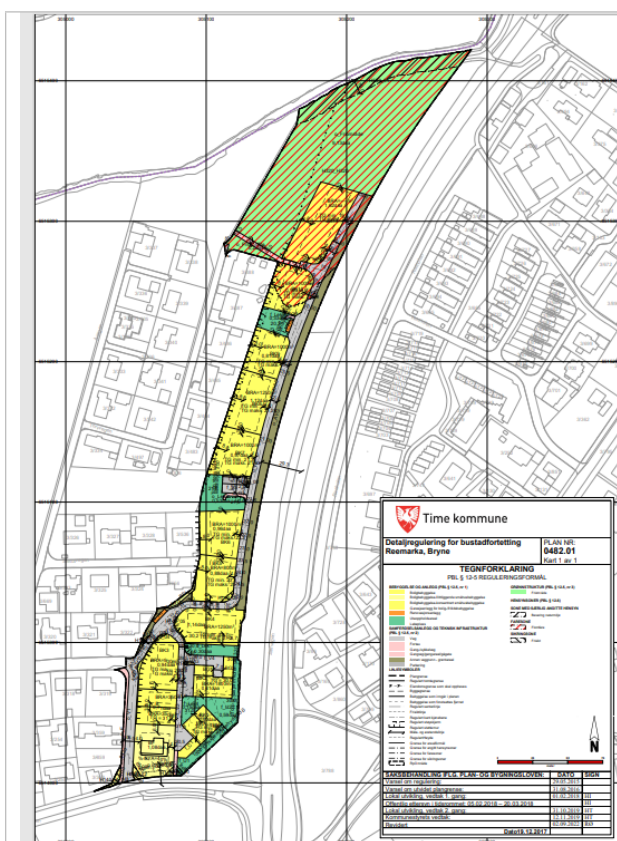
Vi kan vanskeleg sjå at kommunen har vurdert nemnde forhold i tilstrekkeleg stor grad. Fylkesdirektøren gir difor **fagleg råd** om at kommunen vurderer om utfordringane knyta til gatetun ved M44 og kryssing av Arne Garborgs veg, kan

løysast på ein trafikksikker, intuitiv og effektiv måte, før ein konkluderer med at Reevegen no skal vere hovudsykkelrute i nord-sør retning.

G/S-vegar langs fv. 44, Jærvegen, går i dag vekselvis langs aust- og vestsida av fylkesvegen. På austsida er det ein manglande strekning langs delar av M44. Sykling her medfører også kryssing av kommunal veg, Jupitervegen, på ein lite optimal måte.

På vestsida av Jærvegen går g/s-vegen fyrst langs Roslandsåna før han går via kommunalt vegnett og bustadfelt fram til Grødelandsvegen.

Ingen av dagens g/s-vegar langs Jærvegen varetek dei krav ein i dag må kunne stille til ei hovudsykkelrute. Med nokre tiltak vil det vere mogleg å oppnå dette på vestsida av fylkesvegen.

I reguleringsplan for Reemarka er avgrensinga mot fv. 44, Jærvegen, sett med stor nok avstand til at det vil vere mogleg å utvida fv. 44 til 4-felt samt etablere g/s-veg på strekninga.

Dersom g/s-veg på denne strekninga etablerast, vil ein unngå ein lite effektiv og intuitiv sykling gjennom bustadområde og kommunalt vegnett.

Med denne g/s-vegen vil ein også få ein samanhengande og gjennomgåande g/s-veg langs vestsida av fv. 44 frå nord til sør, som då kunne blitt definert som hovudsykkelrute. Reevegen ville då kunne vere eit alternativ og ei god og intuitiv sykkelrute til Bryne sentrum frå sør.

	Med bakgrunn i dette gir fylkesdirektøren fagleg råd om å vurdere ein samanhengande g/s-veg langs vestsida av fv. 44 som hovudsykkelrute.
--	---

Gatebruksplan for Bryne sentrum

I gatebruksplanen har kommunen definert dei ulike vegane, og laga forslag til profil/vegterrsnitt. Vi legg til grunn at fylkesvegane vil regulerast i tråd med krav i dei gjeldande handbøkene.

Føresegner

Føresegnene § 23 omhandlar samferdsel og teknisk infrastruktur. § 23.2.1 omhandlar Jernbanegata, som her er omtalt med gammalt vegnummer. Vi ber derfor om at dette rettast opp, og at ein legg inn nytt vegnummer som er fylkesveg 4380.

Kulturminne og kulturmiljø

Fylkesdirektøren har ikkje merknader til planforslaget, korkje automatisk freda, eller nyare tids kulturminne og kulturminnemiljø.

Konklusjon

Planrevisjonen er avgrensa til tema med identifiserte behov i tråd med planprogrammet. Både intensjon og store deler av planendringane er positive. For bil- og sykkelparkering er det likevel vesentlege avvik frå regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke. Her tilrår fylkesdirektøren at det blir fremma **motsegn** mot planen.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2021/15191-35

Saksbehandler: Knut Thorkildsen Slettebak

Avdeling: Plan-, miljø- og samfunnsavdelingen

Hå kommune - høring av detaljregulering for Kviamarka næringsområde, plan 202104

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
122/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 202104 Plankart - 2024-04-26_01-A0-L (1948457).pdf
- 2 202104 Bestemmelser 2024-04-26_01 (1948458).pdf
- 3 Protokoll - Hå kommuneplan

Sammendrag

Hå kommune har sendt detaljreguleringsplan for Kviamarka på høring. Planforslaget følger i hovedsak opp føringer i kommuneplanen og innspill som er gitt til oppstart av planarbeidet.

Planforslaget åpner for etablering av datasenter innenfor planområdet.

Fylkesdirektøren vurderer dette som konfliktfullt med bakgrunn i regionalt jordvern mål og nasjonale føringer for redusert omdisponering av jordbruksareal.

Fylkesdirektøren fremmer også faglige råd knyttet til parkering i planområdet og til utarbeidelse av en formingsveileder.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Rogaland fylkeskommune fremmer innsigelse til åpning for etablering av datasenter i NÆ1 og NÆ2.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Rune Thele

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Hå kommune har lagt reguleringsplan for Kviamarka næringsområde ut til høring.

Problemstilling

Fylkesdirektøren fremmer forslag om innsigelse til deler av planforslaget.

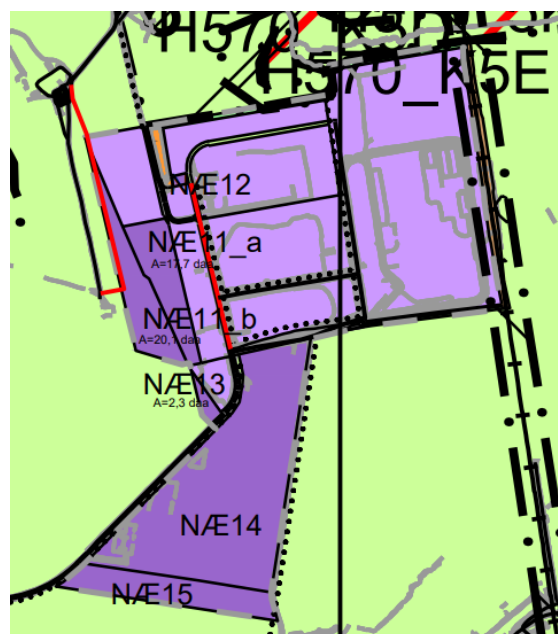
Fylkesutvalget bes ta stilling til innsigelsesforslaget.

Saksopplysninger

Formål

Hensikten med planforslaget er å legge til rette for en utvidelse av Kviamarka næringsområde. Det planlegges for etablering av plasskrevende industri som driver med næringsmiddelproduksjon og matforedling. I tillegg åpner planen for utvidelse av eksisterende gartneri/veksthus. Det åpnes også for etablering av datasenter av begrenset størrelse som kan levere overskuddsvarme til gartneri og eventuelt andre virksomheter.

I kommuneplanen er området i hovedsak avsatt til næringsformål, og det går også spesifikt fram at området skal benyttes til næringsmiddelindustri. Kommuneplanen stadfester også at for NÆ14 og NÆ15 skal området tilbakeføres til landbruk dersom gartneridriften legges ned. Avgrensningen i kommuneplanen er delvis basert på mekling mellom kommunen, Statsforvalteren i Rogaland og Rogaland fylkeskommune. Meklingsprotokollen legger en del føringer for arealbruken i området.

Figur 1 Områdets disponering i kommuneplanen. Mørk lilla er områder som ble disponert til næring i siste rullering, vedtatt 20. juni 2024. NÆ14 er eksisterende gartneri og NÆ15 er godkjent utvidelse av dette.

Varsel om oppstart

Ved varsel om oppstart (i 2021) ble det gitt tilbakemelding om at fylkesdirektøren støtter opp om hovedgrepet i planen, som er å styrke Kviamarka som et regionalt senter for matforedling og produksjon. Bare bedrifter som bygger opp om dette bør få plass i området, og behov for utvidelse bør vurderes nøye ut fra behov for å stryke Kviamarka som næringsklynge for matforedling. Det ble varslet at en så stor utvidelse som foreslås likevel var konfliktfull, med bakgrunn i mål for jordvern. Endring av drivhusets formål fra gartneri til næringsområde ble også trukket fram som konfliktfullt. Disse forholdene er i ettertid avklart gjennom behandling av kommuneplanen.

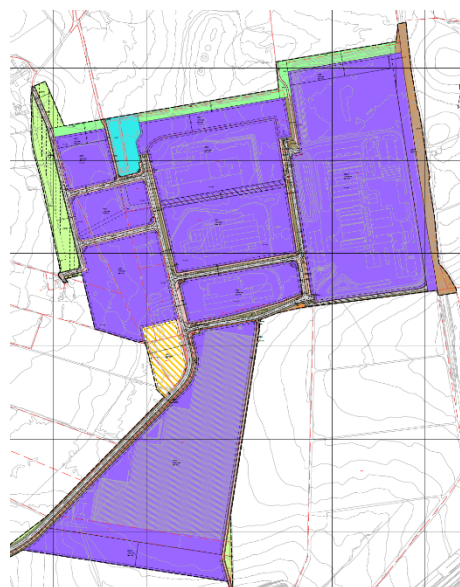
Blant andre innspill som ble trukket fram var effektivisering av parkering og vurdering av parkeringsnormer, samt tilrettelegging for bedre utnyttelse av eksisterende areal,

Fylkesdirektørens vurderinger

Planforslaget følger i grove trekk opp kommuneplanens føringer. Det er positivt at det legges til rette for fellesparkering, og flytting av parkering fra de enkelte tomtene til parkeringsanlegg. Det åpnes også for høyere utnyttelse av tomtene innenfor området.

Meklingsresultat, kommuneplanen

Da kommuneplanen var på høring ble det både fra Statsforvalteren i Rogaland og fra Rogaland fylkeskommune fremmet innsigelser til utvidelse av næringsarealet i Kviamarka. Etter meklingskomman fram til en enighet hvor det ble åpnet for en noe mindre utvidelse enn opprinnelig foreslått, samt at areal med utbyggingsformål andre steder i kommunen ble tatt ut. Bedre arrondering for å oppnå en bedre utnyttelse av arealet, herunder flytting av parkering til fellesanlegg, var også en del av enigheten. Planforslaget som er på høring følger i hovedsak opp meklingsresultatet.

Figur 2 Høringsforslag av planen. Det åpnes for datasenter i det nordvestligste delfeltet. I det gule feltet cirka midt i illustrasjonen åpnes det for "overnatting for ansatte/gjestearbeidere og parkeringsanlegg/-hus som er felles for næringsområdet»

Føringer i Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke

Kviamarka næringsmiddelpark er forankret i Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke som et viktig regionalt senter for matforedling og produksjon.

Områdets plassering, relativt langt fra sentrum og med god kollektivdekning, gjør at området bør legges til rette for arealkrevende virksomhet, jfr. retningslinje 5.3.3 om regionale næringsområder. I dette ligger en forventning om at det ikke skal legges til rette for besøks- eller arbeidsplassintensive virksomheter.

En annen viktig føring i regionalplanen er tydelige målsettinger om å redusere årlig forbruk av dyrka mark. Innenfor planområdet gjelder disse målsettingene:

- Det er ambisjon om at årlig omdisponering av jordbruksareal i planområdet skal være minst mulig, og i gjennomsnitt ikke mer enn 5 % (200 dekar) av det nasjonale jordvernmålet.
- Det er mål om at fysisk nedbygging av jordbruksareal i planområdet i perioden til 2050 skal være minst mulig, men i gjennomsnitt ikke mer enn 550 dekar årlig.
- Total mengde omdisponert jordbruksareal i kommuneplaner skal ikke overskride 10 000 dekar.

Etablering av datasenter

Planforslaget åpner for å etablere et datasenter på 13 dekar i områdene NÆ1 og NÆ2. Etableringen begrunnes blant annet med at overskuddsvarme fra et datasenter kan nyttes i forbindelse med nærliggende drivhus.

Regionalt jordvernmål legger tydelige føringer for å redusere nedbygging av jordbruksareal. Etablering av næringsvirksomhet på dyrka mark har et høyt konfliktnivå og skal unngås. Næringsområdet Kviamarka har blitt til gjennom en enighet mellom kommune, fylke og Statsforvalter, og skal beholdes virksomheter som driver med matforedling. Gjennom behandling av kommuneplan og reguleringsplanen som nå er på høring, er det gitt tydelige signaler om at arealbruken i området bør effektiviseres for at omdisponering av landbruksareal som skjer her skal kunne forsvares.

Fylkesdirektøren ser det i utgangspunktet som positivt at det er et ønske om å nytte overskuddsvarme fra datasenter til samfunnsnyttige formål, som oppvarming av

drivhus. Utnyttelse av fjernvarme er imidlertid ikke avhengig av at varmekilden ligger i umiddelbar nærhet til mottaker. En etablering av datasenter i dette området vil være en uthuling av enigheten og føringene om at området skal beholdes næringsmiddelindustri. Det vil også medføre at det er mindre areal igjen til slik næringsmiddelindustri i Kviamarka.

Fylkesdirektøren behandlet i sak 2023/47716 en lignende sak, hvor det var foreslått etablering av et lite datasenter i tilknytning til drivhus. I den saken ble det gitt en positiv tilbakemelding. Bakgrunnen for dette var at det var snakk om et lite restareal på under 3 dekar og ikke en omdisponering av fulldyrket areal, som i denne saken.

Fylkesdirektøren vurderer de to sakene som så ulike at den ene ikke gir noen presedens for behandling av den andre.

Datasenter – forslag om innsigelse

Med bakgrunn i høyt konfliktnivå knyttet til etablering av datasenter fremmer fylkesdirektøren forslag om innsigelse til planforslaget. Etableringen er i strid med regionalt jordvernmål, og enighet mellom kommune, regionale og statlige myndigheter om å sikre dette arealet til næringsmiddelindustri. De positive sidene ved utnyttelse av overskuddsvarme fra datasenter vurderes ikke å veie opp for ulempene foreslått lokalisering har for landbruket.

Parkering

Parkeringsdekning skal være i tråd med den til enhver tid gjeldende kommuneplan. Etter nylig vedtatt kommuneplan innebærer det 0,5 bilparkeringsplasser pr 100 m² BRA. Planen legger til rette for etablering av parkering i fellesanlegg i område KBA1. Bestemmelsene åpner for at 10 parkeringsplasser i hvert delfelt kan etableres på selve feltet. Det åpnes også for at det kan etableres innebygde parkeringsplasser. Dette bidrar til å undergrave det gode grepet som et felles parkeringsanlegg utgjør. Fylkesdirektøren fremmer faglig råd om å begrense parkering på de enkelte tomtene til eventuelle HC-plasser.

Automatisk freda kulturminner

Det går frem av planforslaget at den automatisk freda kokegropen id 304009 søkes bevart ved at den er lagt inn med hensynssone H730. Som det gikk fram av vår uttalelse etter arkeologisk registrering ble den nevnte kokegropen ferdig dokumentert

i felt. Det gikk videre fram av vår uttalelse at det kan søkes om dispensasjon fra kulturminneloven ved at det aktuelle kulturminnet avmerkes i plankartet som bestemmelsesområde, med bestemmelsesgrense og tilhørende omtale i bestemmelsene. Bestemmelsesgrensen skal tilsvare det freda kulturminnet, inkludert sikringssonen på 5 meter. Dersom Hå kommune ønsker å få frigitt den nevnte kokegropen, ber vi om å få oversendt planforslaget på begrenset høring med de foreslåtte endringene.

Landskap og kulturmiljø

Næringsområdet på Kviamarka ligger sør for Hanabergmarka, et kulturmiljø av regional interesse med høye kulturmiljø-, landskaps-, friluftslivs- og naturverdier. Beskrivelse av Hanabergmarka og krigsminner, kulturlandskap, verneverdige gårdstun og automatisk fredete kulturminner i området finnes i temakart-Rogaland. Videre er det enkelte eldre bygg rett vest for planområdet, der Løe på gnr./bnr. 12/5 (Båten) er registrert som særlig verdifull og foreslått vernet av Hå kommune.

Økning av areal og byggehøyder og fortetting på næringsområdet er konfliktfullt fordi det gir fjernvirkninger mot viktige kulturmiljø. Utsynet fra Hanabergmarka vil bli forringet av planforslaget, og støy og lys er skjemmende. Dette kommer klart frem i konsekvensutredningen, der planen får middels negativ konsekvens på kultur og natur, og noe negativ på landskap og friluftsliv. Fylkesdirektøren vurderer derfor at det bør settes inn gode avbøtende tiltak og krav om størrelse og utforming. Det er positivt at områdene mot Hanabergmarka har redusert byggehøyde, i NÆ5 og NÆ9, dette kan redusere den visuelle påvirkningen på Hanabergmarka. Likevel vil ikke dette redusere virkningen nok, fordi Hanabergmarka er et stort og åpent landskap, der den reduserte byggehøyden i liten grad vil redusere silhuetten til næringsområdet.

Planforslaget har krav til estetisk utforming i bestemmelsene som i noen grad reduserer konsekvensene for landskaps- og kulturmiljøverdiene i nærheten av planen, men disse er generelle, og det bør lages mer konkrete planer for estetisk utforming. Svært konkrete bestemmelser for størrelse, plassering, material og fargebruk kan imidlertid gå på bekostning av behov for variasjon og fleksibilitet i oppfølging av planen.

Derfor gir fylkesdirektøren faglig råd om at det utarbeides en formingsveileder før planen blir vedtatt. Formingsveilederen skal gi konkrete føringer for god utforming, material- og fargevalg og uteområde, i tråd med bestemmelser for estetisk utforming, samtidig som det gir rom for fleksibilitet. Fylkesdirektøren kan gjerne bistå i prosessen med å lage en formingsveileder. Videre bør det lages bedre og mer konkrete visualiseringer/modeller av næringsområdet med fargebruk og utforming, som kan gi et bedre bilde av hvordan planområdet vil se ut enn visualiseringen i planbeskrivelsen.

Konklusjon

Fylkesdirektøren fremmer forslag om innsigelse til planens disponering av fulldyrka areal til å tilrettelegge for datasenter. Forslaget vurderes å være i strid med både nasjonale, regionale og kommunale føringer.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2023/52486-12

Saksbehandler: Knut Thorkildsen Slettebak

Avdeling: Plan-, miljø- og samfunnsavdelingen

Randaberg kommune - gnr. 49, bnr. 35 m.fl. - høring av detaljregulering for Bøveien 11

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
123/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Plankart
- 2 Planbeskrivelse_oppdatert
- 3 Bestemmelser_oppdatert

Sammendrag

Det er fremmet forslag om reguleringsplan for Bøveien 11 i Randaberg. De aller fleste forholdene ved planen er i tråd med føringene i regionalplan for Jæren og søre Ryfylke. Det er imidlertid åpnet for en parkeringsdekning som er i strid med retningslinjene i regionalplanen.

Fylkesdirektøren fremmer derfor forslag om innsigelse til planens parkeringsdekning.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Rogaland fylkeskommune fremmer innsigelse til planens parkeringsdekning. Innsigelsen kan løses dersom planforslaget legger opp til parkering i tråd med føringene i regionalplan for Jæren og søre Ryfylke.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Rune Thele

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Det er fremmet forslag til detaljreguleringsplan for Bøveien 11 i utkanten av Randaberg.

Problemstilling

Randaberg kommune foreslår en parkeringsdekning som i betydelig grad avviker fra føringene i regionalplan for Jæren og søre Ryfylke

Saksopplysninger

Planforslaget legger til rette for en utbygging med om lag 100 boliger i planområdet, noe som innebærer en høy utnyttelse.

Fylkesdirektøren har gitt uttalelse til varsel om oppstart av planarbeidet. Det ble da anbefalt å vurdere noe lavere byggehøyde, og dermed utnyttelse, samt å justere planen for å sikre gode solforhold på uteoppholdsareal. I nytt forslag er solforhold i tråd med kravene i regionalplan.

Det ble også poengtert at parkeringsdekningen i planforslaget var for høy. Ifølge oversendte dokumenter ble det tatt hensyn til dette innspillet, og parkeringsdekning ble satt til å være i tråd med parkeringssone 2, men i politisk behandling i kommunen ble parkeringsdekning igjen økt.

Fylkesdirektørens vurderinger

Parkering

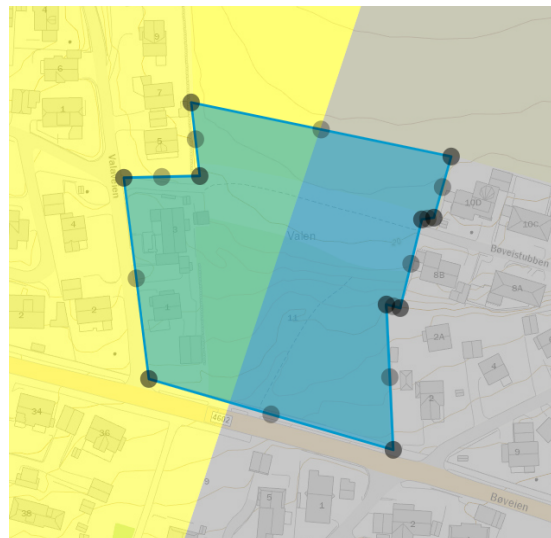
Planområdet ligger på grensen mellom parkeringssone 2 og 3 i regionalplan for Jæren og søre Ryfylke. Maksimal bilparkering, inkludert gjesteparkering, er 1.0 plasser pr boenhet i sone 2, og 1,2 plasser pr boenhet i blokkbebyggelse (som det er her) i sone 3. Regionalplanens bakgrunn for stram parkeringsdekning er å skape mer

attraktive by- og tettstedsmiljøer og at redusert parkering er et viktig virkemiddel for å redusere biltrafikk, blant annet for å følge opp nullvekstavtalen.

I planforslaget er det ved politisk behandling vedtatt at bilparkering skal settes til 1,3 plasser per boenhet pluss gjesteparkering.

Planen legger til rette for høy utnyttelse og en forholdsvis stor andel små leiligheter.

Dette er blant annet begrunnet med at området ligger sentralt i Randaberg. Med bakgrunn i sentral plassering, og en stor andel nokså små boliger er det flere forhold som underbygger regionalplanens stramme krav til parkeringsdekning.

Figur 1 Planområdet vist med parkeringssone 2 (grå) og sone 3 (gul)

Fylkesdirektøren fremhever også at det i flere avgjørelser fra kommunal- og distriktsdepartementet i innsigelsessaker om parkering den siste tiden, er understreket viktigheten av likebehandling innenfor planområdet for regionalplanen.

Fylkesdirektøren er i utgangspunktet av den oppfatning at hele eiendommen bør regnes som sone 2, men er åpen for at det her tas utgangspunkt i snittet av de to parkeringsdekningene, og at planen som helhet settes til 1,1 plasser pr boenhet, inkludert gjesteparkering.

Fylkesdirektøren fremmer forslag om innsigelse til planens parkeringsdekning.

Planforslaget legger primært til rette for parkering under bakken, men for feltet BB4 åpnes det for at mye av parkeringen kan tas på bakkeplan. Fylkesdirektøren fremmer faglig råd om at også denne parkeringen legges under bakkenivå.

Bokvalitet

Både uteoppholdsareal og lekeplasser er i tråd med føringene i regionalplanen. Det synes å være gjort en god jobb med å sikre gode solforhold på disse arealene. Antall små leiligheter er noe høyere enn maksgrensen i kommuneplanen, men det er satt en minstestørrelse på 40 m² i tråd med regionalplanen.

Hensyn til fylkesvei

Fylkesdirektøren har også to innspill til kommunen knyttet til fylkesvei:

- Formålet «annen veigrunn» mellom boligformålet og gang- og sykkelveien, og uteoppholdsarealet og gang- og sykkelveien langs fv. 4602 på minimum 1 meter, må målsettes på plankartet.
- I reguleringsbestemmelse § 2.4 må det presiseres at det kan tillates overdekket sykkelparkering eller drivhus utenfor byggegrensen, men at det må plasseres innenfor arealet regulert til boligformål.

Konklusjon

Fylkesdirektøren fremmer forslag om innsigelse til planens parkeringsbestemmelser.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/33766-13

Saksbehandler: Knut Thorkildsen Slettebak

Avdeling: Plan-, miljø- og samfunnsavdelingen

Sandnes kommune - gnr. 86, bnr. 72 - godkjenning av eksisterende brygge - klage

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
124/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Vedtak.PDF
- 2 Sandnes kommune - gnr. 86, bnr. 72 - dispensasjon for allerede bygd brygge - lms
- 3 Sandnes kommune - gnr. 86, bnr. 72 - dispensasjon til eksisterende brygge - lms - fristutsettende klage på kommunens vedtak

Sammendrag

Sandnes kommune har etter klage på avslag gitt dispensasjon til en justert versjon av en allerede oppført brygge. Den etablerte bryggen har vært behandlet både i tidligere dispensasjonssak og i kommuneplan, men har blitt møtt med fraråding, avslag og innsigelse.

I ny søknad er bryggens utforming noe justert, og foreslås ansett som en erstatning for tidligere steinmolo som fantes i nærheten. Fylkesdirektøren vurderer at

funksjonen fortsatt primært vil være en brygge, og at bryggen og aktiviteten den skaper vil være i strid med det generelle strandsonevernet.

Fylkesdirektøren har sendt klage på vedtaket innen tidsfristen, og ber fylkesutvalget ta stilling til om klagen skal opprettholdes.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Rogaland fylkeskommune klager på Sandnes kommunes vedtak om å gi dispensasjon til allerede bygd brygge.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Rune Thele

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Utvalg for by- og samfunnsutvikling i Sandnes kommune har fattet vedtak om dispensasjon til allerede bygd brygge i en klagesak, hvor søknad om dispensasjon først var avslått administrativt.

Fylkesdirektøren har tidligere frarådet å gi dispensasjon, og har avgitt en foreløpig klage på vedtaket. Klagen fremmes for endelig behandling i fylkesutvalget.

Problemstilling

Fylkesutvalget bes ta stilling til om Rogaland fylkeskommune skal klage på Sandnes kommunes vedtak om dispensasjon

Saksopplysninger

Rogaland fylkeskommune mottok 19.1.2024 en anmodning om å gi uttalelse til en dispensasjonssak for godkjenning av allerede etablert brygge på gnr. 86, bnr. 72 i Sandnes kommune.

Figur 1 Flyfoto fra 1997 (til venstre) viser det som skal være en enkel molo. Bildet til høyre viser nåsituasjonen.

Etablering av brygge har vært behandlet tidligere, og ifølge kommunens oversendelse ble dispensasjon for den etablerte brygga senest behandlet av Statsforvalteren i Vestland i 2022, med resultat at søknad om dispensasjon ble avslått. Etablering av brygga var også til behandling i forbindelse med siste rullering av kommuneplan for Sandnes, men forslaget ble i mekling tatt ut av planen etter innsigelse fra både Rogaland fylkeskommune og Statsforvalteren i Rogaland.

Figur 2 Tegning som viser at del av bryggen (rød) tenkes fjernet, slik at bryggen blir seende ut som en molo.

30 meter. Turisttrafikk i Lysefjorden med utgangspunkt i denne bryggen trekkes fram av søker som en av grunnene til at det søkes om dispensasjon.

Fylkesdirektøren kunne ikke se at det var snakk om en erstatning for molo.

Fylkesdirektøren vurderte samlet sett at ulempene for allmenheten ved en dispensasjon ville være betydelige, og at den næringsmessige bruken som søker beskriver vil forsterke konflikten med arealformål og allmenhetens interesser.

Saken er i ettertid behandlet i utvalg for by- og samfunnsutvikling i Sandnes, som tok klagen til følge og ga dispensasjon:

«Klagen tas til følge, det gis dispensasjon til bryggen som omsøkt jf. plan- og bygningsloven §19-2.

- Fordelene ved å gi dispensasjon er klart større enn ulempen.
- Eiendommen er allerede lovlig bebyggt med hytte.
- Strandlinjen øst langs sjøen er en fjellskrent å ikke mulig å benytte for gjennomgang for allmenheten.

- *Bryggen er ikke til sjenanse for naboer i området.*
- *Det finnes lovlig bygde brygger på denne størrelse i området.*
- *Bryggen erstatter en Molo fra 1950 tallet jf. bilde i saken. Bryggen bygges slik at den mest mulig likner en Molo.»*

Fylkesdirektørens vurderinger

I behandling av dispensasjonssaker forutsetter plan- og bygningsloven, § 19-2 2. ledd, at dispensasjon ikke gis *«dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, hensynene i lovens formålsbestemmelse eller nasjonale eller regionale interesser, blir vesentlig tilsidesatt»*. Det går også fram at *«Fordelene ved å gi dispensasjon skal være klart større enn ulempene»*.

Av lovkommentaren til plan- og bygningsloven går det fram at det *«normalt ikke vil være anledning til å gi dispensasjon når hensynene bak bestemmelsen det søkes dispensasjon fra fortsatt gjør seg gjeldende med styrke»*.

For saker i strandsonen går det av lovkommentaren fram at det er *«nødvendig med en streng praksis ved behandlingen av dispensasjoner i 100–metersbeltet langs sjøen. Forbudet i pbl. § 1–8 mot bygging i 100–metersbeltet langs sjøen veier tungt. Det skal svært mye til før dispensasjon kan gis til bygging her, spesielt i områder med stort utbyggingspress.»*

Det aktuelle tiltaket er lokalisert i den delen av Sandnes kommune som ligger i sone 2 i statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen. Dette innebærer at byggeforbudet i plan- og bygningslovens § 1-8 skal praktiseres strengt.

Siden denne saken handler om retting av/tillatelse til et tiltak gjennomført uten godkjenning peker fylkesdirektøren også på en tolkningsuttalelse fra KDD, datert 18.3.2024, som slår fast at fordeler ved å slippe å rette et ulovlig forhold ikke er en relevant fordel. Sagt på en annen måte – det skal ikke tas hensyn til ulempene ved å måtte rette opp det ulovlige forholdet, i avgjørelsen av om dispensasjon skal gis.

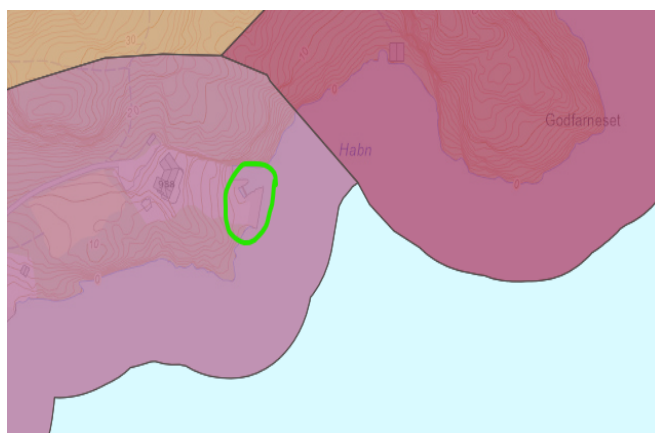
Den etablerte bryggen kan ikke anses som en erstatning for en liten steinmolo. Hovedformålet med en dispensasjon vil være funksjonen som brygge. Det går klart fram av søknaden at den etablerte bryggen skal kunne legge til rette for at inntil 30

meter lange båter kan legge til, i forbindelse med næringsvirksomhet med utgangspunkt i brygga/eiendommen.

Fylkesdirektøren ser ingen vesentlige relevante fordeler ved å gi tillatelse til tiltaket, i strid med plan- og bygningslovens generelle byggeforbud i strandsonen. Derimot er det betydelige ulemper, særlig knyttet til allmenhetens mulighet for bruk av strandsonen på stedet og tilstøtende viktige friluftsområder. Dette støttes opp av at både fylkesdirektøren og Statsforvalteren i Rogaland har frarådet at det gis dispensasjon.

Det anses som lite relevant for dispensasjonsspørsmålet at eiendommen er lovlig bebygd med en hytte. Det har heller ikke vesentlig relevans at strandsonen ikke kan benyttes til gjennomgang. Hensynet som byggeforbudet skal ivareta er allmenhetens mulighet for adkomst til strandsonen, og dette er direkte berørt gjennom den privatiserende effekten etablering av bryggen utgjør. At bryggen ikke er til sjenanse for naboer er i denne saken ikke en vesentlig faktor i vurderingen av hensynet til byggeforbudet i strandsonen.

Sandnes kommune har gjennomført kartlegginger av friluftsområder, og det aktuelle området, både på sjø og på land, er kategorisert som viktig. Det grenser også til et område kategorisert som svært viktig for friluftsliv. Et tiltak av den størrelsen som foreslås vil bidra til både privatisering av strandsonen og forstyrrelser i friluftslivsutøvelsen. Fylkesdirektøren vurderer at tiltaket vil ha en negativ effekt både i det området hvor inngrepet er lokalisert og i tilstøtende område.

Figur 3 Oversikt over friluftslivskartlegginger i området. Godfarneset i øst er vurdert som svært viktig, mens tiltaksområdet (grønn ring) ligger i et område kartlagt som viktig.

Fylkesdirektøren kjenner ikke til at det finnes andre lignende, lovlig oppførte brygger i nærområdet. Det er mange enkle brygger for småbåter og enkelte fellesanlegg, men i nærområdet kan vi ikke se brygger tilpasset båter av nevnte dimensjoner. Sandnes kommune er forespurt om det finnes slike eksempler, men kommunedirektøren har uttalt at dette ikke er kjent.

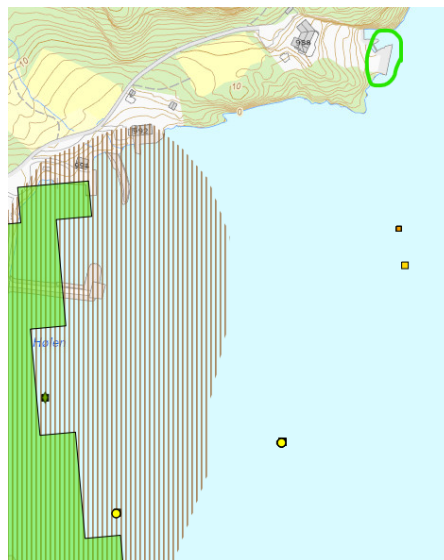
Ut over disse momentene vurderer fylkesdirektøren også at hensyn til naturmangfold kan være et argument mot å gi en dispensasjon. Det synes ikke å være gjennomført kartlegginger i/like ved området. Lenger inne i Imsavika er det imidlertid viktige områder for andefugler og flere registreringer av rødlistede, herunder kritisk trua, fuglearter. Det kan derfor ikke utelukkes at båttrafikk i området kan ha en negativ effekt på fugler i Imsavika.

Selv om både Sandnes kommune, gjennom kommuneplanen, og Rogaland fylkeskommune, gjennom utarbeidelse av regionalplan for Preikestolen og Lysefjordområdet, legger til rette for en betydelig satsing på turisme i og rundt Lysefjorden, bør slik tilrettelegging skje gjennom planlegging som følger opp nevnte planer, og som begrenser inngrep i strandsonen.

Konklusjon

Fylkesdirektøren vurderer det som konfliktfylt å gi dispensasjon til etablering av brygge slik det er søkt om. Tiltaket som allerede er gjennomført legger i betydelig grad til rette for en negativ påvirkning på allmenhetens bruk av området. Nærområdet vil også påvirkes av den virksomheten som drives med utgangspunkt i omsøkte brygge. Fylkesdirektøren anbefaler derfor at klagen på kommunens dispensasjon opprettholdes.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Figur 4 Utsnitt fra temakart-Rogaland som viser større område som er viktig for andefugler (skravert) og enkeltregistreringer av rødlista fuglearter.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/48309-8

Saksbehandler: Knut Thorkildsen Slettebak

Avdeling: Plan-, miljø- og samfunnsavdelingen

Sandnes kommune - gnr. 111, bnr. 988 - dispensasjon fra krav til parkeringsdekning - klage på vedtak

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
125/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Dispensasjon fra parkeringsbestemmelsene og regulert byggegrense mot sjø, parkeringsplass for tjenestebiler på 111-988, Strandgata 129.PDF
- 2 Fylkesdirektøren fraråder dispensasjon - 111-988 - Parkeringsdekning på Strandgata 129.PDF
- 3 Sandnes kommune - gnr. 111, bnr. 988 - dispensasjon fra krav til parkeringsdekning - klage på vedtak

Sammendrag

Fylkesdirektøren har sendt en fristutsettende klage på Sandnes kommunes vedtak om å gi dispensasjon for etablering av 35 parkeringsplasser for tjenestebiler på den aktuelle eiendommen. Saken legges fram for fylkesutvalget for å vurdere om klagen skal opprettholdes eller trekkes.

Fylkesdirektøren vurderer at vedtaket er i strid med føringene i regionalplan for Jæren og søre Ryfylke, og at det er fare for presedensvirkning som vil kunne åpne for ytterligere etableringer sentralt i sentrumsstrukturen og langs bussveien.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Rogaland fylkeskommune klager på Sandnes kommunes vedtak om å gi dispensasjon til etablering av parkeringsplasser for tjenestebiler.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Rune Thele

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Rogaland fylkeskommune har mottatt vedtak i dispensasjonssak for Strandgata 129 i Sandnes. Vedtaket åpner for etablering av 35 parkeringsplasser for eventuelle virksomheters tjenestebiler. Dette er parkeringsplasser som kommer i tillegg til plassene som regionalplan for Jæren og søre Ryfylke åpner for.

Fylkesdirektøren har klaget på vedtaket, og legger saken fram for fylkesutvalget for vurdering av om klagen skal opprettholdes.

Problemstilling

Problemstillingen i denne saken er om det kan tillates etablering av parkering for tjenestebiler uavhengig av lokalisering. Fylkesdirektøren legger vekt på at dette er en sak som vil kunne danne presedens for et betydelig antall andre saker innenfor planområdet for regionalplan for Jæren og søre Ryfylke.

Fylkesutvalget bes vurdere om klagen fremmet av fylkesdirektøren skal stadfestes.

Saksopplysninger

I plan- og bygningslovens § 19-2 går det frem at «Dispensasjon kan ikke gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, hensynene i lovens formålsbestemmelse eller nasjonale eller regionale interesser, blir vesentlig tilsidesatt. Fordelene ved å gi dispensasjon skal være klart større enn ulempene.»

I forkant av vedtaket har både Rogaland fylkeskommune og Statsforvalteren i Rogaland frarådet at det gis dispensasjon.

Sandnes kommune har fattet følgende vedtak:

Grunneier (tiltakshaver) av gnr. 111 bnr. 988 gis midlertidig dispensasjon fra parkeringsbestemmelsene til kommuneplanen § 1.21.2.2 og fra regulert byggegrense mot sjø for parkeringsplass med tilhørende murer og anlegg som vist på situasjonsplan. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 19-3, og med følgende vilkår:

1. Dispensasjon gis med varighet inntil 18 år fra vedtaksdato, eller til inntil 2 år etter at det foreligger ny reguleringsplan for området (det som kommer først).

2. Parkeringsplassen skal kun benyttes for små tjenestebiler for egen virksomhet på 111/988. Ved gjentatte brudd faller dispensasjonen bort. Det skal skiltes på en tjenlig måte for å sikre dette, alternativt kan også andre tiltak for kontroll av bruken vurderes, slik som bom.

3. Parkeringsanlegget skal opparbeides med murer i naturstein som vist på situasjonsplan og illustrasjoner, høyde 1-1,2 meter. Det skal etableres beplantning om i det vesentlige følger prinsippene i illustrasjonene, men kan likevel avvike noe fra disse.

4. Eksisterende gjerder skal tas ned, og parkeringsplassen skal ikke være til hinder for tilgang til sjø for gående.

5. Dispensasjonen er knyttet til rehabiliteringen av den verneverdige hermetikkfabrikken, jf. tillatelse datert 26.04.2023. Dersom rehabiliteringen ikke blir gjennomført i tråd med grunnlaget for tillatelsen som er gitt, faller denne dispensasjonen bort.

Fylkesdirektørens vurderinger

Regionalplan for Jæren og søre Ryfylke legger føringer for en felles parkeringspolitikk i regionen. Den aktuelle eiendommen ligger i parkeringssone 1 i regionalplanen, men har i behandling av kommuneplanen blitt lagt inn i sone 2. Det innebærer at den skal ha 0,5 eller 0,9 parkeringsplasser pr 100 m², avhengig av om virksomheten vurderes å ha lav eller høy arbeidsplass- og besøksintensitet. Det er lagt til grunn at det her er snakk om et kontorbygg, og at en parkeringsdekning på 0,9 plasser pr 100 m² dermed er riktig nivå.

I tillegg til plassene som følger av overordnede planer er det i søknad om dispensasjon lagt til 35 parkeringsplasser som skal være reservert til tjenestebiler. Regionalplanen har ingen formelle unntak fra retningslinjene om parkering, men i tekstdelen åpnes det for at en mobilitetsplan kan legges til grunn der parkeringskravet ikke er hensiktsmessig. Kommuneplanen har en føring i § 1.17 om at «Unntak fra parkeringsbestemmelsene tillates for bedrifter med særlige logistikkbehov, med begrunnelse i mobilitetsplan.»

Bakgrunn for parkeringskravene

I svar på dispensasjonssøknaden ble det fra fylkesdirektørens side argumentert for at maksimumskrav til parkeringsdekning også omfatter tjenestebiler. Fylkesdirektøren holder fast ved dette, men dette er ikke primært begrunnet i nullvekstmålet, som kommunedirektøren trekker fram. Kommunen har rett i at nullvekstmålet gjelder personbiltransport, og nullvekstmålet er én del av grunnlaget for retningslinjer for parkeringsdekning. Det er imidlertid ikke den eneste begrunnelsen for krav til parkering.

Parkering påvirker i stor grad hvordan den utbygde byen oppleves. Parkering legger til rette for transport på bilens premisser, og parkering i sentrale områder bidrar til mer trafikk i disse områdene. I regionalplan for Jæren og søre Ryfylke ligger flere prinsipper til grunn for utforming av parkeringspolitikken. Det første prinsippet handler om at parkering bør differensieres for å underbygge ønsket arealbruk, og kobler med det parkeringsstyring sammen med lokalisering av rett virksomhet på rett plass.

Parkering skal med andre ord være en del av den samlede planen for å bygge opp om kompakte og attraktive byer og tettsteder, og virksomheter med et større parkeringsbehov enn regionalplanen tilsier bør derfor heller ikke lokaliseres sentralt i bystrukturen.

Lokalisering

Eiendommen ligger langs bussveien, rundt 1,5 kilometer fra Sandnes sentrum. Lokaliseringsføringene i regionalplan for Jæren og søre Ryfylke tilsier derfor at det her skal lokaliseres virksomheter med forholdsvis høy arbeidsplass- og/eller besøkstetthet.

I disse områdene skal det tilstrebes arealeffektivitet, og hovedregelen vil derfor være at parkeringsplasser etableres under bakkenivå eller på annen måte i arealeffektive fellesanlegg. Det synes det ikke å være rom for i denne saken.

Med bakgrunn i den sentrale plasseringen tett på bussveien, og i kort avstand til sentrum, vurderer fylkesdirektøren at hensyn til byutvikling er tungtveiende. Derfor bør ikke åpningen for avvik fra parkeringsbestemmelsene benyttes her.

Selve parkeringsplassen planlegges på sjøsiden av bebyggelsen, i 100-metersbeltet. Området er ikke tilgjengelig for allmenheten i dag. På sikt kunne dette arealet blitt

tilgjengeliggjort og dermed bidratt til å øke attraktiviteten i området. I stedet vil vedtaket fattet av Sandnes kommune føre til at verdifullt areal blir avsatt til bilparkering og til en sementering av dagens situasjon.

Presedens

Kommunedirektøren slår i sitt vedtak fast at faren for presedensvirkning er ubegrunnet, ettersom det ikke er mange andre verneverdige næringseiendommer i området. Fylkesdirektøren vurderer hensynet til kulturminner som lite relevant for presedensvirkningen. Det faktum at bebyggelsen er verneverdig gjør ikke at det trengs 35 ekstra parkeringsplasser for å benytte lokalet som kontorbygg. Kontorbygget er ikke avhengig av at det leies ut til en bestemt aktør, og vil kunne restaureres basert på en annen aktørs inntreden i prosjektet.

Om kommunedirektøren skulle ha rett i at dispensasjon ikke danner presedens for andre saker, vil det kunne gi utleier på den aktuelle eiendommen et urettmessig konkurransefortrinn sammenlignet med andre virksomheter i området, som vil måtte forholde seg til et snevrere marked, slik det begrenses av regionalplanens næringskategorisering. Fylkesdirektøren vurderer ikke denne tolkningen som sannsynlig. Dersom det gis dispensasjon, vil også andre kunne påberope seg «særlige logistikkbehov» i forbindelse med etableringer i sentrale strøk og vise til denne saken.

Kommunedirektøren peker også på at presedensvirkninger bare gjør seg gjeldende innenfor samme arealplan. I dette tilfellet er arealplanen kommuneplanens arealdel. I og med at denne bygger på regionalplan for Jæren og søre Ryfylke, og at flere vedtak fra Kommunal- og distriktsdepartementet den senere tiden har stadfestet viktigheten av likebehandling, vurderer fylkesdirektøren at presedensvirkning gjør seg gjeldende for hele regionalplanens virkeområde.

Fylkesdirektøren bemerker for øvrig at det er en rekke eiendommer i planens nærområde langs vestsiden av Gandsfjorden som har store, ledige arealer, tilsvarende som i denne saken, som vil kunne benyttes som parkering med samme begrunnelse som her.

Konklusjon

Fylkesdirektøren vurderer at presedensvirkning ikke begrenser seg til saker i samme område med særlige kulturverdier, men at krav om tilrettelegging for parkering for tjenestebiler vil gjøre seg gjeldende i hele regionalplanens planområde. Med bakgrunn i at dette vurderes å være i strid med føringene i regionalplan for Jæren og søre Ryfylke, og at det vurderes å være fare for presedensvirkning, har fylkesdirektøren klaget på kommunens vedtak, og legger klagen fram for fylkesutvalget for endelig behandling.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/61859-4

Saksbehandler: Kalliopi Kalesi

Avdeling: Plan-, miljø- og samfunnsavdelingen

Høringssak - NOU 2024:7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
126/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Høringsbrev EØS-utredningen .pdf
- 2 Høring NOU 2024:7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer
- 3 Høringsinstanser .pdf

Samendrag

Regjeringen oppnevnte i mai 2022 Eldring-utvalget for å vurdere erfaringene fra EØS-avtalen og andre avtaler Norge har hatt med EU de siste ti årene. Utvalget har hatt et bredt mandat, og i rapporten NOU 2024:7, Norge og EØS: Utvikling og erfaringer, gis det konkrete råd om hvordan norske interesser kan ivaretas best mulig gjennom EØS-avtalen, på en rekke områder inkludert klima- og miljøpolitikk,

nærings- og arbeidslivspolitik, energipolitikk og utenriks- og sikkerhets- og forsvarspolitik.

Utredningen gir en omfattende oversikt over status, muligheter og utfordringer med samarbeidet. Saken ser på problemstillinger som anses som mest relevante for Rogalandssamfunnet og fylkeskommunen, blant annet hvordan EØS påvirker lokaldemokratiet, fylkeskommunens rolle i medvirkning, og konsekvenser på politikkområder som klima, energi og næring.

Utvalget konkluderer med at Norges inntreden i det indre markedet, gjennom EØS-avtalen, har bidratt til økt handel, mer konkurranse og høyere velstand enn det som ellers ville vært tilfelle. Samtidig vises det til at Norge har et betydelig etterslep av EØS-regelverk som ikke er implementert. Utvalget tilrår blant annet at EØS-avtalen bør legges til grunn for en videreutvikling av det politiske samarbeidet med EU på mange felt. Det er behov for bedre kunnskap og informasjon og det bør legges til rette for involvering av berørte parter i tidlig fase av EØS-arbeidet. Regjeringen har signalisert at utredningen ikke vil bli fulgt opp med en stortingsmelding.

Fylkesdirektørens innstilling

- Rogaland fylkeskommune mener det er positivt at det er satt ned et nasjonalt utvalg for å vurdere erfaringene fra EØS-avtalen og andre avtaler Norge har med EU.
- Utredningen gir et godt kunnskapsgrunnlag om mulighetene og utfordringene Norge står overfor.
- Fylkeskommunen støtter forslaget om å raskt avklare EØS-relevansen til utestående rettsakter, og redusere etterslepet av lovgivning som har trådt i kraft i EU, men som ennå ikke er blitt en del av EØS-avtalen. Det er avgjørende for norske virksomheters konkurransekraft at de får rammevilkår

som er på linje med aktører i EU. Norske myndigheter bør være aktive i utformingen av EU-regelverk.

- Fylkeskommunen støtter utvalgets forslag om å styrke EØS-kompetansen i kommunesektoren, og tilrår at det legges til rette for bedre involvering av berørte parter i tidlig fase av EØS-arbeidet.
- Det er behov for tydeligere rammer og mandat for kommunesektorens deltakelse i EU-samarbeid, både i politikkutvikling og prosjektdeltakelse.
- Adgang til finansieringsordninger i EU, som Horisont Europa, Interreg og Erasmus+ er viktig for regionalt utviklingsarbeid. Regjeringen bør sikre mulighet for deltakelse for norske aktører.
- Fylkeskommunen støtter forslaget om at Norge bør ha en strategi for å rekruttere nødvendig arbeidskraft fra utlandet, inkludert EØS-området, samt iverksette tiltak for nasjonal rekruttering og kompetansebygging.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Rune Thele

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Regjeringen oppnevnte i mai 2022 Eldring-utvalget for å vurdere erfaringene fra EØS-avtalen og andre avtaler Norge har hatt med EU de siste ti årene. Rapporten, NOU 2024:7, Norge og EØS: Utvikling og erfaringer, ble overlevert i april og Utenriksdepartementet sendte rapporten på høring 15. mai, med høringsfrist 1. september 2024.

Problemstilling

Fylkesutvalget skal ta stilling til hva som skal være fylkeskommunens innspill til Utenriksdepartementet om EØS-utredningen.

Saksopplysninger

Det overordnede målet med EØS-avtalen er å knytte Norge, Island og Liechtenstein til EUs indre marked.

Oppdrag og mandat

Utvalgets mandat har vært å utrede erfaringene med EØS-avtalen og andre relevante avtaler med EU gjennom EØS-samarbeidet, samt se på erfaringene til land utenfor EU, som Storbritannia, Sveits og Canada, og deres alternative avtaler med EU.

Utredningen omfatter blant annet sentrale utviklingstrekk i EØS-samarbeidet og konsekvensene av EØS-avtalen, og annet samarbeid innen rammen av EØS-avtalen, for norsk demokrati, økonomi og samfunnsliv på bred basis. Den evaluerer også handlingsrommet i EØS-samarbeidet, og vurderer hvordan dette kan utnyttes bedre.

Hovedfunn og tilrådninger

EØS-utvalget har blant annet følgende hovedfunn;

- Norges inntreden i det indre marked gjennom EØS-avtalen har bidratt til økt handel, mer konkurranse og høyere velstand enn det som ellers ville vært tilfelle.

- EU samarbeidet har siden 2010 utviklet seg i en mer forpliktende, bredere og sektorovergripende retning.
- EU anser etterlevelse av avtaleforpliktelser som en forutsetning for utnyttelse av muligheter som ligger i EUs indre marked. EUs avtaler med Sveits, Storbritannia og Canada dekker færre områder og sikrer i mindre grad markedsadgang enn det EØS-avtalen gjør.
- Norge har et betydelig etterslep av EØS-regelverk som ikke er implementert.
- Det norske EØS-arbeidet er dårlig koordinert.
- Bedre kunnskap og informasjon kunne bidratt positivt til politikkutvikling og den offentlige debatten.

EØS-utvalget har blant annet følgende tilrådninger

- Etterslepet av lovgivning (472 rettsakter) bør reduseres.
- Det bør legges til rette for bedre involvering av berørte parter i tidligfase av EØS-arbeidet.
- Det bør satses på utvikling av EØS-kompetansen i sentralforvaltningen og kommunesektoren. I tillegg, mener utvalget at EU og EØS bør utgjøre en langt større del av pensum på videregående skole.

Demokrati og rettigheter

Utvalget viser til at Norges tilslutning til EØS-avtalen er solid demokratisk forankret, men at den manglende politiske innflytelsen i EU utgjør et økende demokratisk problem. Norge er ikke representert i EUs beslutningsprosesser, noe som gir handlefrihet på områder utenfor EØS, men også begrenser innflytelsen. EØS-samarbeidet er komplekst og omdiskutert. I tillegg gjør et tøft debattklima at mange, både politikere og vanlige folk, trekker seg unna og lar eksperter og ildsjeler ta over.

Utvalget viser til at det lokale og regionale nivået i EU forvalter omtrent tre fjerdedeler av EØS-reglene, og det antas at dette også gjelder for norske kommuner og fylkeskommuner. Mange i kommunesektoren er bekymret for manglende kapasitet og kompetanse. EØS-sakene prioriteres ikke i konkurranse med andre oppgaver.

Handlingsrommet for lokaldemokratiet og fylkeskommunen er begrenset av mangel på en helhetlig nasjonal strategi for EU/EØS-arbeidet. Etterslepet i gjennomføring av

EØS-regler er et stort praktisk problem for både forvaltningen, næringslivet og lokaldemokratiet.

EØS-avtalen gir Norge tilgang til EUs arbeid med gjennomføringen av FNs bærekraftsmål gjennom prosjektsamarbeid og programmer som Horisont Europa og Interreg. Gjennom disse programmene arbeider fylkeskommuner og kommuner med gjennomføring av ulike bærekraftstiltak, særlig innen klima og miljø.

Klima og miljø

EUs grønne giv er et omfattende regelverk for å omstille samfunnet og økonomien. Målet er å kutte utslipp og samtidig skape grønn økonomisk vekst. Norges klima- og miljøpolitikk har blitt tettere knyttet til EU, med mye av samarbeidet forankret i EØS-avtalen. Klimahensyn påvirker annen sektorpolitikk, med stadig strengere lovgivning og mange tiltak for å nå målene. EUs klima- og miljøambisjoner påvirker lovgivning innen energi, transport, finans, jordbruk, industri og handel, samt retningslinjer for statsstøtte.

Utvalget sier at Klimaavtalen innebærer mer sektorspesifikke mål for nasjonale utslippsreduksjoner enn norsk klimapolitikk har. EU har stor betydning for Norges evne til å kutte utslipp raskt. Klimaavtalen, som er juridisk bindende, setter mål, men angir ikke spesifikke tiltak. Det er opp til nasjonale myndigheter å bestemme tiltakene. Norge ligger ikke an til å nå målene for utslippsreduksjon i ulike sektorer, og gapet har økt over tid.

Etterslep i implementering av EU-regelverk i Norge skaper utfordringer. Forsinkelser i EØS-gjennomføringen kan føre til ulike konkurransevilkår for norske selskaper sammenlignet med selskaper i EU. Forhandlingene om EØS-relevans og tilpasninger er lukkede, med begrenset innsyn. EU har de senere årene lagt vekt på at utarbeidelsen av klimapolitikken må være inkluderende. Utvalget anbefaler tidlig involvering og en mer aktiv deltakelse i europeiske diskusjoner om grønn omstilling.

Energipolitikk

EUs energipolitikk har gjennomgått store endringer de siste 15 årene, med fokus på fornybar energi, energieffektivisering og samarbeid om effektive energimarkeder. Norge har økt sin gassforsyning til EU og er nå største eksportør av rørgass til

Europa. Mange grunnleggende spørsmål i norsk energipolitikk er i liten grad eller ikke regulert av EØS-avtalen, som valg av energiproduksjon og offentlig eierskap av naturressurser, men flere energilover er nå til vurdering, blant annet Energieffektiviseringsdirektivet og Fornybardirektivene (RED II/III). EØS-avtalen er viktig for norsk forsyningssikkerhet på strøm, særlig i situasjoner med kraftunderskudd

Norge har i dag et stort etterslep når det gjelder innlemmelse av EØS-regelverk på energiområdet. Etterslepet innebærer at gjeldende EØS-regelverk i Norge ligger «to runder bak» gjeldende energiregelverk i EU. Utvalget mener at Norge trenger et velfungerende kraftmarked og anbefaler norske myndigheter å raskt avklare hvordan disse nye lovene og reglene forholder seg til EØS-avtalen. Utvalget anbefaler at Norge reduserer etterslepet i innlemmelse av EUs energiregelverk, støtter prosesser for velfungerende kraftmarkeder, bruker handlingsrommet i EØS-avtalen, og deltar aktivt i europeiske diskusjoner om energipolitikk.

Næringspolitikk

Gjennom EØS-avtalen deltar Norge i EUs indre marked med felles regelverk som fremmer handel, arbeidsmarked og kapitalmarked. Norges deltakelse har bidratt til økt handel, konkurranse og velstand. Utvalget fremstiller EØS-avtalen som avgjørende for norsk næringsliv. Den påvirker konkurranseregler, offentlige anskaffelser, statsstøtte og finansieringsordninger gjennom ulike programmer.

Utvalget påpeker at EUs indre markedspolitikken nå i større grad integreres med andre politikkområder som handelspolitikk og utenriks- og sikkerhetspolitikk. De anslår at hele tre fjerdedeler av EØS-avtalen forvaltes på kommunal- og fylkeskommunalt nivå. Dette gjelder områder som offentlige anskaffelser, offentlig støtte til næringsliv, avløp og avfallshåndtering, samt klima og miljø. Det vises også til at deltakelse i relevante EU-programmer og prosjekter er av stor betydning både for forskningssektoren, næringslivet og norske myndigheter.

Den nåværende geopolitiske situasjonen påvirker EUs næringspolitiske agenda. EU fokuserer nå på å sikre sårbare verdikjeder. Flere sentrale forordninger er knyttet til dette, som Critical Raw Materials Act, Net-Zero Industry Act og Carbon Border Adjustment Mechanism. Utvalget peker på at Norge også på dette området henger

etter med å innføre nytt EØS-regelverk. Dette etterslepet kan føre til økende forskjeller i regelverk mellom Norge og EU-land, noe som kan skape utfordringer for norsk næringsliv. Utvalget tilrår at EØS-avtalen i størst mulig grad legges til grunn for en videreutvikling av det næringspolitiske samarbeidet med EU.

Arbeidsliv

Norge er en del av det europeiske arbeidsmarkedet gjennom EØS, noe som gir mange muligheter for både arbeidssøkere og arbeidsgivere. EØS-innvandringen har bidratt til økt verdiskaping, konkurransekraft, og har gitt nødvendig arbeidskraft til både privat og offentlig sektor. Arbeidsinnvandrere er spesielt viktige i enkelte næringer. Utvalget peker samtidig på flere utfordringer som arbeidsinnvandring medfører, som redusert lønnsutvikling i bransjer med høy grad av arbeidsinnvandring, lav organisasjonsgrad hos arbeidsinnvandrere og økt risiko for arbeidslivskriminalitet som følge av utnyttelse av arbeidsinnvandrere.

EU har vedtatt mange nye direktiver på arbeidslivsområdet, som stort sett bygger opp under norsk nasjonal politikk og tillater strengere nasjonale bestemmelser. Arbeidslivskriminalitet kan øke med arbeidsinnvandring, også innenfor EØS. Utvalget tilrår at Norske myndigheter bør påvirke EU-regelverk tidlig og at samarbeidet mellom norske arbeidslivsparter og myndigheter bør styrkes. Utvalget anbefaler også at Norge bør ha en strategi for ønsket og nødvendig rekruttering av arbeidskraft fra EØS, samt tiltak for nasjonal rekruttering og kompetansebygging.

Utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik

Det sikkerhetspolitiske landskapet har blitt mer krevende det siste tiåret, med økt stormaktsrivalisering og usikkerhet om USAs engasjement i Europa. Russlands invasjon av Ukraina har ført til tettere europeisk koordinering og forsterket transatlantisk samarbeid. Det utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet mellom Norge og EU er dypere og bredere enn noen gang.

EØS er en viktig ramme for samarbeid på områder som har betydning for norsk sikkerhet, men gir ikke automatisk tilgang til alle relevante EU-prosjekter. Utvalget mener det er viktig for Norge å knytte seg til relevante nye EU-initiativer også når de faller utenfor EØS. EØS-samarbeidet kan supplere, men ikke erstatte det utenriks- og

sikkerhetspolitiske samarbeidet med EU. Utvalgets flertall mener Norge bør foreta et taktskifte i samarbeidet med EU for å trygge vår sikkerhet, i tillegg til NATO-medlemskapet.

Fylkesdirektørens vurderinger

Fylkesdirektøren mener det er positivt at det er satt ned et nasjonalt utvalg som skal vurdere erfaringene fra EØS-avtalen og andre avtaler Norge har med EU. Rapporten er grundig og gir et godt kunnskapsgrunnlag om mulighetene og utfordringene Norge står overfor.

Demokrati og fylkeskommunes rolle i medvirkning

Når EØS-avtalen i stor grad skal forvaltes av kommunesektoren er det viktig med gode systemer for medvirkning, tidlig involvering og kompetansebygging innenfor sektoren. Dette gjelder blant annet på områder som anskaffelser, offentlig støtte til næringsliv, klima, miljø og energi.

Etterslepet i implementeringen av EU-direktiver og mangel på nasjonal involvering er et vesentlig problem for kommunesektoren. Etterslepet kan skape usikkerhet for kommuner om hvilke regler som vil gjelde i fremtiden. Dette kan gjøre det vanskelig å planlegge langsiktig.

Norske myndigheter bør være aktive i utformingen av EU-regelverk og lære av andre lands løsninger. Fylkesdirektøren støtter forslaget om sterkere involvering av berørte parter i tidlig fase av EØS-arbeidet, samt forslag om å styrke EØS-kompetansen i kommunesektoren.

Kunnskap og kompetanseutvikling om EU og EØS-avtalen er en prioritet i fylkeskommunens internasjonale strategi. Dette ivaretas gjennom mobilisering, dialog, deltakelse i EU -prosjekter og samarbeidsarenaer. Fylkesdirektøren støtter forslag om bedre rekruttering fra flere sektorer til EU-kommisjonens nasjonale ekspertordning. Ved å bruke denne ordningen aktivt kan Norge styrke kompetanse i kommunesektoren og få økt innflytelse på saksbehandlingen før sakene legges frem av kommisjonen.

Fylkeskommuner deltar i påvirkningsarbeid knyttet til ny EU-lovgivning, både gjennom ulike måter for involvering i sentralforvaltningens arbeid og direkte via europeiske organisasjoner som CPRM, Nordsjøkommisjonen og Eurocities. Nasjonalt er Europapolitisk forum en formell kanal hvor statssekretærer fra Kommunal- og distriktsdepartementet og Utenriksdepartementet møter folkevalgte fra kommuner, fylkeskommuner og Sametinget. Forumet møtes to ganger i året for informasjonsutveksling og politisk dialog om europapolitiske saker.

Det brukes også uformelle kanaler, som kan være effektive, men disse er ofte personavhengige og varierer mellom ulike deler av forvaltningen. Kommuner og fylkeskommuner har ofte ikke rutiner og strukturer for å bidra systematisk. Det er behov for bedre samordning og dialog mellom de ulike forvaltningsnivåene. Sentralforvaltningen kan forbedre rutiner og systematisk informere og involvere regionale aktører, spesielt i tidlige faser, før EU-kommisjonen formelt fremmet forslag.

Deltakelse i EU-programmer

Det har vært viktig at EØS-avtalen åpner for at aktører i Rogaland kan delta i EU-programmer som finansierer og fremmer samarbeid innenfor en rekke områder, fra forskning og utdanning til samfunnssikkerhet. Deltakelse i EU-programmer er en integrert del av kommunesektorens verktøy for utviklingsarbeid.

Deltakelse i EU-prosjekter gir organisasjoner verdifull kunnskap og erfaring, som er viktig for både organisasjonsbygging og produktutvikling. I 2022 fikk aktører i Rogaland €11 583 786 gjennom Horisont Europa-programmet, fordelt på 27 forskjellige prosjekter. Rogaland ble også valgt til å delta i EUs samfunnsoppdrag for klimatilpasning. Dette programmet er svært viktig for forsknings- og innovasjonsmiljøet i regionen, som nylig ble anerkjent som Regional Innovation Valley.

Adgang til EU-finansieringsordninger som Horisont Europa, Interreg og Erasmus+ er viktig for regionalt utviklingsarbeid. Deltakelse i europeiske nettverk og EU-samarbeidsprogrammer kan styrke kunnskap og ressurser i næringslivet og kommunesektoren, noe som er viktig for å nå målene i Utviklingsplan for Rogaland. I tråd med Internasjonal strategi skal fylkeskommunen inneha kompetanse for å hjelpe

kommuner, bedrifter og organisasjoner i fylket til å utnytte mulighetene i programdeltakelse. Administrasjonen sammen med Europakontoret i Brussel bidrar med informasjon, kompetansebygging og påvirkning av prosesser i EU. Det bør presiseres overfor regjeringen at det er viktig å sikre mulighet for deltagelse i EU-programmer for norske aktører.

Klima og miljø

Norges klimasamarbeid med EU påvirker næringsliv, innbyggere og offentlig sektor i Rogaland når det gjelder å redusere klimagassutslipp. Fylkesdirektøren er enig med utvalget at det grønne skiftet må forankres både politisk og i befolkningen, gjennom mer kunnskap, debatt og åpenhet. Dette inkluderer dialog om målsettinger, regelverk og virkemidler. Etterslepet på gjennomføring av EU-regelverk som kan bidra til utslippskutt og grønn omstilling i Norge, må reduseres.

EU har også vært en viktig kilde til finansiering på klimaområdet for Rogaland. For å utvikle teknologi og redusere utslipp har Rogaland fylkeskommune og Kolumbus deltatt i det EU-finansierte TrAM-prosjektet. Dette prosjektet, støttet av Horisont 2020, har utviklet og bygget verdens første utslippsfrie hurtigbåt, MS Medstraum, som har vært i drift i Rogaland siden høsten 2022.

For tiden er Rogaland fylkeskommune med i EUs samfunnsoppdrag (Mission) for klimatilpasning, og Stavanger kommune deltar i samfunnsoppdraget for klimanøytrale byer. Her er kunnskapsutvikling, koordinering av investeringer og samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer viktig.

Energipolitikk

Omstilling av energisystemet er et viktig regionalpolitisk mål som har både miljømessige og sikkerhetspolitiske dimensjoner. Fylkesdirektøren er enig med utvalget i at EØS-relevansen til utestående rettsakter bør avklares raskt, og etterslepet på innlemmelse av EUs energiregelverk i EØS-avtalen reduseres.

Fornybardirektivet som støtter opp om EUs mål på energi- og klimaområdet er viktig for omstilling av energisystemet. Direktivet angir bindende mål for fornybar energis andel av brutto energisluttbruk og felles regler om utforming av støttesystemer for

fornybar elektrisitetsproduksjon. Direktivet påvirker Rogaland på flere måter, blant annet fordi vi har et naturgassnett som er koblet til det europeiske gassnettverket. Hvis Norge implementerer RED II/III, kan aktører i Rogaland delta i det europeiske markedet (Unionsdatabase UBD) for å selge og importere biogass i henhold til bærekraftskriterier i fornybardirektivet.

Næringspolitikk

EØS-avtalen er av stor betydning for næringslivet i Rogaland. Rogaland er helt avhengig av å eksportere varer til utlandet og EU er vårt aller største eksportmarked. Avtalen har sikret stabil tilgang til EUs indre marked som er det klart største og viktigste markedet for norske bedrifter. Fylkesdirektøren støtter utvalgets anbefaling om at EØS-avtalen bør legges til grunn for en videreutvikling av det næringspolitiske samarbeidet med EU.

Utvalget fremhever at det er avgjørende for norske virksomheters konkurransekraft at de får rammevilkår som er på linje med aktører i EU. Fordi EØS-avtalen ikke innebærer tollunion, er Norge et såkalt tredjeland når EU inngår handelsavtaler med andre land. I forbindelse med Brexit inngikk EU en avtale med Storbritannia som har gitt norske bilprodusenter en konkurranseulemppe. Produsenter i Norge må nå enten produsere billigere eller vesentlig bedre batterier for å kunne konkurrere i markedet.

EU har vedtatt en forordning om en mekanisme som skal prise utslipp fra produksjonen av importerte varer, Carbon border adjustment mechanism (CBAM). Det uttrykkes bekymring for hvordan norske bedrifter skal forholde seg til karbontollen, gitt Norges uavklarte deltakelse i CBAM. Det er uklart hvilke rapporteringsplikter som kreves for eksportdokumentasjon til EU, noe som skaper utfordringer og usikkerhet ved forhandling av avtaler og eksport. Det er derfor avgjørende at regjeringen arbeider for å avklare forholdet til CBAM og sikre like rammevilkår for våre virksomheter som for EU- aktører.

- For fylkeskommunen er også rammene for offentlig pengebruk gjennom statsstøttereguleringen og regelverket for offentlige innkjøp sentrale. I Norge utgjør offentlige innkjøp omtrent 13 prosent av BNP, ifølge rapport fra Anskaffelsesutvalgets NOU 2023: 26 *Ny lov om offentlige anskaffelser*.

Anskaffelsesregelverk er en viktig del av EØS-avtalen og gir rammer for hvordan offentlige anskaffelser skal gjennomføres og sikrer at aktører over hele markedet får tilgang til offentlige kontrakter. EU har blitt mer opptatt av å bruke anskaffelser som virkemiddel for å nå andre strategiske mål, som for eksempel klima- og miljøhensyn. Regelverket sikrer dermed viktige verktøy som fylkeskommunen benytter for å ivareta og fremme miljøhensyn og arbeidstakerrettigheter gjennom anskaffelser.

Arbeidsliv og arbeidsmarkedet

Innvandring til Rogaland innenfor rammene av EØS-avtalen er avgjørende for bosetting, konkurranseevne og arbeidskraft i både privat og offentlig sektor.

Fylkesdirektøren støtter forslaget om å utvikle en nasjonal rekrutteringsstrategi for å sikre nødvendig arbeidskraft fra utlandet, inkludert EØS-området.

Fylkeskommunen påvirkes av arbeidsinnvandring på flere måter; som tilbyder av tjenester for innbyggerne, som byggherre, som ansvarlig for utdanning og som arbeidsgiver. Det er viktig å ha oppmerksomhet og tilstrekkelig kompetanse på og om disse områdene.

Utvalget viser til at den norske arbeidslivsmodellen er bygd på et velfungerende samarbeid mellom partene i arbeidslivet, små forskjeller og høy produktivitet.

Fylkesdirektøren er enig i at modellen må ivaretas og myndighetene bør være aktive i påvirkning i tidlige faser av utformingen av arbeidslivsregelverk i EU.

Konklusjon

Fylkesdirektøren mener at det er positivt at det er satt ned et nasjonalt utvalg som skal vurdere erfaringene fra EØS-avtalen og andre avtaler Norge har med EU.

Rapporten er grundig og gir et godt kunnskapsgrunnlag om mulighetene og utfordringene Norge står overfor.

Norges inntreden i det indre marked gjennom EØS-avtalen har bidratt til økt handel, mer konkurranse og høyere velstand enn det som ellers ville vært tilfelle i Rogaland. Det er viktig for næringslivet og kommunesektoren i Rogaland med et avklart forhold til EU, og fylkesdirektøren støtter dermed forslaget om å raskt avklare EØS-relevansen til utestående rettsakter, og redusere etterslepet av lovgivning som har trådt i kraft i EU, men som ennå ikke er blitt en del av EØS-avtalen.

Kommunesektoren er sentral i implementering av EØS-avtalen. Det bør legges til rette for bedre involvering av kommunesektoren i EØS-arbeidet, og styrket EØS-kompetansen i sektoren.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/70492-2

Saksbehandler: Erlend Kjærnsrød

Avdeling: Plan-, miljø- og samfunnsavdelingen

Høring - Forslag til endringer i energilovforskriften - Innføring av effektbasert grense for konsesjonsplikt for solkraftverk

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
127/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Vedlegg:

- 1 Høringsnotat om endring i energilovforskriften

Sammendrag

Alle solkraftanlegg som skal sende høyspent strøm (over 1000 V) ut på kraftnettet, må i dag søke og få tildelt konsesjon av NVE. For vindkraftverk finnes det unntak for anlegg med en installert effekt på inntil 1 MW og inntil fem turbiner.

Energidepartementet foreslår å innføre en tilsvarende effektbasert konsesjonsgrense for solkraftanlegg. Det vil medføre at solkraftverk inntil en viss størrelse ikke vil trenge å søke konsesjon hos NVE. I så fall vil kommunene overta ansvaret for å behandle saker om utbygging av mindre solkraftverk etter reglene i plan- og byggesaksloven.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Rogaland fylkeskommune støtter forslaget om å innføre en effektbasert konsesjonspliktgrense på 10 MW for solkraftverk på land.
2. Fylkeskommunen støtter at det innføres en opplysnings- og rapporteringsplikt for konsesjonsfrie solkraftverk.
3. Kommunene må få god veiledning rundt hvordan saker om mindre solkraftverk skal behandles, for eksempel knyttet til krav om konsekvensutredning for utbygginger som ikke lenger vil være konsesjonspliktige etter energiloven, krav om reguleringsplan for slike anlegg og innføring av solkraft som eget arealformål i kommunale plankart.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Rune Thele

samfunnsdirektør

Bakgrunn for saken

Energiloven fastslår at anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi i utgangspunktet ikke kan bygges, eies eller drives uten konsesjon. Det er Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) som gir slike konsesjoner. Energilovforskriften regulerer nærmere hvilke elektriske anlegg som krever konsesjon etter energiloven. I utgangspunktet er alle anlegg med spenning på over 1000 V vekselstrøm/1500 V likestrøm konsesjonspliktige. Det er gjort unntak for vindkraftanlegg med en installert effekt inntil 1 MW dersom anlegget består av fem eller færre turbiner. Det finnes per nå ikke et tilsvarende unntak for solkraftanlegg. Energidepartementet har sendt på høring et forslag om å innføre en effektbasert konsesjonspliktgrense også for solkraftverk. Høringsfristen er 30. august 2024.

Problemstilling

Det må tas stilling til hva slags høringssvar Rogaland fylkeskommune skal gi.

Saksopplysninger

Energidepartementet foreslår å innføre en effektbasert konsesjonspliktgrense for solkraftverk på land, slik at denne typen anlegg ikke vil være konsesjonspliktig når den installerte elektriske effekten i anlegget er inntil 5 MW, alternativt 10 MW.

Departementet ber om tilbakemelding på begge de to forslagene til grenser.

Solcellepaneler leverer likestrøm som må gjennom en vekselretter for å omdannes til vekselstrøm som kan sendes ut på kraftnettet. Den foreslåtte konsesjonsgrensen vil gjelde for effekten ut av vekselretteren, altså den effekten som kan sendes ut på nettet. Den teoretiske maksimale effekten på selve solcellene i et solkraftverk måles i megawatt-peak (MWp). NVE anslår i høringsnotatet hva de to foreslåtte konsesjonspliktgrensene tilsvarer i maksimal effekt på solcellepaneler og omtrentlig arealbeslag som følger av et slikt anlegg.

<i>Foreslått konsesjonsgrense</i>	<i>Tilsvarende maks effekt solcellepaneler</i>	<i>Anslått arealbeslag ved anlegg på grensen</i>
5 MW	7,5 MWp	100 dekar
10 MW	15 MWp	200 dekar

Departementet foreslår også en bestemmelse om at eiere av anlegg som ikke trenger konsesjon, skal ha en opplysnings- og rapporteringsplikt til NVE. En slik rapporteringsplikt gjelder i dag for ikke-konsesjonspliktige vindkraftverk, og det samme foreslås å gjelde for solkraftverk. Bakgrunnen for dette er at NVE bør ha en samlet oversikt over energianlegg og kraftproduksjon, også fra anlegg som ikke trenger konsesjon.

Konsekvensen av den foreslåtte endringen vil være at ansvaret for behandling av saker om utbygging av mindre solkraftanlegg flyttes fra NVE til aktuelle vertskommuner. Disse sakene vil da ikke behandles etter energiloven, men etter plan- og bygningsloven. NVE vil dermed få færre søknader til behandling og kan bruke saksbehandlingskapasitet på andre og større saker. Departementet viser også

til at en effektbasert konsesjonspliktgrense vil tydeliggjøre konsesjonsplikten for utbyggere, og at installert effekt er mer beskrivende for et solcelleanlegg enn spenningen på anlegget, noe som kan sikre større grad av likebehandling av utbygginger med lignende virkninger.

Fylkesdirektørens vurderinger

For å lykkes med energiomstillingen som kreves for overgangen til framtidens lavutslippssamfunn vil samfunnet trenge mer elektrisk kraft i årene framover.

Bakkemontert solkraft kan bidra til å dekke deler av dette behovet. Stortinget har vedtatt et nasjonalt mål om 8 TWh årlig solkraftproduksjon i 2030. NVE oppgir at forventet årlig produksjon av all solkraft i Norge per juli 2024 utgjør om lag 0,5 TWh, hvorav 13 prosent (67 GWh) i Rogaland ([Oversikt over solkraft i Norge - NVE](#)).

Dagens solkraftproduksjon i Rogaland er mindre solcelleinstallasjoner på boliger, næringsarealer, gårder osv. der strømmen primært brukes av den som eier anlegget. Slike anlegg har ikke konsesjonsplikt. Denne høringssaken omhandler dedikerte solkraftverk som bygges for å produsere og sende høyspent strøm ut på kraftnettet.

Bakkemonterte solkraftverk er fortsatt lite utbredt i Norge, men interessen er økende. Det er ingen solkraftverk i drift i Rogaland i dag. Per juli 2024 er det gitt konsesjon til 7 solkraftprosjekter i Norge, men NVE har ytterligere 63 konsesjonssaker om solkraftverk til behandling på ulike stadier. Ett av prosjektene som har fått konsesjon og tre av dem som er til behandling, er lokalisert i Rogaland. I januar 2024 ga fylkesutvalget høringsinnspill til to av disse: Sokn Solkraftverk i Stavanger (FU-sak 6/24) og HIM solkraftverk i Vindafjord (FU-sak 8/24). Sokn Solkraftverk ligger fortsatt til behandling hos NVE, mens HIM solkraftverk fikk tildelt konsesjon i juni 2024. For disse to anleggene var det oppgitt en maksimal vekselstrømeffekt på hhv. 13 MW og 2,6 MW. Med den foreslåtte konsesjonspliktgrensen som nå er på høring, ville anlegget på Sokn fortsatt måttet søke konsesjon hos NVE, mens anlegget i Vindafjord ikke ville trenge konsesjonsbehandling.

Fylkesdirektøren støtter forslaget om å innføre en effektbasert konsesjonspliktgrense for solkraftverk. Arealbruken og virkningene ved et mindre solkraftverk sammenfaller i stor grad med virkningene av annen arealbruk som kommunene vurderer i annen saksbehandling etter plan- og bygningsloven. Kommunene vil ha gode forutsetninger for å vurdere samlet omfang av mulige solkraftutbygginger i en lokal og regional

kontekst og ta beslutninger med god lokal forankring. I tillegg kan en slik grense frigjøre saksbehandlingskapasitet hos NVE som kan brukes på større og mer kompliserte kraftprosjekter. Samtidig er det viktig å være klar over at det finnes vilkår som kan settes i anleggskonsesjoner etter energiloven som plan- og bygningsloven ikke åpner opp for. En anleggskonsesjon kan for eksempel ha en begrenset varighet, frister for detaljplan og byggestart, krav om tilbakeføring av landskapet til natur når konsesjonen utløper og hjemmel for å pålegge konsesjonæren å bekoste undersøkelser av virkninger for berørte interesser i løpet av driftsperioden.

Fylkesdirektøren støtter også forslaget om at konsesjonsfrie solkraftanlegg blir pålagt en opplysnings- og rapporteringsplikt til NVE for å kunne ha en oppdatert oversikt over samlet kraftproduksjon.

Det er svært avgjørende at kommunene foretar en grundig saksbehandling der viktige hensyn blir vurdert. Også mindre solkraftverk kan innebære et betydelig arealbeslag og kan medføre negative konsekvenser for blant annet naturmangfold, landskapseffekter og jordvern. Fylkesdirektøren påpeker at slike viktige hensyn må avveies grundig opp mot for eksempel behovet for ny fornybar energiproduksjon. Noen saker kan innebære høyt konfliktnivå mellom ulike interesser, mens andre saker kan være mindre problematiske. Overføring av saksbehandlingsansvar til kommunen kan legge til rette for at saker med svært lavt konfliktnivå kan avgjøres og realiseres raskere enn dersom de ble liggende i saksbehandlingskø hos NVE, men dette vil også avhenge av kapasitet og prioritering i hver enkelt kommune. Samtidig er det klokt at de største sakene fortsatt må søke konsesjon etter energiloven hos NVE i tråd med dagens praksis.

Det samlede arealbehovet ved omfattende utbygging av solkraft kan bli betydelig. Hvis det nasjonale målet om 8 TWh solkraftproduksjon i 2030 skulle dekkes med bakkemontert solkraft alene, ville det innebære et samlet arealbeslag på mellom 130 og 160 kvadratkilometer (130' – 160 000 dekar). For å unngå økt press på nedbygging av natur bør det undersøkes nærmere hva slags potensial som ligger i å ta i bruk allerede nedbygde arealer som nedlagte deponier, grustak og parkeringsplasser («grå arealer»). Fylkesdirektøren vurderer at bakkemontert solkraft kan være en egnet måte å utnytte slike arealer på en måte som gir få negative konsekvenser for natur. Et eksempel på dette er tidligere nevnte HIM solkraftverk i Vindafjord som skal bygges på et lukket avfallsdeponi. En utfordring er at det i dag

ikke finnes en enhetlig nasjonal definisjon av «grå arealer» og heller ingen felles oversikt over slike arealer. THEMA Consulting har i forbindelse med arbeidet med regionalplan for klimaomstilling utarbeidet en rapport om energiomstilling i Rogaland, hvor de blant annet peker på at fylkeskommunen kan ta initiativ til en kartlegging av grå arealer i Rogaland i påvente av en nasjonal analyse. Utkastet til ny utviklingsplan for Rogaland som var på høring våren 2024 foreslo å utvide regionalplan for grønn industri med en ny del om handlingsrom og veivalg for å sikre tilgang på ny, fornybar energi med minst mulig inngrep i naturen. En helhetlig vurdering av solkraft i et regionalt perspektiv både med tanke på energiproduksjon og arealbruk vil være en naturlig tematikk i en slik utvidelse. Ved flytting av solkraftsaker fra NVE til kommunene vil fylkeskommunen gjennom veiledning, koordinering og innspill til kommunale planer legge vekt på å ivareta viktige regionale hensyn blant annet knyttet til naturmangfold, landskap, jordvern og samordnet areal-, kraft- og transportplanlegging.

En effektbasert konsesjonsgrense for solkraftverk vil innebære at kommunene kan få en viss økning i saksbehandlingsmengde. Det er per i dag usikkert hvor stor denne økningen vil bli. Dette avhenger av hvor stor interessen blir for å bygge ut solkraftverk i årene framover. Hvis det kommer mange slike saker, kan enkelte kommuner oppleve utfordringer med kapasitet til saksbehandling. Fylkesdirektøren mener at overføring av oppgaver fra en statlig etat til kommunalt nivå bør følges av en økning av den økonomiske rammen til kommunene for å ivareta den nye oppgaven på en god måte.

God statlig veiledning til kommunene vil være viktig, blant annet knyttet til behovet for reguleringsplan og konsekvensutredning. Det vil være nyttig for både kommunene og potensielle utbyggere å vite hva slags saksbehandlingsprosedyrer de skal forholde seg til, og en tydelig statlig veiledning vil også kunne bidra til større grad av likebehandling av prosjekter på tvers av ulike kommuner.

Forskrift om konsekvensutredning (KU-forskriften) slår fast at det kreves konsekvensutredning for «industribygg for produksjon av elektrisk energi, damp og varmtvann som krever konsesjon etter energiloven». Per i dag gjelder dette for alle planlagte solkraftverk ettersom alle disse må søke konsesjon etter energiloven. Dersom en del solkraftutbygginger blir konsesjonsfrie og skal behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven, må det avklares om slike anlegg fortsatt

skal være underlagt krav om konsekvensutredning eller krav om å vurdere behovet for konsekvensutredning. EU-direktivet om konsekvensutredninger peker, i likhet med den norske KU-forskriften, på KU-plikt for «industrieanlegg for produksjon av elektrisk kraft, damp og varmtvann», men kobler det, i motsetning til den norske forskriften, ikke til anlegg som trenger konsesjon etter et gitt regelverk. Dette kan indikere at et krav om konsekvensutredning eller vurdering av et slikt krav heller bør knyttes til de mulige virkningene for natur, miljø og andre samfunnsinteresser snarere enn til hvorvidt et anlegg krever konsesjon eller ikke. Solkraftverk inntil 5 eller 10 MW har et anslått arealbeslag på om lag 100 eller 200 dekar, og vil kunne ha vesentlige virkninger for natur, miljø, landbruk eller andre samfunnsinteresser, avhengig av hva slags areal det skal plasseres på. For et bestemt anlegg vil disse virkningene være like store uavhengig av om anlegget må søke konsesjon eller ikke. Dette taler for at slike prosjekter fortsatt bør gjennomføre konsekvensutredning selv om de ikke lenger trenger å søke konsesjon hos NVE.

Fylkesdirektøren viser til at Kommunal- og distriktsdepartementet våren 2024 har hatt på høring forslag til ny kart- og planforskrift der det ble foreslått å innføre solkraft som eget arealformål i kommunale planer. Rogaland fylkeskommune støttet i høringen dette forslaget og viste til at å innføre et eget formål for solkraftanlegg gjør det enklere å hensynta og vurdere ulike interesser i sammenheng. Solkraft som eget arealformål vil legge til rette for bredere og mer helhetlige drøftinger i kommunene om det er områder som er bedre egnet enn andre, for eksempel i forbindelse med revisjoner av kommuneplanen og med reguleringsplaner for nye aktuelle solkraftverk.

Departementet ber i høringen spesifikt om tilbakemeldinger på om en effektbasert konsesjonspliktgrense bør settes til 5 eller 10 MW. I høringsnotatet er det tatt utgangspunkt i en grense på 5 MW, men departementet viser til at flere bransjeaktører mener at en konsesjonspliktgrense bør ligge opp mot 10 MW. I høringsnotatet framgår det at NVE i en tidligere sammenheng også har vurdert at solkraftverk på opp mot 10 MW kan anses som «mindre» anlegg.

En grense på 10 MW vil føre til at kommunene får ansvar for flere utbyggingssaker enn ved en grense på 5 MW. Hvor stor denne forskjellen vil være, er per i dag usikkert. Av de sju søknadene som til nå har fått konsesjon, har fem en anslått installert vekselstrømeffekt under 5 MW, mens to har en anslått effekt på mellom 5

og 10 MW. De 63 konsesjonssøknadene NVE nå har til behandling, er fordelt på 42 kommuner, hvorav ti kommuner har flere enn én søknad.

I behandlingen av revidert nasjonalbudsjett i juni 2024 har Stortinget vedtatt å fjerne konsesjonsplikten for solkraftverk inntil 10 MW på industritomter, næringsarealer, flystriper eller lignende. Dermed vil kommunene uansett overta ansvaret for å behandle slike saker etter plan- og bygningsloven. Hensynet til effektivitet, forutsigbarhet og likebehandling kan tale for at det bør være en og samme konsesjonspliktgrense uavhengig av hva slags areal det foreslås å bygge på. To forskjellige grenser for konsesjonsplikt kan skape uklarhet og framstå forvirrende. Det kan gi en enklere og mer oversiktlig saksgang for både potensielle utbyggere, kommunene og NVE hvis det finnes én felles grense for hva som er konsesjonspliktig og ikke. Man unngår utfordringer og usikkerhet knyttet til avgrensninger, for eksempel dersom et mulig solkraftverk er planlagt delvis på et opparbeidet næringsareal og delvis på et LNF-areal. Dersom kommunene får ansvaret for alle saker under 10 MW – og ikke bare de på allerede utbygde arealer, forbedrer det også muligheten til å vurdere ulike aktuelle prosjekter i en helhetlig sammenheng i tråd med kommunens øvrige arealpolitikk. Ut fra en samlet vurdering anbefaler fylkesdirektøren at konsesjonspliktgrensen for solkraftverk settes til installert vekselstrømeffekt opptil 10 MW.

Konklusjon

Det anbefales å innføre en effektbasert konsesjonspliktgrense for solkraftverk og en opplysnings- og rapporteringsplikt i tråd med forslaget i høringsnotatet. Grensen for konsesjonsplikt foreslås satt til 10 MW. Når kommunene skal overta saksbehandling, vil det være viktig at staten deler kunnskap og erfaring med kommunene og gir god veiledning rundt hvordan sakene bør behandles. Solkraft bør innføres som eget arealformål i kommunale planer.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2023/75206-3

Saksbehandler: Maria Randeberg

Område: Økonomi og eiendom

Rogaland Revisjon IKS - godkjenning av opptak av Klepp kommune som ny deltaker

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
128/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget
94/2024	24.09.2024	Fylkestinget

Vedlegg:

- 1 Vedlegg1_Vedtak_Klepp_kommunestyre_med_saksdokumenter
- 2 Vedlegg2_Endelig_justert_Selskapsavtale_Klepp_fom_1nov2024
- 3 Vedlegg3A_Endelig_justert_Eierstrategi_Klepp_1nov2024
- 4 Vedlegg3B_Justert_Eierstrategi_oppdatererte_vedlegg1_og_2

Sammendrag

Klepp kommune ved kommunestyret har besluttet å søke opptak som deltaker i Rogaland Revisjon IKS. Sak om opptak av nye deltakere i et interkommunalt selskap skal behandles av samtlige eiere sine by-/kommunestyrer og fylkesting.

Fylkesdirektørens innstilling

1. Rogaland fylkesting godkjenner at Klepp kommune tas opp som ny deltaker i Rogaland Revisjon IKS med virkning fra og med 01.11.2024.
Selskapskapitalen økes til samlet kr. 5.801.970 etter innbetaling av et engangs kapitalinnskudd på kr 272.190 fra Klepp kommune, slik det fremgår av denne sakens punkt 2. Oppgjørsfristen er innen 1. november 2024.
2. Oppdaterte selskapsdokumenter hhv. Selskapsavtalen (vedlegg 2) og eierstrategien overfor selskapet (vedlegg 3) godkjennes.

Gunn Claire Westad

Fylkesdirektør

Øyvind Langeland
Økonomi- og eiendomsdirektør

Bakgrunn for saken

Rogaland fylkeskommune er deltaker i Rogaland Revisjon IKS. Klepp kommune har oversendt vedtak fra Klepp kommunestyre den 08.04.2024 om å søke opptak som deltaker i selskapet. Dette ble gjort etter innstilling fra Klepp kontrollutvalg (vedlegg 1).

Problemstilling

Sak om oppretting av nye deltakere i et interkommunalt selskap skal behandles av samtlige eiere sine by-/kommunestyre og fylkesting. Opptaket er avhengig av godkjenning hos samtlige nåværende eierkommuner i selskapet. Opptak av Klepp kommune i Rogaland Revisjon IKS legges dermed frem for fylkestinget for godkjenning.

Saksopplysninger

1. Søknad fra Klepp kommunestyre

Kommunestyret i Klepp kommune har i sak 24/24 vedtatt at «*Klepp vel å søkja eigarskap i Rogaland Revisjon IKS*». Vedtaket er fattet etter innstilling fra kontrollutvalget i Klepp, sak 9/24. Saksdokumentene fremgår av vedlegg 1. Kommunen sitt vedtak om å søke deltakelse er oversendt til selskapet, og derfra videresendt til eierkommunene for endelig behandling.

Det følger av «Lov om interkommunale selskaper» (IKS-loven), og selskapsavtalen til Rogaland Revisjon IKS, at opptak av ny deltaker krever godkjenning hos samtlige by-/kommunestyre og fylkesting hos de nåværende deltakerne. Siste gang det ble søkt om og godkjent opptak av ny deltaker var opptaket av Time kommune fra og med 01.01.2023 (FT sak 9/23 den 21.02.2023).

Både selskapsavtalen og eierstrategien overfor Rogaland Revisjon IKS er senere blitt revidert og endelig godkjent av deltakerkommunene og fylkestinget i 2023 (FT sak 33/23 den 25.04.2023). Av selskapsavtalen §15 om opptak av ny deltaker følger det at søknad om å gå inn som ny deltaker skal være fremsatt innen 1. mai. Ny deltaker trer normalt inn med virkning fra 1. januar kommende kalenderår.

Av mottatt søknad fra Klepp kommune fremgår det at deres avtale med nåværende revisor KPMG om revisjonstjenester utløper 30.08.2024, med mulighet for opsjon på ytterligere 1+1 år. Videre at KPMG har informert om at de ønsker å bli løst fra kontrakten. Tilsvarende har kommunestyret i Klepp vedtatt å ikke utøve opsjon i kontrakten.

Som følge av at Klepp kommune sin avtale utløper ved utgangen av august måned, er det nødvendig å fravike normalregelen om at opptak av ny deltaker og leveranse av revisjonstjenester skjer fra 1. januar. Virkningsdato for leveranse av

revisjonstjenester til Klepp kommune som ny deltaker foreslås satt til 01.11.2024. Mellomperioden september og oktober løses med at det leveres revisjonstjenester som tjenestekjøp fra Rogaland Revisjon IKS. Opptak av Klepp og ajourførte selskapsdokumenter blir endelig godkjent med den siste deltakerens vedtak. Skulle ikke søknaden fra Klepp kommune oppnå godkjenning av samtlige nåværende deltakere, avsluttes tjenesteleveransen fra selskapet. Klepp kommunestyre vil i slikt tilfelle måtte vurdere alternativ løsning for sin kommunerevisjon.

Med den administrative felles innstilling fra eierkommunene om å godkjenne Klepp som ny deltaker har styret i Rogaland Revisjon gitt følgende uttalelse: «*Styret har i sitt forslag til årsbudsjett for 2025 og økonomiplan 2025-2028 lagt til grunn at det kan bli en slik utvidelse. Med den innstilling fra eierkommunene om å godkjenne Klepp som ny deltaker uttaler styret i Rogaland Revisjon IKS at de er positive til at også Klepp kommune kommer inn på eiersiden. Styret mener at det er positivt at alle kommuner er med, og en styrke for selskapet at kompetansen kan erfares og deles i hele fylket*».

2. Kapitalinnskudd, eierbrøk og representasjon ved inntreden i selskapet

Krav om innskuddsplikt og måten eierandel for ny deltaker skal beregnes på fremgår av selskapsavtalen §6. Tilsvarende følger av §8 at hver deltaker skal ha ett medlem i representantskapet, og to varamedlemmer, som velges av by-/kommunestyret/fylkestinget selv.

Kapitalinnskuddet for nye deltakere skal i henhold til selskapsavtalen fastsettes ut ifra nøkkeltallet kr 12,82 per innbygger (i 2022), tillagt årlig justering med kommunal deflator. Deflatoren ble i 2023 på 5,3%. Justert nøkkeltall per 01.01.2024 er således kr 13,60 per innbygger. Folketallet per 01.01.2022 skal legges til grunn i beregningen. Klepp kommune hadde 20.163 innbyggere. Kapitalinnskuddet for Klepp kommune blir med dette totalt kr 272.190 og er en engangsutgift for kommunen. Oppgjørsfristen settes til innen 01. november 2024. Selskapets totale selskapskapital, etter innbetaling fra Klepp utgjør kr 5.801.970 (før 5.529.780).

Eierbrøken i selskapet tar utgangspunkt i folketallet per 01.01.2022 og skal i henhold til bestemmelsene i selskapsavtalen justeres hvert 4. år, det vil si neste gang i 2026 med grunnlag i faktisk folketall per 01.01.2026. Ny deltaker sin eierbrøk skal fastsettes med grunnlag i gjeldende selskapsavtale sin eierbrøk.

Eierbrøken er sammensatt av to elementer. Rogaland fylkeskommune har en eierandel på 15,00% fast og primærkommunene 85,00%. Andelen på 85% fordeles deltakerkommunene i henhold til folketallet, det vil si nå per 01.01.2022.

Totalt folketall i deltakerkommunene per 01.01.2022 inkludert Klepp var 495.615, hvorav Klepp kommune 20.163. Vektet med 85% som skal fordeles på deltakerkommunene gir det en eierandel i selskapet or Klepp kommune på 3,46%.

Eierandelen har betydning for det pro-rata ansvar for selskapets gjeld og forpliktelser som Klepp kommune påtar seg ved å gå inn som deltaker. I tillegg uttrykker

eierandelen stemmevekten kommunen har i representantskapets avgjørelser. Endelig eierbrøk inkludert Klepp fremgår av ajourført selskapsavtale §6 (vedlegg 2).

Representantskapet skal med godkjenning av Klepp kommune, utvides med 1 medlem som oppnevnes av kommunestyret i Klepp og det skal oppnevnes to varamedlemmer (selskapsavtalen §8 og IKS-lovens bestemmelser). Valgperioden er 4 år og følger kommune- og fylkestingets valgperiode. Selskapets representantskap med Klepp som ny eier, vil fremover ha totalt 26 medlemmer.

Selskapets styre velges av representantskapet etter innstilling fra valgkomiteen. Samtlige deltakere i selskapet kan fremme forslag om styremedlemmer til valgkomiteen. Valgkomiteens rammer fremgår av selskapsavtalen §9. Et eventuelt ytterligere presisert mandat fastsettes av representantskapet selv. Styrets fem eiervalgte medlemmer tjenestegjør 4 år om gangen.

3. Konsekvenser av utvidelsen for dagens deltakere og selskapet

Vurderinger av søknaden i forhold til eierstrategien

Parallelt med ajourføring av selskapsavtalen i 2023, reviderte også eierfellesskapet sin eierstrategi overfor selskapet. Eierstrategien defineres nærmere både eiernes motiver og mål med eierskapet, i tillegg er det satt utviklingsmål og resultatkrav overfor selskapet.

Opptak av Klepp kommune som ny deltaker samsvarer med definert kjerneområde for selskapet og leveranser av tjenester er i tråd med kjerneoppgavene. Selv om geografisk avgrensning er mindre vesentlig nå, med blant annet digital samhandling, er fylkeskommunen og kommuner i Rogaland det prioriterte kjerneområdet for eierne. Uttrykt utviklingsmål for selskapet i eierstrategien er blant å være det fremste innen kommunerevisjon slik revisjonsoppdraget er definert i kommuneloven. Måter å oppnå dette på er å bygge kompetanse og kunnskap om kommunesektoren gjennom bredden som eierfellesskapet representerer. Klepp kommune som ny deltaker bygger opp om dette. Grunnlaget for at selskapet også bidrar med faglig kunnskapsdeling og læring på tvers forsterkes ved å godkjenne søknaden om ny deltaker. Eierfellesskapet har konkret stilt en forventning til selskapet om at det minst to ganger i valgperioden avholdes en fagsamling med utvalgte tema som bidrar til relevant utviklings-, forbedrings- og effektiviseringsarbeid i sektoren.

Vurderinger av risiko

~~Det følger av IKS-loven at dersom en av deltakerne er underlagt ROBEK¹-bestemmelsene i kommuneloven, «smitter» det over på selskapet og~~

~~eierfellesskapets handlemåte. Opptak av Klepp kommune medfører ikke en slik risiko jfr. Kommunens avlagte årsregnskap 2023. Der fremgår det at kommunen hadde et~~

¹ ROBEK = Register om betinget godkjenning og kontroll. Gjelder kommuner/fylkeskommuner som er i økonomisk ubalanse

netto driftsresultat på 5,84% (kr 110 mill). Avsetning til disposisjonsfond økte med 371 mill. og utgjorde 19,7% av driftsinntektene. Netto lånegjeld var på 47,6% ved utgangen av 2023.

Som ny deltaker i selskapet forplikter Klepp seg til å betale kapitalinnskuddet og for revisjonstjenestene. Tjenestene leveres etter medgåtte timer og til den timeprisen som representantskapet fastsetter i sitt årlige budsjettvedtak. På samme måten som de øvrige eierne er det kontrollutvalget i Klepp som vil utøve bestillerrollen overfor selskapet innenfor den budsjettrammen kommunestyret i Klepp vedtar for kontroll- og tilsynsområdet. I 2023 utgjorde forbruket samlet snaut kr 1,27 mill. Dette inkluderer også tjenester som kontrollutvalget får levert ved at Klepp kommune er deltaker i Rogaland Kontrollutvalgssekretariat IKS.

For de nåværende deltakerne i Rogaland Revisjon IKS påløper det ingen ytterligere utgifter som følge av at ny deltaker trer inn. Eierbrøk justeres, og samtlige kommuner får en nedjustert eierandel. Fylkeskommunens eierandel står fast med 15,00%. Det er fortsatt ingen deltaker som har flertall alene i representantskapet. For å oppnå 2/3 flertall vil det minst måtte være nødvendig med stemmen fra fylkeskommunen og fire av kommunene.

Styret i selskapet har i sitt forslag til budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028 tatt hensyn til at det kan bli godkjent at ny deltaker trer inn. Det handler både om å ha tilstrekkelig kapasitet og at det gir brutto økte inntekter. For de 5 aktuelle månedene i år vil tjenesteleveransen måtte løses innenfor eksisterende ressursrammer. Eventuelt behov for rekruttering av ansatte i selskapet er opplyst å være krevende i dagens arbeidsmarked. Følgelig vil en slik løsning måtte påregnes å ta noe tid.

Fylkesdirektørens vurderinger

Det har vært gjennomført felles administrativt drøftingsmøte der hele eierfellesskapet var invitert for å sammen vurdere søknaden, konsekvenser og drøfte innstillingen i saken. Blant de som deltok vurderes at anbefaling om godkjenning av søknaden er i samsvar med eierstrategiens mål og forventninger om utvikling av selskapet. Godkjenning av at Klepp kommune går inn som deltaker vurderes å bygge opp om eiernes mål om å utvikle selskapet videre til å være blant de fremste innen kommunerevisjon. Styret i selskapet har avgitt tilsvarende positiv uttalelse til at søknaden fra Klepp godkjennes. Med eiernes forventninger og selskapets egen strategi om kvalitet og utvikling av en dyktig kommunerevisjon, tilrås det at fylkestinget godkjenner søknaden fra Klepp kommunestyre.

Vedlagte selskapsavtale er ajourført med Klepp som ny deltaker og de siste endringer i IKS-loven. Eierstrategien er tilsvarende ajourført. Her er også faktaopplysninger fra selskapets årsregnskap 2023 innarbeidet.

Konklusjon

I samsvar med eierstrategiens forventning om utvikling av selskapet gjennom målrettet vekst i antall deltakere og selskapets egen strategi om kvalitet og utvikling, tilrås det at fylkestinget godkjenner søknaden.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/58389-3

Saksbehandler: Janne Gryte Malmin

Avdeling: Økonomiavdelingen

Søknad om støtte til TV-aksjonen 2024 - Barnekreftforeningen

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
129/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Sammendrag

Det vises til saksframlegg.

Fylkesdirektørens innstilling

Rogaland fylkeskommune støtter TV-aksjonen NRK Barnekreftforeningen med 300 000 kroner. Beløpet dekkes over ansvar 130300 og tjeneste 48003 Til FUs disposisjon.

Gunn Claire Westad
fylkesdirektør

Øyvind Langeland
Økonomi og eiendomsdirektør

Bakgrunn for saken

TV-aksjonen er NRKs årlige innsamlingsaksjon og går i år av stabelen søndag 20. oktober. I år er det 50 år siden TV-aksjonen startet. TV-aksjonen er verdens største dugnad og innsamlingsaksjon har utviklet seg til et nasjonalt løft for en god sak. Rundt 100 000 bøssebærere går fra dør til dør og banker på hjem i hele Norge. I tillegg bidrar bedrifter, skoler, barnehager, organisasjoner, regjeringen og andre med gaver og innsamlinger. Hvert år går pengene til et nytt og viktig formål.

Årets TV-aksjon går til Barnekreftforeningen, som skal etablere familiehus ved universitetssykehusene i Tromsø, Trondheim, Bergen og Oslo. Her kan barn med alvorlig sykdom og familien deres bo sammen mens barnet får behandling.

Problemstilling

Fylkeskommunen har mottatt en oppfordring fra TV-aksjonens fylkeslag om å støtte årets TV-aksjon.

Saksopplysninger

Barnekreftforeningen er tildelt TV-aksjonen NRK i jubileumsåret 2024. Årets TV-aksjon skal hjelpe barn rammet av kreft og andre alvorlige sykdommer. Annenhver dag får et barn i Norge kreft, og hver uke blir 10 barn født med hjertefeil. Når et barn blir alvorlig sykt, rammes hele familien.

For pengene fra TV-aksjonen ønsker Barnekreftforeningen å etablere familiehus ved universitetssykehusene i Tromsø, Bergen, Trondheim og Oslo.

I Sverige, Danmark og Finland ønskes familier med langtidssyke barn velkommen i familiehus i nærheten av behandlingsstedet. Nå vil også norske barn få muligheten til å ha familien rundt seg mens de behandles for alvorlig sykdom. Her skal foreldre og søsken lett kunne bevege seg mellom sykehuset og familiehuset slik at de kan leve et tilnærmet normalt hverdagsliv. Det vil også bli lagt til rette for å få besøk av besteforeldre og andre som er tett på.

Rogaland fylkeskommune har i mange år gitt et økonomisk bidrag til TV-aksjonen basert på antall innbyggere i fylket. Fra og med 2018 har støtten vært 0,6 kroner pr. innbygger. I 2023 gikk pengene fra TV-aksjonen til Redd Barnas arbeid for å hjelpe barn som er rammet av krig og konflikt, og i en verden med et høyt konfliktnivå vedtok fylkesutvalget å gi en ekstra støtte. Fylkeskommunen bidrag var på 500 000 kroner.

I nominell kroneverdi var fylkesdirektørens forslag til bidrag pr. innbygger i 2023 lavere enn for eksempel bidraget fra Stavanger kommune (0,99 krone pr. innbygger) og Sandnes kommune (1,51 kroner pr. innbygger). Men det er en betydelig forskjell på nivået på frie inntekter mellom fylkeskommunen og kommunene. I 2023 hadde fylkeskommunen i underkant av 15 000 kroner i frie inntekter pr. innbygger, mens Stavanger og Sandnes hadde henholdsvis om lag 68 000 og 65 000 kroner pr.

innbygger. Det vil si om lag 4,5 ganger høyere frie inntekter pr. innbygger enn fylkeskommunen. Korrigert for denne forskjellen i frie inntekter måtte fylkeskommunens bidrag vært på 0,22 kroner pr. innbygger for å være på tilsvarende nivå som Stavanger kommune (0,99 kroner pr. innbygger) eller 0,34 kroner som Sandnes kommune (1,51 kroner pr. innbygger).

Fylkesdirektøren viser med dette at fylkeskommunen gir et betydelig bidrag til TV-aksjonen ut fra inntektsforutsetningene.

Fylkesdirektørens vurderinger

Det er fylkesdirektørens vurdering at Rogaland fylkeskommune bør støtte TV-aksjonen 2024. Fylkesdirektøren har lagt til grunn at fylkesutvalgets støtte i 2023 med en rund sum var en ekstraordinær tildeling, og at det er beregningsgrunnlaget som ble lagt til grunn i 2022 og årene før, 0,6 kroner pr innbygger, som skal benyttes. Pr. 1. januar 2024 var det 499 417 innbyggere i Rogaland, noe som tilsvarer en økonomisk støtte på 300 000 kroner i 2024.

Beløpet dekkes over ansvar 130300 og tjeneste 48003 til FUs disposisjon.

Til orientering er det budsjettert med 2 mill. kroner på den aktuelle budsjettposten i 2024. Etter bevilgningen til TV-aksjonen gjenstår 800 000 kroner til disposisjon for resten av året.

Konklusjon

TV-aksjonen NRK 2024 Barnekreftforeningen gis en støtte på 300 000 kroner. Beløpet dekkes over ansvar 130300 og tjeneste 48003 Til FUs disposisjon.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/61612-2

Saksbehandler: Karianne Mæle Thuestad

Avdeling: Økonomiavdelingen

Høringssvar - Ny lov om offentlige anskaffelser - delutredning II

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
130/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget

Sammendrag

Anskaffelsesutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 4. november 2022 for å gjennomgå regelverket for offentlige anskaffelser og komme med forslag til endringer. Utvalget er bedt om å dele arbeidet i to. Denne høringen gjelder delutredning II.

Delutredning II behandler spørsmål knyttet til åpenhet om eierskap og skatt, hensynet til lokale og regionale leverandører, reglene om oppdragsgiveres erstatningsansvar for brudd på regelverket, avvisningsreglene, regelverkets geografiske anvendelsesområde og sikkerhet og beredskap i offentlige anskaffelser.

Fylkesdirektørens innstilling

Det fremmes følgende høringssvar:

Rogaland fylkeskommune støtter i det vesentlige anskaffelsesutvalgets forslag i delutredning II. Rogaland fylkeskommune mener at på enkelte punkter i høringen er oppdragsgiversidens innvendinger ikke blitt tilstrekkelig belyst og konsekvensene ved

å innføre de foreslåtte reglene bør vurderes grundigere. Dette gjelder særskilt følgende forslag:

- Klage til klagenemnda innenfor karensperioden gis oppsettende virkning.
- Midlertidig avgjørelse mot fortsatt kontraktsoppfyllelse ved påstand om ulovlig direkteanskaffelse,
- og oppsigelsesplikt ved ulovlige tildelingsbeslutninger, før spørsmålet om ulovlig direkteanskaffelse er endelig avgjort.

Saksforelegget med fylkesdirektørens vurdering og utdyping av ovennevnte følger som en del av høringssvaret.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Øyvind Langeland

økonomisjef

Bakgrunn for saken

Anskaffelsesutvalget har fått i oppgave av Nærings- og fiskeridepartementet å gjennomgå regelverket for offentlige anskaffelser og komme med forslag til endringer.

Utvalget er bedt om å dele arbeidet i to. Delutredning II er nå ferdigstilt og har høringsfrist 30. august 2024.

Fylkesutvalget behandlet 23.01.2024 høringsuttalelse til delutredning I (sak 2/2024).

Problemstilling

Fylkesutvalget bes ta stilling til høringsuttalelse til delutredning II.

Saksopplysninger

I andre del av arbeidet har utvalget sett nærmere på spørsmål knyttet til åpenhet om eierskap og skatt, hensynet til lokale og regionale leverandører, reglene om oppdragsgiveres erstatningsansvar for brudd på regelverket, avvisningsreglene, regelverkets geografiske anvendelsesområde og sikkerhet og beredskap i offentlige anskaffelser.

Fylkesdirektørens vurderinger

Anskaffelsesutvalget foreslår en rekke endringer som vil ha store konsekvenser for fylkeskommunen som oppdragsgiver. Enkelte forslag vil kunne føre til at fremdriften forsinkes, noe som er uheldig i seg selv, men har særskilt stor betydning for bygg- og anleggsprosjekter. Det fremsettes også forslag som er særlig uheldig for oppdragsgiver når det gjelder kontraktsinngåelse, noe som vil kommenteres nærmere i det følgende.

Fylkesdirektør ser det som positivt at regelverket forenkles og at håndhevingssystemet dreies mot tiden før kontraktsinngåelse. Det er imidlertid viktig at ulempene for oppdragsgiver med forsinket fremdrift og økte kostnader tas i betraktning. Enkelte av forslagene er ikke nærmere utredet, og enkelte av forslagene innebærer en overimplementering i forhold til direktivbestemmelser. Utvalgsmedlem

Dankertsen Hennyng, KS, har kommet med viktige innspill, og fylkesdirektør støtter dissenser fra KS, som på flere punkter løfter frem konsekvensene for oppdragsgiver.

Fylkesdirektør har særlig innvendinger mot å innføre forslag hvor det er påpekt manglende utredning av konsekvenser, og hvor det er påpekt at forslaget fremstår lite samfunnsøkonomisk og ikke fremmer effektiv bruk av samfunnets ressurser. Det er blant annet vesentlige motforestillinger til forslag om oppsigelsesplikt.

Det registreres at det er relativt få dissenser i anskaffelsesutvalget til tross for betydelige regelverksendringer, og at det i stor grad er utvalgsmedlem fra KS som utgjør utvalgets mindretall, i noen tilfeller sammen med utvalgsmedlem fra LO.

1. Del VII Håndhevingssystemet og del VIII gjennomføring av håndhevingsdirektivene

2.1 Kapittel 21 punkt 21.6

Et sentralt forslag fra utvalget er å endre dagens håndhevingssystem ved å dreie håndhevingen mot tiden før kontraktsinngåelse, og slik begrense behovet for etterfølgende erstatningssøksmål. Det er foreslått at klage til klagenemnda innenfor karensperioden gis oppsettende virkning (suspensjon), jf. § 26-3, og at klagenemndas avgjørelser gjøres bindende, jf. § 30-3.

Fylkesdirektøren mener at utvalgets forslag angående suspenderende virkning vil innebære langt flere klagesaker til klagenemnda, og utsettelse av kontraktsinngåelse vil bli enklere å oppnå. Forslaget innebærer at selv en åpenbart grunnløs klage vil utsette kontraktsinngåelsen. Forslaget er en betydelig endring som vil ha store konsekvenser for oppdragsgiver, som ofte har behov for snarlig kontraktsinngåelse med tanke på fremdriften i et prosjekt. For å unngå at håndhevingssystemet blir misbrukt for å oppnå utsettelse, bør det være en viss terskel for å inngi klage. Regulering av klagegebyr og sakskostnadsansvar er særlig viktig for å motvirke klager som klart ikke kan føre frem. Klagegebyret bør være en del høyere enn gjeldende kr. 8000 for rådgivende uttalelse, og bør fastsettes på nivå med Danmark og Finland, hvor gebyret er hhv. 30 000 og 25 000 norske kroner. Fylkesdirektøren støtter forslaget om sakskostnader, jf. § 31-2, men det ville være en fordel om det presiseres hva som menes med begrepet «uten aktverdig formål» i den foreslåtte lovteksten.

Det vil være en vesentlig ulempe for oppdragsgiver at klage til KOFA vil utsette adgangen til å inngå kontrakt, uten at det først er klaget til oppdragsgiver. Ettersom klage til KOFA må fremsettes innenfor karensperioden for å gi oppsettende virkning, er det grunn til å tro at leverandører i enkelte tilfeller vil få tidsnød med inngivelse av klage til KOFA, og at leverandør derfor ikke rekker å klage til oppdragsgiver i like stor grad som før. Utsettelse av kontraktsinngåelse ved klage til KOFA vil være spesielt inngripende ved mindre anskaffelser og avtaleinngåelse som haster i forhold til fremdrift.

Til tross for vesentlige endringer i klagenemndas saksbehandling, ser ikke utvalget behov for større endringer i KOFAs organisering eller saksbehandling, og heller ikke mer enn en relativt beskjeden økning av nemndas budsjett. Fylkesdirektøren vil til dette påpeke at saksbehandlingstiden i klagenemnda vil være av stor betydning for oppdragsgiver dersom utsettelse av kontraktsinngåelsen utsettes ved klage. Det er derfor viktig at klagenemnda har tilstrekkelige ressurser til rask avgjørelse av suspensjonsspørsmålet. Fylkesdirektøren støtter forslaget om rask saksbehandlingsfrist, men en frist på 15 dager ville være mer hensiktsmessig ut fra konsekvensene dette innebærer for oppdragsgiver, jf. punkt 29.6.1.

Fylkesdirektøren er videre av den oppfatning at det bør fastsettes en saksbehandlingsfrist også for de tilfeller hvor KOFA kommer til at suspensjonen skal forlenges. Dette vil kunne forhindre unødvendige forsinkelser i oppstart av bygge- og anleggsarbeider. Det vil både for oppdragsgiver og vinnende tilbyder ofte være behov for en rask avklaring også i disse tilfellene. Fylkesdirektøren kan ikke se at denne problemstillingen er omtalt av utvalget.

Dersom klagenemndas avgjørelser gjøres bindende, er det viktig at tilliten til klagenemnda er høy. Det er blant annet sentralt at klagenemndas medlemmer ikke har tilknytning til partene i saken, for eksempel advokatmedlemmer som har tilknytning til leverandør.

Kapittel 29 Midlertidige avgjørelser

Punkt 29.6.3 gjelder de tilfeller hvor leverandør har klaget inn en anført ulovlig direkteanskaffelse. Etter gjeldende rett kan det bare besluttes midlertidig forføyning inntil kontrakt er inngått, men leverandør kan kreve erstatning. Utvalget foreslår at det

åpnes for midlertidige avgjørelser mot fortsatt kontraktsoppfyllelse ved ulovlig direkteanskaffelser, og oppsigelsesplikt.

Både for oppdragsgiver og leverandør vil terminering av en inngått kontrakt være en betydelig konsekvens både økonomisk og med tanke på fremdrift. Fylkesdirektøren mener at forslaget innebærer for store konsekvenser, også kontraktsrettslig, til å kunne vedtas.

En forutsetning for avslutning av en inngått kontrakt må være at spørsmålet om ulovlig direkteanskaffelse er endelig avgjort. Fylkesdirektør støtter merknader fra utvalgsmedlem Dankertsen Hennyng. Konsekvensene er ikke vurdert, og det foreligger sterke motforestillinger mot dette forslaget. Eventuelt bør dette innføres som en rett, men ikke plikt, til å si opp kontrakten, slik at oppdragsgiver vil kunne foreta en nærmere vurdering i det konkrete tilfellet. Som det også fremgår av punkt 37.2.2 pålegger ikke håndhevingsdirektivene medlemsstatene en oppsigelsesplikt som supplement til sanksjonen uten virkning.

Kapittel 34 Erstatning

Utvalget har sett spørsmålene knyttet til erstatning i sammenheng med håndhevingssystemet. Utvalgets forslag er at det fortsatt overlates til domstolene å avgjøre erstatningskrav. Fylkesdirektøren stiller seg bak dette forslaget.

Et spørsmål er om klagenemnda også burde uttalt seg om hvorvidt et eventuelt brudd er tilstrekkelig kvalifisert til å kunne utløse erstatningsansvar. Utvalget har i noen grad omtalt dette i punkt 21.9. Som oppdragsgiver ser fylkesdirektøren at det fremsettes erstatningskrav uten nærmere vurdering av om et brudd på regelverket er tilstrekkelig kvalifisert til å utløse erstatningsansvar. Dersom klagenemnda hadde uttalt seg om dette, ville partene enklere kunne vurdere grunnlaget for et eventuelt erstatningskrav. På den andre siden ser fylkesdirektøren fordelene med at det overlates til domstolene å ta stilling til erstatningsvilkårene når også håndhevingssystemet dreies mot prekontraktuell fase.

Når det gjelder utmålingspraksis, jf. punkt 37.7.7, viser utvalget til at utmålingen av erstatning for fortjenestetap fremstår som mer leverandørvennlig enn praksis fra Danmark og Sverige, uten at det synes å være gode grunner for dette. Fylkesdirektør er enig i dette, og støtter også innspill fra mindretallet v/ Dankertsen Hennyng. Dette gjelder blant annet lovregulering av erstatningens størrelse.

Kapittel 37 Oppsigelse av kontrakt

Punkt 37.2.5 gjelder oppsigelsesplikt ved ulovlig tildelingsbeslutning. Fylkesdirektør støtter innspill fra mindretallet v/ Dankertsen Henning og Breiland. Det er bemerket at forslaget medfører en overimplementering ettersom direktivet ikke krever at det innføres bestemmelser om oppsigelsesplikt ved ulovlige tildelingsbeslutninger.

Forslaget fremstår som lite samfunnsøkonomisk og fremmer ikke effektiv bruk av samfunnets ressurser. Forslaget har store konsekvenser for både oppdragsgiver og leverandør, og blant annet kontraktsrettslige konsekvenser bør derfor utredes nærmere.

Det er i forslag til § 21-2 annet ledd presisert at plikten i første ledd ikke gjelder der det foreligger «særlige forhold» som tilsier at kontrakten videreføres. Dersom en oppsigelsesplikt innføres som foreslått, vil det antas at denne bestemmelsen vil kunne brukes i stor utstrekning. Konsekvenser av manglende overholdelse av oppsigelsesplikten vil også være et spørsmål i denne forbindelse, og som i liten grad omtalt av utvalget.

Øvrige innspill i høringen

Oppdragsgivers rettslige forpliktelse til behandling av personopplysninger ved offentlige anskaffelser bør i større grad reguleres i anskaffelsesregelverket.

Konklusjon

Det fremmes høringssvar i tråd med innstillingen.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/76421-1

Saksbehandler: Karianne Mæle Thuestad

Avdeling: Økonomiavdelingen

Anskaffelser i 2023 - generell rapportering

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
12/2024	22.08.2024	Administrasjonsutvalget
131/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget
93/2024	24.09.2024	Fylkestinget

Sammendrag

Formålet med saken er å legge frem den årlige rapporten på anskaffelsesstrategien. Saken tar også sikte på å svare ut verbalpunktet «strammere innkjøpsstrategi» fra økonomiplan 2024-2027, da man oppfatter at verbalpunktet tangerer hovedmålet i innkjøpsstrategien.

Fylkesdirektørens innstilling

Årsrapporten for anskaffelser 2023 tas til orientering.

Verbalpunktet «strammere innkjøpsstrategi» tas til orientering.

Målsatt innsparing fordeles mellom tjenesteområdene basert på volum av skattefinansierte anskaffelser i drift. Mer enn 2/3 vil være knyttet til samferdselsavdelingen. Fylkesdirektøren gis fullmakt til å gjennomføre fordelingen.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Øyvind Langeland

økonomisjef

Bakgrunn for saken

Anskaffelsesstrategien 2021- 2025 ble vedtatt 8. desember 2020. Samtidig ble det vedtatt at det skulle legges frem «en årlig rapportering av oppnådde resultater på vedtatte mål og tiltak».

Årsrapporten legges frem etter samme system som anskaffelsesstrategien, og fremmes for behandling i administrasjonsutvalget, fylkesutvalget og fylkestinget.

Denne saken tar også sikte på å svare ut verbalpunktet «strammere innkjøpsstrategi» fra økonomiplan 2024-2027, da man oppfatter at verbalpunktet tangerer hovedmålet i innkjøpsstrategien.

Ordlyden i verbalpunktet, eller merknaden til tallbudsjettet for drift, lyder som følger:

«For å redusere utgiftene til innkjøp/innkjøpsstrategi ber fylkestinget om en sak til administrasjonsutvalget der en ser på avtaler, vekting av pris og standard på innkjøp for å redusere fylkeskommunens utgifter over tid. Det skal gi noen moderate innsparinger i perioden».

Det ble forutsatt en innsparing i drift på 3 mill. kroner fra 2024, økende til 5 mill. kroner i påfølgende år.

Saksopplysninger

Anskaffelsesstrategien 2021 – 2025 er et av flere organisatoriske virkemidler som skal bidra til å realisere fylkeskommunens overordnede mål. Hovedmål for anskaffelsesstrategien er: «Rogaland fylkeskommune har en anskaffelsesfunksjon som arbeider strategisk for at vi skal realisere våre mål og får dekket våre behov på en bærekraftig og kostnadseffektiv måte».

Siden det er en knytning mellom anskaffelsesstrategien og verbalpunktet, vil verbalpunktet svares ut med hvilke tiltak som er gjort eller er under arbeid med forankring i anskaffelsesstrategien for å redusere fylkeskommunens kostnader. Planlagte tiltak vil også beskrives.

Fylkesdirektørens vurderinger

Årsrapporten viser hvilke tiltak som er utført eller som det har vært jobbet med i 2023 for å nå målene i anskaffelsesstrategien. Den gir også en oversikt over arbeidet som er utført i faggruppe anskaffelser.

Fylkesdirektøren viser innledningsvis til at man har kommet langt med å gjennomføre de mål og tiltak som er satt for de tre satsingsområdene organisering, arbeidsflyt og samfunnsansvar.

I koordineringen av fylkeskommunens anskaffelser er det en løpende ambisjon om å skape mest mulig verdi for knappe ressurser. Det er innen samferdselsområdet fylkeskommunen kjøper mest varer og tjenester, og her og andre steder blir nok underliggende besparelser sett i sammenheng med volumvekst og nye funksjonelle krav. Å synliggjøre kvantitative gevinster – økt verdi for pengene, er likevel en uttalt ambisjon, men det kan være krevende å imøtekomme en forventning om uttrekk fra budsjettet – slik det kommer til uttrykk i årsbudsjettet for 2024 og 2025.

Fylkesdirektørens tilnærming til generelle vedtak om innsparing knyttet til anskaffelser blir ofte å fordele målsatt innsparing mellom tjenesteområdene basert på volum av skattefinansierte anskaffelser i drift.

I det strategiske anskaffelsesarbeidet er det satsingsområdet arbeidsflyt som er mest relevant med tanke på å redusere Rogaland fylkeskommunes kostnader over tid.

Faggruppe anskaffelser har i 2023 ansatt en dedikert avtaleforvalter. Å gjennomføre bestillinger i organisasjonen har fremstått som fragmentert og ressurskrevende. Avtaleforvalteren utarbeider rutiner for bestillinger slik at bestillingsprosessen blir mer strømlinjeformet, bistår i enkeltbestillinger og sikrer at kontraktsbetingelsene blir overholdt, spesielt med hensyn til priser.

Gjennom e-handelsprosjektet er det gjort en kartlegging av bestillerrollen i Rogaland fylkeskommune for å få et grunnlag i arbeidet med å effektivisere bestillingsprosessen. For å øke volumet av bestillinger i e-handelssystemet er det også gitt tilbud om kompetanseheving i bestillerrollen. På sikt vil dette gi både administrative besparelser og økt avtalelojalitet.

Ved bruk av e-handel har Rogaland fylkeskommune god oversikt over vårt forbruksmønster, som også gjør det enklere å utarbeide mer treffsikre avtaler.

Det ligger i målbildet for 2025 at Rogaland fylkeskommune skal arbeide systematisk med bruk av analyser for å gi anskaffelser et strategisk løft. Implementering av nye e-handelsbaserte avtaler og økning av volum i e-handel er sentralt for å få et godt grunnlag for analysearbeidet. Effektivisering og forbedring av bestillingsprosessene bereder grunnen for at vi skal nå dette målet.

Analysearbeidet vil innebære en gjennomgang av eksisterende rammeavtaler, og vurdering av om enkelte avtaler kan slås sammen for å bedre vilkårene. Ved å slå sammen flere avtaler, vil dette lette avtaleoppfølgingen ved mer ensartede kontraktsvilkår og færre avtaler å følge opp. Analysearbeidet vil gi et grunnlag for behovskartlegging, og muliggjør at fylkeskommunen kan prioritere på en god måte i anskaffelsesarbeidet.

Faggruppe anskaffelser arbeider også med å ta ut potensialet i å ha dynamiske innkjøpsordninger for aktuelle områder. En dynamisk innkjøpsordning innebærer at man har kvalifisert leverandører på forhånd og at de kvalifiserte leverandørene konkurrerer om konkrete oppdrag. Dette har mange oppdragsgivere høstet gode effekter av både med tanke på pris og kvalitet. Rogaland fylkeskommune har på nåværende tidspunkt tre dynamiske innkjøpsordninger på henholdsvis møbler, renholdsmaskiner og bygningsbesiktigelse.

Fra nyttår ble det innført ny regel som krever at offentlige oppdragsgivere skal vektlegge miljøhensyn med 30 % i alle anskaffelser med mindre det foreligger spesielle unntak. Det følger av styringsdokumenter for anskaffelser at det skal utarbeides en kontraktstrategi for hver enkelt anskaffelse for å dokumentere hvilke valg og beslutninger man har tatt, blant annet for finne den riktige balansen mellom kostnad og kvalitet (miljø inngår i kvalitet). Grundige og gode behovsvurderinger er avgjørende for god økonomistyring, da den største besparelsen ligger i de kjøp som ikke gjennomføres. I strategiperioden er det utarbeidet flere dokumenter for å sikre en god arbeidsflyt der behovsvurderinger står sentralt.

Det vil være sentralt i anskaffelsesarbeidet fremover å utnytte knappe ressurser på en effektiv måte. Rogaland fylkeskommune er medlem av leverandørutviklingsprogrammet som bistår med å komme i kontakt med en større bredde i leverandørmarkedet i enkeltanskaffelser. På denne måten legger man til rette for bedre løsninger og større konkurranser.

Det overordnede målet med anskaffelsesarbeidet er å sikre at samfunnets ressurser utnyttes på den mest effektive måten, i tråd med bestemmelsene i anskaffelsesloven. En effektiv ressursutnyttelse vil alltid bero på en løpende vurdering, og målet er å ha en best mulig ressursforvaltning til enhver tid. Det innebærer at med god ressursstyring vil det ikke være mulig å ha en kontinuerlig innsparingsstrategi, men kostnadsnivået skal fremstå som optimalisert sett opp mot fylkeskommunens målsettinger.

Konklusjon

Årsrapporten for anskaffelser 2023 tas til orientering.

Verbalpunktet «strammere innkjøpsstrategi» tas til orientering.

Målsatt innsparing fordeles mellom tjenesteområdene basert på volum av skattefinansierte anskaffelser i drift. Mer enn 2/3 vil være knyttet til samferdselsavdelingen. Fylkesdirektøren gis fullmakt til å gjennomføre fordelingen.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2024/60259-1

Saksbehandler: Øyvind Langeland

Avdeling: Økonomiavdelingen

Ryfylkefondet kommunalt oppgavefellesskap - eventuell videreføring av avtale om konsesjonskraftmidler (for perioden 2025-2029)

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
132/2024	27.08.2024	Fylkesutvalget
92/2024	24.09.2024	Fylkestinget

Vedlegg:

- 1 Samarbeidsavtale Ryfylkefondet - utkast til justeringer
- 2 Avtale om konsesjonskraftmidlar - utkast for perioden 2025-2029

Sammendrag

Partene i oppgavefellesskapet – fire kommuner og fylkeskommunen – skal innen utgangen av 2024 behandle spørsmålet om fornying av avtalen om konsesjonskraftmidler i ny 5-årsperiode (2025-2029). Denne saken er også ment å fungere som et oppspill for de øvrige partene i samarbeidet.

Gitt beholdningen av udisponerte midler i Ryfylkefondet tilrår fylkesdirektøren at samarbeidet inntil videre opprettholdes i en ny avtaleperiode. Sett i lys av dagens fondsbeholdning og utsikter til forholdsvis høye strømpriser i avtaleperioden, kan det være aktuelt at tilskuddssatsen halveres fra 10 til 5 prosent for årene 2025-2029.

Alternativt kan det legges opp til at tilskuddssatsen holdes uendret på 10 prosent, med forventninger om at Ryfylkefondet tar et større finansielt ansvar for finansieringen av infrastruktur i Ryfylke. Fylkesdirektøren tar utgangspunkt i det siste. Fylkesdirektøren fastholder, som tidligere anbefalt, at ordningen med tilskudd til Ryfylkefondet på sikt bør avvikles.

Fylkesdirektørens innstilling

Fylkestinget i Rogaland tar sikte på å videreføre «Ryfylkefondet kommunalt oppgavefellesskap», og foreslår at de justeringene som framgår av vedlagte utkast til samarbeidsavtale innarbeides med virkning fra 01.01.2025.

Fylkestinget i Rogaland foreslår at avtale om overføring av konsesjonskraftmidler til Ryfylkefondet for perioden 2025-2029 inngås i tråd med vedlagte utkast.

Fylkestinget legger til grunn følgende forutsetninger:

- Ny avtaleperiode er fem år, dvs. 2025-2029.
- Deltakerkommunene holdes uendret i ny avtaleperiode.
- Geografisk virkeområde for bruk av fondsmidler opprettholdes som i avtale for 2021-2024, det vil si nåværende medlemmer av Ryfylkefondet KO.
- Avtalen baseres på de samme kraftverkene som inngår i avtalen for 2021-2024.
- Tilskuddssatsen – andel av netto inntekter som avstås til Ryfylkefondet, holdes uendret i ny avtaleperiode.

Endelig vedtak fattes i desember 2024.

Gunn Claire Westad

fylkesdirektør

Øyvind Langeland

økonomi- og eiendomsdirektør

Bakgrunn for saken

Ryfylkefondet kommunalt oppgavefellesskap (KO) er et samarbeid mellom kommunene Sauda, Suldal, Hjelmeland, Strand og Rogaland fylkeskommune. Samarbeidsavtalen om Ryfylkefondet KO ble inngått med virkning fra 01.01.2021 etter behandling i respektive kommunestyre og i fylkestinget. Avtale om konsesjonskraftmidler for perioden 2021-2024 er vedlegg til samarbeidsavtalen. Fylkesdirektøren viser til FT-sak 86/21 (26.10.2021).

I et av punktene i avtale om konsesjonskraftmidler for perioden 2021-2024 står dette: *«Partene skal innen utgangen av 2024 behandle spørsmål om fornying av avtalen i ny 5-årsperiode.»*

Problemstilling

Spørsmålet det skal tas stilling til, er om avtalen skal videreføres slik at Rogaland fylkeskommune og ovennevnte kommuner også etter 31.12.2024 yter tilskudd til Ryfylkefondet, og om det i så fall må gjøres endringer i avtaleverket.

Fylkesdirektøren legger opp til at Rogaland fylkesting først tar stilling til disponeringen av sin overskytende kraft, altså hvorvidt man fortsatt ønsker at deler av den økonomiske avkastningen skal avstås til Ryfylkefondet KO. Dette kan skje på bestemte vilkår, for eksempel krav om at primærkommunene fornyer sin forpliktelse.

Rogaland fylkeskommunes valg kan ha betydning for primærkommunenes valg.

Saksopplysninger

Ryfylkefondet eksisterte i en litt annen form før 2021, da også med Forsand kommune som bidragsyter til fondet. Sandnes kommune valgte å trekke de aktuelle kraftverkene i Lysebotn ut av samarbeidet om Ryfylkefondet etter sammenslåingen med Forsand kommune.

Strukturreformene som trådte i kraft 01.01.2020 hadde store konsekvenser for de gamle avtalepartenes fordeling av vannkraft – og dermed inntekter – av

konsesjonskraft. I 2019 var om lag 70.000 MWh av Forsands primærrettigheter til konsesjonskraft såkalt overskytende kraft som etter gjeldende regler tilfalt det regionale forvaltningsnivået – Rogaland fylkeskommune. Fylkeskommunen mistet dette inntektsgrunnlaget i sin helhet fra 2020.

Generelt om ordningen med konsesjonskraft

Ordning med konsesjonskraft er i hovedsak basert på følgende elementer:

Når det gis konsesjon til kraftutbygging, får de berørte kommuner - som en kompensasjon for ulemper – tildelt en rettighet til å kjøpe 10 % av kraftmengden til en normert pris. For konsesjoner tildelt etter 10.04.1959, fastsettes denne prisen årlig av sentrale myndigheter og ligger normalt betydelig under markedspris. For eldre kraftverk settes prisen til den faktiske selvkostpris for de ulike kraftverk. Kraften fordeles mellom de berørte kommuner etter en fordelingsnøkkel som fastsettes etter konkrete vurderinger for hver enkel utbygging. Konsesjonskraften kan anvendes til eget forbruk eller selges i markedet.

Uttak av konsesjonskraft for den enkelte kommune kan ikke overstige såkalt «alminnelig forbruk» i kommunen. Dette omfatter både privat og offentlig forbruk, samt forbruk til næringsformål med unntak for særskilt kraftkrevende industri. Hvis tildelt konsesjonskraft overstiger «alminnelig forbruk», overføres rettighetene til uttak av overskytende kraftmengde til vedkommende fylkeskommune.

Inntekter fra konsesjonskraft vil variere både med prisnivå og kraftvolum. Den normerte innkjøpspris har ligget på et temmelig stabilt nivå og for de fleste kraftverk langt under markedspris. Salgsinntekter vil variere ut fra markedssvingninger og hvilken form for forvaltning som velges. Kraftvolumet kan endres på ulike måter:

- Kraftutbygging / tildeling av nye konsesjoner
- Korreksjoner pga. beregningstekniske justeringer
- Endringer i «alminnelig forbruk» i kommunene (som medfører tilsvarende endring med motsatt fortegn for fylkeskommunene)
- Endringer i kommunestruktur (se nærmere omtale nedenfor)

Inntekter fra konsesjonskraft er å betrakte som frie inntekter på linje med skatt og rammetilskudd. Øremerking til bestemte formål (som f.eks. tilskudd til Ryfylkefondet) er således basert på frivillighet.

Tidligere avtaler om tilskudd til Ryfylkefondet

Ryfylkefondet ble etablert i 1986 som en følge av Ulla-Førre-utbyggingen på 1970- og 1980-tallet. Opprinnelig var det kommunene Suldal og Hjelmeland – i tillegg til Rogaland fylkeskommune – som var parter i avtalen. Senere ble Forsand kommune og kraftproduksjonen i Lyse-området inkludert i avtalen. Fra og med 2013 har også Sauda kommune og kraftproduksjonen der inngått i avtalen.

Avtalene har vanligvis vært inngått for en femårsperiode. Årsaken til at nåværende avtale er inngått for årene 2021-2024 og avtalen før dette var for årene 2018-2019, var at kommunereformen som trådte i kraft i 2020 hadde betydelige konsekvenser for fordelingen av konsesjonskraft og gjorde at det tok lang tid å lande en ny avtale. Sandnes kommune valgte til slutt å tre ut av samarbeidet med sin kraft fra Forsand.

Strukturen i avtalene har vært nokså uforandret opp gjennom årene. Det viktigste elementet er at både fylkeskommunen og kommunene skal overføre til fondet en nærmere fastsatt andel (vanligvis 10 prosent) av sine netto inntekter fra nærmere definerte kraftanlegg.

I de første avtaleperiodene var kraftprisen relativt lav, og gjennomsnittlig årlig tilskudd til fondet fra fylkeskommunen var i perioden 1987-2001 i overkant av 0,5 mill. kroner. Fra midten av 2000-tallet økte tilskuddet betydelig og lå lenge i størrelsesorden 5-8 mill. kroner.

De senere års bidrag til Ryfylkefondet fra Rogaland fylkeskommune:

År	Grunnlag, volum fra definerte kraftanlegg (GWh eller 1000 MWh)	10 prosent av netto inntekt fra denne vannkraften (mill. kr)
2014	249,8	3,1
2015	290,6	1,9
2016	289,4	2,9
2017	285,7	3,9

2018	251,2	6,8
2019	237,6	5,8
2020	155,0	0,0
2021	158,9	9,8
2022	156,7	14,7
2023	138,0	6,2

Vi ser noen trender: Redusert volum av overskytende kraft som tilfaller fylkeskommunen fra anlegg som inngår i samarbeidet. Dette har sammenheng med nevnte strukturreform, men også økte uttak i primærkommunene.

Primærkommunene – les: Hjelmeland kommune – tar også ut den billigste kraften, og overlater den dyreste kraften til fylkeskommunen.

Fra 2018 har det fylkeskommunale tilskuddet til Ryfylkefondet steget som følge av høyere strømpriser. På tross av et betydelig redusert volum fra 2020 var tilskuddet rekordhøyt i 2021 og 2022. I det første pandemiåret var strømprisene svært lave, slik at bidraget til Ryfylkefondet ble beregnet til null.

Bruk av fondsmidlene

Formålet med fondet framgår av § 4 i samarbeidsavtalen:

§ 4 Føremål, oppgaver og myndighet

- 1. Ryfylkefondet sin kapital vert skapt ved overføring av konsesjonskraftverdi frå Partane. Avkastning av Ryfylkefondet skjer gjennom plassering av kapital på renteberande konto i bank.*
- 2. Fondsmidlane skal nyttast til utviklingstiltak for å sikra og auka busetting i Ryfylkeregionen. Midla skal primært nyttas til infrastruktur og næringsutvikling i regionen.*
- 3. Oppgåvefellesskapet kan og løyva midlar til felles prosjekt som Ryfylkekommunane har med Rogaland fylkeskommune og andre kommunar.*
- 4. Representantskapet kan fastsetja nærare retningslinjer for prioritering av tiltak og søknader.*

5. *Med Ryfylkeregionen meinast primært kommunane Sauda, Suldal, Hjelmeland og Strand.*

Ifølge fondets egne nettsider (www.ryfylkefondet.no) har Ryfylkefondet bidratt med følgende tilskudd de siste tre årene:

- 41,6 mill. kroner til næringsutvikling og infrastruktur
- 4,3 mill. kroner til festivaler og arrangement
- 2,8 mill. kroner til kulturminneforvaltning
- 2,4 mill. kroner til prosjekter som fremmer bolyst

Kraftprisene har betydning for hvor mye fondet får tilført hvert år. Ved årsskiftet 2023/2024 disponerer Ryfylkefondet en samlet kapital på hele 125 mill. kroner. Den store fondsbeholdningen må ses i sammenheng med store utbetalinger fra samarbeidspartene de siste tre årene som følge av høye strømpriser. Årleg inntekt for fondet var 61 mill. kroner i 2022 og 43 mill. kroner i 2023.

Prosess for å ta stilling til om det skal inngås ny avtale

Som nevnt skal partene innen utgangen av 2024 behandle spørsmålet om fornying av avtalen om konsesjonskraftmidler for en ny 5-årsperiode (2025-2029). Fylkesdirektøren har i den forbindelse vært i kontakt med daglig leder for Ryfylkefondet om prosessen for eventuell fornying. Dersom avtalen ikke videreføres, er det i samarbeidsavtalen bestemt at oppgavefellesskapet kan oppløses ved vedtak fra kommunestyrene og fylkesting hos samtlige parter. Ved oppløsning av oppgavefellesskapet blir beholdningen av netto fondsmidler fordelt mellom partene etter en forholdsmessig andel basert på eierandel. Eierandelen er 1/5 for hver av partene, og er altså uavhengig av innskutt kapital. Den høye fondsbeholdningen kan uansett ses på som et argument for å opprettholde samarbeidet.

Fylkesdirektøren har ved to tidligere anledninger (ved fornyelse av avtale i 2002 og 2021) på prinsipielt grunnlag anbefalt at avtalen avvikles, og at fylkeskommunale satsinger i Ryfylke kanaliseres på vanlig måte gjennom de ordinære budsjettposter. Det kan dreie seg om tiltak i egenregi eller målrettede tilskuddsordninger.

Fylkestinget gjorde de gangene vedtak om at avtalen om tilskudd til Ryfylkefondet skulle videreføres.

Tidlig høsten 2024 må det avklares på prinsipielt grunnlag om det er ønskelig med en videreføring av avtalen. I så fall gjennomføres vurderinger og eventuelt forhandlinger om innholdet i avtalen med sikte på at ny samarbeidsavtale legges fram for behandling i fylkestinget og de enkelte kommunestyrer i november/desember 2024.

Innretning av en eventuell ny avtale om konsesjonskraftmidler

Utmålingen av tilskudd til Ryfylkefondet er regulert i punkt 2 og 3 i dagens avtale:

- 2. Samla konsesjonskraft som tilfell partane frå kraftanlegga Saudefaldene, Ulla-Førre, Breiava kraftverk, Lysebotn kraftverk, Tjodan kraftverk, Flørli kraftverk, og Jøssang kraftverk, er omfatta av avtalen. Rogaland fylkeskommune bidrar med gevinsten for 10 % av samla konsesjonskraftkvantum av nemnde anlegg, og kommunane med 10 % av eige konsesjonskraftkvantum i medhald av dette punktet.*
- 3. Partane overfører verdien av fastsett kraftkvanta i medhald av pkt. 2 etter den pris som til ei kvar tid tilsvarer differansen mellom kjøps- og salspris i den einskilde kommune, referert aktuelle kraftanlegg. Kommunane og Rogaland fylkeskommune skal innan utgangen av januar, eller snarast mogleg etter årsskiftet, rapportere oppnådd verdi for konsesjonskraft for føregåande år.*

Ved eventuell videreføring av avtalen, må det tas stilling til om det skal gjøres endringer i den tekniske innretningen. Det kan også gjøres endringer i hvilke kommuner som deltar eller i hvilke kraftverk som inngår i avtalen. Lengden på avtaleperioden kan eventuelt også justeres.

Med dagens innretning av samarbeidsavtalen er samlet volum som inngår i avtalen nokså konstant. Når primærkommunene tar ut mer konsesjonskraft til å dekke alminnelige behov, og fylkeskommunen får et redusert kraftvolum, skyves den økonomiske forpliktelsen overfor Ryfylkefondet automatisk over på kommunen. Det motsatte skjer når primærkommunene tar ut mindre konsesjonskraft.

Fylkesdirektørens vurderinger

Det har i snart 40 år vært en ordning med tilskudd til Ryfylkefondet fra fylkeskommunen og aktuelle kommuner. Det er liten tvil om at ordningen har vært gunstig for Ryfylke-regionen, og at midler fra fondet er brukt til samfunnsnyttige formål. Det bør likevel ikke være automatikk i at ordningen videreføres.

Kommunereformen innebar at Rogaland fylkeskommune mistet ca. 25 % av sine inntekter fra konsesjonskraft, og i løpet av de siste 10 årene har samlet overskytende kraft som avstår til regionalt nivå (fylkeskommunen) blitt redusert fra over 400 GWh til i overkant av 250 GWh. Fylkestinget må ta stilling til om en på tross av dette ønsker å videreføre en avtale om tilskudd til fondet.

Ordningen med konsesjonskraft er som nevnt begrunnet ut fra et ønske om å kompensere de distrikter som har vært involvert i kraftutbygging med de naturinngrep og ulemper som dette medfører. Inntekter fra konsesjonskraft er å betrakte som frie inntekter og kan i prinsippet brukes til de formål fylkestinget måtte bestemme. Etter fylkesdirektørens vurdering har inntektene fra konsesjonskraften utgjort et verdifullt bidrag til fylkeskommunens muligheter for å styrke tjenestetilbud, infrastruktur og næringsutvikling i så vel Ryfylke-regionen som de øvrige deler av fylket. Det var et tankekors at en betydelig del av disse inntektene fra og med 2020 ble overført til en av landets største bykommuner, som konsekvens av kommunereformen.

Fylkesdirektøren vurderte dette som noe tilfeldig og neppe i samsvar med intensjonene bak selve ordningen med konsesjonskraft.

Deltakere i Ryfylkefondet

Sandnes kommune var invitert til å delta i oppgavefellesskapet fra 2021 på bestemte vilkår. Det var uenighet om definisjoner av virkeområde for fondet som til slutt var utslagsgivende og fikk som konsekvens at Sandnes kommune trakk seg ut av samarbeidet. I utgangspunktet forutsetter fylkesdirektøren at det er de samme fem kommunene, inkludert fylkeskommunen, som er aktuelle deltakere i en eventuell ny avtaleperiode for perioden 2025-2029.

Ved inngangen til utredningen for perioden 2021-2024 pekte fylkesdirektøren på at dersom Sandnes kommune valgte å ikke delta i avtalen med kommunens nyvunne vannkraft fra Forsand, som tradisjonelt er sett på som del av Ryfylke, ville en

vesentlig del av inntektsgrunnlaget for fondet falle bort. Fylkesdirektøren ga derfor en tilråding om at deltakelse fra nye Sandnes inngikk som en forutsetning for at avtalen skulle videreføres. Videre la fylkesdirektøren til grunn at det var naturlig at størrelsen på bidrag fra nye Sandnes ble brakt inn som et moment i eventuelle forhandlinger.

Virkeområde for fondet

Det geografiske virkeområdet er definert i samarbeidsavtalen. Med Ryfylkeregionen menes primært de kommuner som inngår i gjeldende avtale: Sauda, Suldal, Hjelmeland og Strand. Tidligere Finnøy og Forsand kommuner er ikke lenger deltakere i fondet, og inngår dermed ikke i virkeområdet.

Hvilke kraftanlegg skal eventuelt inngå i avtalen?

I tidligere perioder, før Ryfylkefondet ble formalisert som oppgavefellesskap etter nye bestemmelser i kommuneloven, har styret i Ryfylkefondet gått inn for at samtlige kraftanlegg som leverer kraft til Rogaland fylkeskommune og de aktuelle kommunene skal inngå i beregningsgrunnlaget, herunder også kraftverkene i Røldal-Suldal. Anleggene som det gamle fondsstyret tok til orde for å innlemme i avtalen, avstår betydelig overskytende kraft til fylkeskommunen. I en situasjon hvor fylkeskommunens langsiktige inntektsgrunnlag fra konsesjonskraft reduseres betydelig, vil fylkesdirektøren ikke tilrå at flere anlegg eventuelt tas inn i avtalen.

Lengde på avtaleperiode

Representantskapet har tatt utgangspunkt i at det skal forhandles om en forlengelse for fem år (2025-2029). Tidligere avtaler har i all hovedsak vært femårige. Med tanke på at rammebetingelser kan endres, kan det være en fordel at avtaleperioden ikke er for lang. En femårig avtaleperiode kan derfor være passende ved eventuell forlengelse, slik fylkesdirektøren vurderer det.

Størrelse på bidrag fra fylkeskommunen og deltakerkommunene

For de ulike avtaleperiodene har det vært noe variasjon i hvilken prosentsats (andel av inntekter) som legges til grunn for avtalen. Det trenger ikke nødvendigvis være

samme sats for fylkeskommunen som for primærkommunene. Det kan også tenkes en modell der primærkommunene har ulike satser. Med dagens deltakere ser ikke fylkesdirektøren at det er grunnlag for å ta opp spørsmålet om differensiering av satsene.

I lys av de vesentlige forskjellene i kjøpsvilkår, mener fylkesdirektøren det er en rettferdig løsning for å sikre inntekter til Ryfylkefondet at partene baserer seg på individuelle kjøpsomkostninger og salgsverdier i beregningen av nettoinntekter som danner grunnlag for avståelsen av en prosentvis andel til Ryfylkefondet. Her ble det gjort en tilpasning med virkning fra 2021 som fylkesdirektøren legger til grunn at videreføres. Dersom avtale om konsesjonskraftmidler videreføres, tilrås ingen endringer i den tekniske innretningen av avtalen.

Gitt størrelsen på fondsbeholdningen bør det vurderes om avtalen kan settes på vent i ett eller to år til man får normalisert bufferkapitalen i oppgavefellesskapet. Et alternativ er å redusere satsen fra 10 prosent til for eksempel 5 prosent i hele avtaleperioden. Det kan også tenkes andre varianter, med lavere sats i begynnelsen av en ny periode. Utsikter til forholdsvis høye strømpriser, uttrykt ved gjeldende futurepriser i det finansielle markedet for kraft, kan tale for lavere satser. Alternativt kan det legges opp til at tilskuddssatsen holdes uendret på 10 prosent på tross av ovennevnte, med forventninger om at Ryfylkefondet tar et større finansielt ansvar for finansieringen av infrastruktur i Ryfylke. Fylkesdirektøren tar utgangspunkt i det siste i tilrådingen, uten at det er formulert som en særskilt forutsetning.

Samarbeidsavtalen for Ryfylkefondet KO

Samarbeidsavtalen ble inngått i forbindelse med avtale om konsesjonskraftmidler for perioden 2021-2024. Dersom det inngås en ny avtale, må en samtidig vurdere om det er behov for justeringer i samarbeidsavtalen.

Forvaltning av udisponerte fondsmidler

Ryfylkefondet har ikke et eget finansreglement, og plassering av kapital kan kun skje på rentebærende konto i bank.

Basert på vedtak i representantskapet i sak 17/23 (13.04.23), ønsker Ryfylkefondet KO å endre samarbeidsavtalens § 4 punkt 1 til følgende:

Ryfylkefondet sin kapital vert skapt ved overføring av konsesjonskraftverdi frå Partane. Avkastning av Ryfylkefondet skjer gjennom plassering av kapital på renteberande konto i bank, aksje- og rentefond.

En slik endring ville åpnet for at oppgavefellesskapet kunne plassere fondsmidler i rentefond og aksjefond i tillegg til rentebærende konto i bank. Slik dagens samarbeidsavtale er innrettet, er det ingen ting i veien for at fondsmidler kan plasseres i flere banker, for å optimalisere den tilnærmet risikofrie avkastningen. Dette kan for eksempel skje gjennom plassering med 12 mnd. binding.

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall. I avveiningen mellom økt avkastning og redusert risiko, foretrekkes redusert risiko, heter det i fylkeskommunens finansreglement. Det avgjørende for om kommuner og fylkeskommuner kan vurdere midler som langsiktige finansielle aktiva, er den planlagte bruken av midlene. For plassering i rentefond av typen obligasjonsfond eller høyrentefond kreves typisk 2-3 års sparehorisont. For plassering i aksjefond kreves minst 4-5 års sparehorisont.

Avkastningen fra konsesjonskraft kan variere betydelig, og kan også bli null i perioder. Høy avkastning etter 2020 har ført til at tilførselen av midler til Ryfylkefondet har overskredet et normalnivå, og at beholdningen av udisponerte midler er forholdsvis høy. Det vil være naturlig at oppgavefellesskapet tar høyde for å tære på disse midlene i perioder med lavere tilførsel av kapital enn normalt. Dette kan også være de kommende år. Med ovennevnte som premiss, kan det være unaturlig å betrakte store deler av udisponerte fondsmidler som langsiktige finansielle aktiva. For plassering i aksjer (aksjefond) kan det være spesielt krevende å legge dette til grunn. I den nåværende situasjonen kan det likevel være naturlig å etablere et slags gulv av overskuddslikviditet, og betrakte dette som noe mer langsiktige finansielle aktiva i Ryfylkefondet.

Hvorvidt det er hensiktsmessig å inngå en avtale med ekstern forvalter for å optimalisere forvaltningen på vegne av de samarbeidende parter, kan nok diskuteres. Fylkesdirektøren ser ikke på dette som nødvendig, men er av den oppfatning at Ryfylkefondet og partene i fellesskapet for enkelthets skyld bør se på all likviditet i fondet som kortsiktig likviditet. Det bør åpnes for at ledig likviditet kan plasseres i verdipapirfond med kortsiktige, sikre rentepapirer – såkalte likviditetsfond eller

pengemarkedsfond. Fylkesdirektøren tilrår følgende ordlyd i samarbeidsavtalens § 4 punkt 1:

Ryfylkefondet sin kapital vert skapt ved overføring av konsesjonskraftverdi frå Partane. Avkastning av Ryfylkefondet skjer gjennom plassering av kapital på renteberande konto i bank eller i verdipapirfond med kortsiktige, sikre rentepapirer – likviditetsfond eller pengemarkedsfond.

Konklusjon

Det kan på prinsipielt grunnlag fortsatt reises spørsmål om det bør være en ordning der en andel av fylkeskommunens frie inntekter øremerkes til bestemte formål i stedet for at disse prioriteringene gjøres årlig gjennom de ordinære budsjettprosesser. Når fylkeskommunen i tillegg fra og med 2020 har et varig svekket inntektsgrunnlag som følge av kommunereformen, vil fylkesdirektøren fastholde at ordningen med tilskudd til Ryfylkefondet på sikt bør avvikles.

Gitt beholdningen av udisponerte midler i Ryfylkefondet tilrår fylkesdirektøren at samarbeidet inntil videre opprettholdes i en ny avtaleperiode. Sett i lys av dagens fondsbeholdning og utsikter til forholdsvis høye strømpriser i avtaleperioden, kan det være aktuelt at tilskuddssatsen halveres fra 10 til 5 prosent for årene 2025-2029.

Alternativt kan det legges opp til at tilskuddssatsen holdes uendret på 10 prosent, med forventninger om at Ryfylkefondet tar et større finansielt ansvar for finansieringen av infrastruktur i Ryfylke. Fylkesdirektøren tar utgangspunkt i det siste i tilrådingen.

Med nåværende deltakere vurderes det ikke som hensiktsmessig å forhandle om differensiering av satsene mellom fylkeskommune og kommuner eller mellom kommunene.

Hvis fylkestinget ønsker en videreføring av avtalen, vil fylkesdirektøren tilrå at det med basis i saksopplysningene og vurderingene over, innarbeides enkelte forutsetninger i vedtaket, ref. fylkesdirektørens innstilling.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.